

АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР
ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ УНИВЕРСИТЕТІ

---

1 (52) 2019
ISSN 2412-2149

Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

ХАБАРШЫСЫ

“ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫ”
сериясы

Алматы
«Полилингва» баспасы
2019

© “Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті” Акционерлік қоғамының “Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ Хабаршысы-Известия” ғылыми журналының “Педагогика ғылымдары” таралымы, Қазақстан Республикасының Инвестициялар мен даму жөніндегі министрліктің Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде тіркелген.
Тіркелу куәлігі 10.04.2015 жылғы № 15195-Ж

Бас редактор
Құнанбаева С.С.,

филология ғылымдарының докторы, профессор,
ҚР ҰҒА-ның академигі, Алматы, Қазақстан

Жауапты редактор

Ұзақбаева С.А., п.ғ.д., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘнеӘТУ,
Алматы, Қазақстан

Редакция алқасы мүшелері

Сефика Суле Эрчетин, доктор Ph.D., Хаджеттепе университеті, Анкара,
Түркия

Мехмет Таипинар, доктор Ph.D. Гази университеті, Анкара, Түркия

Тряпичина А.П., п.ғ.д., профессор, А.И.Герцен атындағы Ресей Мемлекеттік
Педагогикалық Университеті, Санкт-Петербург, Ресей

Чекалева Н.В., п.ғ.д., профессор, Омск Мемлекеттік педагогикалық
университетінің проректоры, Омск, Ресей

Тажиев М.Т., п.ғ.д., профессор, Өзбекстан Республикасы ЖОАКБМ
жанындағы жоғары және арнайы орта кәсіби білім беруді дамыту орталығының
бөлім басшысы, Ташкент, Өзбекстан

Акиева Г.С., п.ғ.д., профессор, И. Арабаев атындағы Қырғыз мемлекеттік
университеті жанындағы кадрлар біліктілігін көтеру және қайта даярлау
Институтының директоры, Бішкек, Қырғызстан

Нұрғалиева Г.К., п.ғ.д., профессор, “Ұлттық ақпараттандыру орталығы” АҚ
директорлар Кеңесінің төрайымы, Алматы, Қазақстан

Кульгильдинова Т.А., п.ғ.д., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘнеӘТУ,
Алматы, Қазақстан

Жампеисова К.К., п.ғ.д., профессор, Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы,
Қазақстан

Беркімбаев К.М., п.ғ.д., профессор, Қожа Ахмет Ясауи атындағы
Халықаралық Қазақ-Түрік университетінің ғылыми-зерттеу істер жөніндегі
Вице президенті, Түркістан, Қазақстан

Жауапты хатшы

Әбілова З.Т., аға оқытушы, магистр Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘнеӘТУ,
Алматы, Қазақстан

Рецензенттер

Қонақова К.Ө., п.ғ.д., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘнеӘТУ,
Алматы, Қазақстан

Абильдина С.К., п.ғ.д., доцент, Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ, Қарағанды,
Қазақстан

© Научный журнал “Известия КазУМОиМЯ имени Абылай хана”, серия “Педагогические науки” Акционерного общества “КазУМОиМЯ имени Абылай хана” зарегистрирован в Комитете связи, информатизации и информации Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан. Регистрационное свидетельство № 15195-Ж от 10.04.2015 г.

Главный редактор

Кунанбаева С.С.

доктор филологических наук, профессор,
академик НАН РК, Алматы, Казахстан

Ответственный редактор

Узакбаева С.А., д.п.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

Члены редакционной коллегии

Сефика Суле Эрчетин, доктор Ph.D., университет Хаджеттепе, Анкара, Турция

Мехмет Ташпинар, доктор Ph.D., университет Гази, Анкара, Турция

Тряпицина А.П., д.п.н., профессор, Российский Государственный Педагогический Университет им. А.И.Герцена, Санкт-Петербург, Россия

Чекалева Н.В., д.п.н., профессор, проректор Омского Государственного педагогического университета, Омск, Россия

Тажиев М.Т., д.п.н., профессор, начальник отдела Центра развития высшего и среднего специального, профессионального образования при МВССО Республики Узбекистан, Ташкент

Акиева Г.С., д.п.н., профессор, директор Института повышения квалификации и переподготовки кадров, при Кыргызском государственном университете им. И. Арабаева, Бишкек, Кыргызстан

Нурғалиева Г.К., д.п.н., профессор, Председатель Совета директоров АО “Национальный центр информатизации», Алматы, Казахстан

Кульгильдинова Т.А., д.п.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

Жампеисова К.К., д.п.н., профессор, КазНПУ им. Абая, Алматы, Казахстан

Беркимбаев К.М., д.п.н., профессор, Вице-президент по научно-исследовательской работе Международного Казахско-турецкого университета им. Ходжи Ахмета Ясави, Туркестан, Казахстан

Ответственный секретарь

Абилова З.Т., старший преподаватель, магистр КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

Рецензенты

Кунакова К.У., д.п.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

Абильдина С.К., д.п.н., доцент, КарГУ им. Е.А. Букетова, Караганда, Казахстан

© Bulletin “Ablai khan University of International Relations and World Languages”. Series “Pedagogical sciences” of JSC “Ablai khan Kazakh University of International Relations and World Languages” is registered in Communication, Informatization and Information Committee of Ministry for Investment and Development, Republic of Kazakhstan. Certificate N 15195 – G, 10.04.2015.

Chief Editor

Kunanbayeva S.S.,

*Doctor of Philology, Professor,
Academician of NAS of the RK, Almaty, Kazakhstan*

Executive Editor

Uzakhbayeva S.A., *D.of Ped. Sc., Professor, Kazakh Ablai khan UIRandWL, Almaty, Kazakhstan*

Editorial team members

Sefika Sule Ercetin, *Doctor of Ph.D., Hacettepe University, Ankara, Turkey*

Mekhmet Taspinar, *Doctor of Ph.D., Gazi University, Ankara, Turkey*

Tryapitsina A.P., *D.of Ped. Sc., Professor of Herzen State Pedagogical University of Russia, St.Petersburg, Russia*

Chekaleva N.V., *D.of Ped. Sc., Professor, Prorector of Omsk State Pedagogical University, Omsk, Russia*

Tazhiyev M.T., *D. of Ped. Sc., Professor, Head of the Center for the Development of Higher and Secondary Specialized, Professional Education at MHSSE, Republic of Uzbekistan, Tashkent*

Akiyeva G.S., *D.of Ped. Sc., Professor, Director of Institute of Advanced Training and Retraining at I.Arabayev Kyrgyz State University, Bishkek, Kyrgyzstan*

Nurgaliyeva G.K., *D.of Ped. Sc., Professor, Chairman of the Board of Directors in National Informatization Center, JSC*

Kulgildinova T.A., *D.of Ped. Sc., Professor, Kazakh Ablai khan UIRandWL, Almaty, Kazakhstan*

Zhampeisova K.K., *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kazakh National Pedagogical university Abai, Almaty, Kazakhstan*

Berkimbayev K.M., *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice President of Research Work in the International Kazakh-Turkish University., Turkestan, Kazakhstan Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish Khoja Ahmet Yasavi University, Turkestan, Kazakhstan*

Executive Secretary

Abilova Z.T., *senior lecturer, master, Kazakh Ablai khan UIRandWL, Almaty, Kazakhstan*

Readers

Kunakova K.U., *D.of Ped. Sc., Professor, Kazakh Ablai khan UIRandWL, Almaty, Kazakhstan*

Abildina S.K., *D.of Ped. Sc., Assistant Professor, E.A. Buketov KarGU, Karaganda, Kazakhstan*

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1 Бөлім. ЖОҒАРЫ МЕКТЕПТЕ МАМАНДАРДЫ

ҚӘСІБИ ДАЯРЛАУ ТЕОРИЯСЫ МЕН ПРАКТИКАСЫ

Раздел 1. ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Part 1. A THEORY AND PRACTICE OF PROFESSIONAL PREPARATION OF SPECIALISTS IS AT HIGHER SCHOOL

Тажиев М.Т. Использование педагогической технологии в различных дидактических ситуациях	7-15
Tazhiyev M.T. Use of pedagogical technology in various didactic situations	7-15
Omirezakova A. Methodology of formation of the future teacher's readiness to innovative activity by means of information technologic	15-21
Омирзакова А. Методика формирования готовности будущего учителя к инновационной деятельности средствами информационных технологий.....	15-21
Курбанова А. Н. Диагностика опытно-педагогической работы по формированию иноязычной культуры как фактора социализации студентов.....	21-29
Kurbanova A. N. Diagnostics of experimental and pedagogical work on the formation of foreign language culture as a factor of students socialization.....	21-29
Утебаева Б.Т. О роли профессионально-ориентированного обучения иностранному языку в формировании межкультурной компетенции студентов музыкальных специальностей.....	29-37
Utebayeva B.T. The role of teaching professionally-oriented foreign language in the formation of intercultural competence of musical specialties students	29-37
Ибрагимова Н.Т. Анализ дидактических возможностей метода проектов при обучении иностранному языку	37-45
Ibragimova N.T. Analysis of didactic possibilities of the method of projects in teaching foreign language	37-45
Musaeva S.Zh. Modern requirements to the organization of project activity of students	45-52
Мұсаева С.Ж. Студенттердің жобалық іс-әрекетін ұйымдастыруға заманауи талаптар	45-52

2 Бөлім. ОҚЫТУДАҒЫ ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Раздел 2. СОВРЕМЕННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ

Part 2. MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES OF TEACHING

Нұрмышева Ш.А. Латын негізді қазақ әліпбиінде оқу-жазу дағдысын қалыптастыру дәрістері	53-60
Nurmysheva Sh.A. Methods of formation of reading and writing skills in the new kazakh alphabet	53-60
Габдкаримова Г.С. Лингво-дидактические аспекты использования рекламных текстов в овладении иноязычным общением	60-66
Gabdkarimova G.S. Linguo-didactic aspects of using advertising texts in grasping foreign language communication	60-66
Сарманова У.Д. Шеттілдік мәдениетаралық коммуникативтік қатысым құзыреттілігін қалыптастыруда рөлдік ойындарды қолдану тәжірибесі	66-73
Sarmanova U.D. The experience of using role-playing games in the formation of the intercultural communicative competence in foreign language	66-73

Kaldykulova Zh. A. Designing the flipped classroom for the development of college students' communicative competence	73-78
Калдыкулова Ж.А. Разработка перевернутой школы для развития коммуникативной компетентности учащихся колледжа	73-78
Zhubekesheva Z.T. Cartoons as an effective tool in teaching foreign language grammar at secondary school	79-84
Жүбекешева Ж.Т. Орта мектеп оқушыларына шетел тілінің грамматикасын оқытуда мультфильмдерді тиімді құрал ретінде қолдану	79-84
Kabdollanova A. A. Infocommunication technology usage during foreign language training	84-90
Кабдолланова А. А. Использование инфокommunikационных технологий в обучении иностранному языку	84-90

3 Бөлім. ЭТНОПЕДАГОГИКА ЖӘНЕ МЕКТЕП ПЕДАГОГИКАСЫ

Раздел 3. ЭТНОПЕДАГОГИКА И ПЕДАГОГИКА ШКОЛЫ

Part 3. SCHOOL OF PEDAGOGICS AND ETHNOPEDAGOGICS

Әбдраһым А.Р. Қазақ отбасы этнопедагогикалық мәдениетінің өзіндік ерекшеліктері	91-95
Abdraiyym A.R. Features of ethnic-pedagogical culture of the kazakh family	91-95
Жүргенова А.А. Педагогические условия использования дидактических игр в целях активизации познавательной деятельности младших школьников.....	95-103
Zhurgenova A.A. Pedagogical conditions of using the didactic games for the purpose to enhance the cognitive activity of primary school students	95-103
Жумабек Ф.О. Бастауыш сынып оқушыларының коммуникативтік қабілеттерін ойын арқылы қалыптастыру	103-110
Zhumabek F.O. Formation of the communicative abilities of younger schoolboys on the basis of the game activity	103-110
Талипова Ж.А. Психофизиологические особенности детей младшего школьного возраста	110-118
Talipova Zh. A. Psychophysiological features of children of younger school age...	110-118

**1 Бөлім. ЖОҒАРЫ МЕКТЕПТЕ МАМАНДАРДЫ КӘСІБИ
ДАЯРЛАУ ТЕОРИЯСЫ МЕН ПРАКТИКАСЫ**
**Раздел 1. ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ
СПЕЦИАЛИСТОВ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ**
**Part 1. A THEORY AND PRACTICE OF PROFESSIONAL PREPARATION OF
SPECIALISTS IN AT HIGHER SCHOOL**

USE OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY IN VARIOUS DIDACTIC SITUATIONS

Tazhiyev M.T.¹,

¹d.p.s., professor, Center of Development of Higher and
Secondary Specialized, Vocational Education at MHSSE, Tashkent, Republic of Uzbekistan,
e-mail: Saule2006@bk.ru

The article deals with pedagogical technologies in various didactic situations. The author describes pedagogical technologies for a specific situation. The variety of methodical technological operations inevitably involves a creative choice by the educator of one of them in the circumstances. This does not relieve him from creative efforts at the moment of influence on the child. The author analyzes the student's character, his condition as an object.

Possession of pedagogical technology provides the teacher the possibility of organizing pedagogical influence in accordance with its main purpose - transferring the child to the position of the subject.

Keywords: technology, pedagogical technology, design of pedagogical technology, pedagogical activity.

УДК 378.4

МРНТИ 14.35.01

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ
В РАЗЛИЧНЫХ ДИДАКТИЧЕСКИХ СИТУАЦИЯХ**

Тажиев М.Т.¹,

¹д.п.н., профессор, Центр развития высшего и среднего
специального, профессионального образования при МВССО, Ташкент
Республика Узбекистан, e-mail: Saule2006@bk.ru

В статье рассматриваются педагогические технологии в различных дидактических ситуациях. Автор описывает педагогические технологии для конкретной ситуации. Разнообразие методических технологических операций неизбежно предполагает творческий выбор воспитателем одной из них в сложившихся обстоятельствах. Это не избавляет его от творческого усилия в момент влияния на ребенка. Анализирует характер учащегося, его состояние как объекта.

Владение педагогической технологией обеспечивает учителю возможность организации педагогического воздействия в соответствии с его основным назначением - переводом ребенка в позицию субъекта.

Ключевые слова: технология, педагогическая технология, проектирование педагогической технологии, педагогическая деятельность.

В конце 70-х годов XX века на заседании Римского клуба был заслушан доклад «Нет пределов обучению», в котором сформировалась идея о двух типах обучения. Обучение понималось в широком смысле слова: как процесс приращения опыта, как индивидуального, так и социокультурного.

Были обозначены следующие типы обучения:

- 1) поддерживающее или воспроизводящее;
- 2) инновационное или развивающее.

Процесс и результат поддерживающего (воспроизводящего) обучения направлен на поддержание, воспроизводство существующей культуры, социального опыта, социальной системы. Такой тип процесса обучения обеспечивает преемственность социокультурного опыта, именно он и является традиционным.

Процесс и результат инновационного обучения стимулирует инновационные изменения в существующей культуре, социальной среде. Такой тип обучения помимо поддержания существующих традиций стимулирует активный отклик на возникающие перед человеком и обществом проблемы.

Проблемы развития инновационного обучения, а именно: парадигма, принципы реализации, структура научного обеспечения широко исследуются в настоящее время.

Ученые отмечают, что одна из болевых точек нашего образования исторически связана с превалирующим развитием вербально-логического, аналитического, левополушарного мышления в ущерб синтетическому, образному, интуитивному и ситуативному, т.е. правополушарному. Устранение указанной «болевого точки» образования требует организации обучения, обеспечивающего внутренне согласованное развитие личности обучающегося.

Практика убеждает в том, что отказываться от воспроизводящего обучения нельзя. Вместе с тем необходимо устранение его негативных последствий. Это возможно при модернизации традиционного обучения, а также при сочетании и интеграции способов обучения, обеспечивающих и усвоение знаний, умений, и развитие обучающихся.

В своих стремлениях обеспечить воспитуемым гармоничное развитие система образования встречает различные преграды, часто постигают неудачи. Одной из важнейших причин этих неудач является потеря равновесия в образовании, в настоящее время направленном преимущественно на интеллектуальное развитие при недостаточном внимании к воспитанию культуры чувств и культуры труда. Эту ситуацию оценивают как не выдерживающую критики в свете развития современной физиологии, психологии и, тем более, педагогики. Можно

в этом случае сослаться на исследования американских неврологов по функционированию правого полушария головного мозга. В течение многих лет внимание почти всех концентрировалось на левом полушарии, где локализована речь, и его изучению отводили доминирующую роль. Исследователи правого полушария Р. Сперри и Дж. Боган пришли к выводу, что изучение правого полушария имеет не меньшее значение [1, 26 с.].

Обратимся к литературе, которая описывает функциональные нагрузки обоих полушарий. Установлено, что левое полушарие контролирует правую половину тела, в том числе и действия правой руки. Оно управляет процессами обработки информации, логического и аналитического мышления; а также вербализацией, т.е. оно «ответственно» за речь, чтение, письмо и математические операции. Правое же полушарие мозга, контролирующее деятельность левой половины тела, в том числе и левой руки, выполняет совершенно другие, хотя и не менее важные для человека функции, такие как наблюдение за окружающим миром, его целостное осмысление, интеллектуальная интуиция, осязательные ощущения и музыкальные способности. Именно эта сфера познания до сих пор, как правило, недооценивалась в воспитании. Причину педагог видит в том, что данная сфера не в состоянии вербализовать то, что «знает» о мире, об искусстве или о технике. В то же время факт, что оно определяет индуктивные, сравнительные и интеграционные процессы, ставит ее на уровень левого полушария, которое предопределяет процессы лингвистические и математические.

Исследования нейрофизиологов доказали, что при обучении и воспитании через слово у ребенка формируется избирательное, аффективное отношение к окружающим людям, предметам, видам деятельности, а также эмоциональная коррекция поведения ребенка через аффективную сторону речи.

Мозг человека обладает двумя системами хранения значения слова - образной и вербальной. Эмоции развиваются в деятельности, играют в ней своеобразную ориентирующую и регулирующую роль. У мальчиков 7 - 8, 11 - 12 лет отмечено превосходство над девочками по уровню развития большинства параметров интеллекта, причем в старшей группе это преимущество более отчетливо.

Величина межполушарной асимметрии очень динамична, однако чаще она выше у мальчиков, т.е. мозг мальчиков «более асимметричен» в функциональном отношении, чем мозг девочек, мозг девочек «более симметричен». Исследования физиологов, нейрофизиологов показали, что фактор пола оказывает существенное, детерминирующее влияние на специализацию полушарий, на формирование межполушарных вза-

имодействий [2, 75-с.].

Безусловно, учесть все особенности детей при организации их учебной деятельности в условиях массового обучения трудно. Но ориентироваться учителю и учитывать, что в классе присутствуют дети с самыми разными, часто противоположными физиологическими, психическими и психологическими характеристиками необходимо.

Значимые для педагогов выводы должны ориентировать их на учет выявленных особенностей психофизиологических процессов, связанных с учебной деятельностью: в обоих полушариях выполняются важные и своеобразные функции, пренебрежение которыми неблагоприятно отражается на жизни личности и общества; атрофия в развитии личности таких черт, как воображение, интуиция, объемное понимание проблем или способность к дивергенционной деятельности, столь важной в области художественного и технического творчества, приводит к не менее серьезным последствиям, чем безграмотность или ограниченность рационального и аналитического мышления; названные функции обоих полушарий не могут осуществляться независимо друг от друга, поэтому невозможно применение к ним отдельных, изолированных педагогических воздействий; различие между функциями полушарий отнюдь не может быть сведено к различию между материалом, которым каждое из них оперирует. Значительно более продуктивно искать различие в самих способах манипулирования этим материалом - безразлично, словесным или образным. Учитывая существенное влияние фактора пола на специализацию полушарий, учителю следует дифференцировать средства своей деятельности при работе с мальчиками и девочками.

Спецификой «правополушарного» мышления многие авторы считают готовность к целостному «схватыванию», к одномоментному восприятию многих предметов и явлений в целом со всеми его составляющими элементами. С «левополушарным мышлением» связывается: напротив, способность к последовательному, ступенчатому познанию, которое носит аналитический, а не синтетический характер. Поэтому благодаря правому полушарию как бы сам по себе складывается целостный образ мира, а левое постепенно и кропотливо собирает модель мира из отдельных, но тщательно изученных деталей [3, 11-с.].

Таким образом, гармоничное взаимодействие обоих мозговых полушарий является условием полного развития человека. Оно требует многостороннего возбуждения центров, находящихся как в левом, так и в правом полушариях мозга. Учитель, стремящийся к созданию условий для полного, гармоничного развития личности ученика, должен учитывать функциональную асимметрию полушарий мозга и в соответствии с исследованиями физиологов подходить к построению учебного процесса.

Массовая практика осваивает способы обучения детей на основе учета их возрастных различий. Такая же проблема, как учет индивидуально-типологических особенностей детей, остается практически неразрешенной. Те исследования, которые ведутся в школах разных типов по разноуровневому, дифференцированному обучению в итоге приведут педагогов к необходимости разрешить и вышеназванную проблему. Тем более, что крупницы опыта, обучения «разных детей по-разному» имеются.

Американский педагог Бетти Лу Ливер попыталась разрешить проблему обучения всего класса без селекции детей на различные группы: классы выравнивания, классы педагогической поддержки, классы компенсирующего обучения, реальные, гимназические и т.п. Бетти Лу Ливер, опираясь на опыт педагогов-гуманистов, предложила свой подход к обучению детей разными способами. А именно в этом квинтэссенция гуманистической педагогики. В этом случае класс рассматривается не как обобщенный ученик, а как ансамбль учебных стилей. Наверное, как и в любой другой идее, в идее обучения Бетти Лу Ливер можно увидеть возможности еще более глубокой селекции детей. Недаром на родине автора определение учебных стилей стали воспринимать как определение границ возможностей ребенка. Такие явления не случайны от них не застрахована ни одна идея. Главным в пресечении подобных явлений должна стать подготовка будущих учителей-гуманистов. Если в школу придет работать учитель с ярко выраженной педагогической направленностью, с педагогическими способностями, ориентированный на помощь и поддержку любого ученика, человек нравственно чистый и целый, то «педагогических вывертов» в школе станет намного меньше.

Рассмотрим идею учебных стилей американского педагога. В основе данной идеи лежит понимание индивидуальных различий детей как основание для индивидуального развития ребенка.

Учебный стиль, определяется тем, какое полушарие головного мозга у ребенка является доминирующим, ведущим, какой тип темперамента присущ ученику, каков его психологический тип по отношению к окружающим, каковы особенности его характера (тип акцентуации), творческие способности и т.п. Внимательное отношение к учебным стилям - не самый простой способ помощи учащимся. Самая главная и серьезная причина учебных неудач школьников кроется в конфликте между учебными стилями школьников и стилями преподавания учителей.

В отечественной педагогике также имеется понятие «стиль учения», но в него заложено обобщенное, интегрированное представление об учебном опыте, присущем конкретному ученику с его индивидуальными психологическими особенностями.

Использование данной методики в массовых масштабах по разным объективным причинам может быть затруднено. Но очень многое зависит от личности самого учителя. Во всяком случае, мы уверены в том, что владение разными способами обучения школьников должно быть обязательным компонентом профессионального мастерства учителя.

Интегрирующая дидактическая цель педагогических методов:

- изучить сущность, содержание, назначение методов образовательного процесса;
- изучить возможности образовательных методов в развитии субъектного опыта обучающегося;
- уметь использовать различные методы образовательного процесса или их интеграции при управлении учебной деятельностью обучающихся.

На первый взгляд личностно-ориентированный подход, определяемый нами в качестве ведущего в сфере образования, и технологический подход противоречат друг другу. Действительно, первый подход предполагает обращение к внутреннему миру ученика, его ценностям, взглядам. А в технологическом подходе изначально присутствует ориентация на управляемость образовательного процесса, что предполагает четкую заданность целей и способов их достижения. И тогда возникает вопрос - разве можно четко описать внутренний мир обучающегося и способы его использования в образовательном процессе? Как поступить в этой ситуации?

Всем очевидно, что современный образовательный процесс должен быть ориентирован на ученика. А это означает, что в нем в соответствии с синергетическим подходом имеют право на существование спонтанность, неопределенность, нелинейность. Можно ли говорить о технологичности образовательного процесса и тут же сразу делать оговорки по поводу синергии субъектов?

Можно вычленил следующие признаки технологии: системность, процессуальный двусторонний характер взаимосвязанной деятельности учителя и учащихся; совокупность приемов, методов; проектирование и организация процесса; наличие комфортных условий. Однако, на наш взгляд, здесь не полно учитывается управленческий аспект.

С позиции управления образовательный процесс представляет собой сочетание управленческой деятельности учителя и самоуправления ученика в целостном управленческом цикле как взаимодействия участников образовательного процесса. Отмеченное дает нам основание для следующего определения понятия «педагогическая технология».

Педагогическая технология - это процессная система совместной деятельности учащихся и учителя по проектированию (планированию), организации, ориентированию и корректированию образовательного

процесса с целью достижения конкретного результата при обеспечении комфортных условий участникам.

Дадим пояснения в связи с приведенным определением. Во-первых, в нем ставится акцент на системном подходе. Во-вторых, в нем дается указание на *совместную деятельность учителя и учащихся*, что означает фактическое отрицание программирования только педагогом конечных результатов и построения им жесткой программы деятельности ученика по их достижению. Иными словами речь идет об ученике как субъекте учения, определяющем и конечные результаты своей деятельности и процесс их достижения. В-третьих, в приведенном определении фиксируется *полный цикл управления учеником своей учебной деятельностью*. В этой связи можно констатировать, что образовательная технология призвана обеспечивать обучение учащихся самоуправлению учением. В-четвертых, в определении обращается внимание на создание комфортных условий деятельности субъектов образовательного процесса, что ориентирует, в первую очередь, педагогов на поиск и создание условий для раскрытия, реализации и развития личностного потенциала учащихся.

Любая технология включает в себя: целевую направленность; научные идеи, на которые опирается; системы действий учителя и ученика (в первую очередь в категориях управления); критерии оценки результата; результаты; ограничения в использовании.

Итак, современную педагогическую технологию характеризуют следующие позиции:

- технология разрабатывается под конкретный педагогический замысел, в основе ее лежит определенная методологическая, философская позиция автора (различают технологии процесса передачи знаний, умений и навыков; технологии развивающей педагогики);
- технологическая цепочка действий, операций, коммуникаций выстраивается строго в соответствии с целевыми установками, имеющими форму конкретного ожидаемого результата;
- функционирование технологии предусматривает взаимосвязанную деятельность учителя и учащихся на договорной основе с учетом принципов индивидуализации и дифференциации, оптимальную реализацию человеческих и технических возможностей, использование диалога, общения;
- поэтапное планирование и последовательное воплощение элементов педагогической технологии должны быть, с одной стороны, воспроизведены любым учителем и, с другой - гарантировать достижение планируемых результатов всеми обучающимися;
- органической частью педагогической технологии являются диагностические процедуры, содержащие критерии, показатели и инстру-

ментарий измерения результатов деятельности.

Разнообразие педагогических воздействий подлежит обобщению. Их можно описать, ими можно овладеть, однако их нельзя предписать для конкретной ситуации, их нельзя предлагать в качестве решения педагогических задач. Разнообразие методических технологических операций неизбежно предполагает творческий выбор воспитателем одной из них в сложившихся обстоятельствах. Это не избавляет его от творческого усилия в момент влияния на ребенка. Анализируя характер учащегося, его состояние как объекта - но объекта, который является либо потенциально способен стать субъектом.

Основное назначение педагогического воздействия в том, чтобы инициировать потенциально заложенную в школьнике способность стать субъектом. Ни корректирование поведения, ни нормативная оценка, ни подавление воли не выступают в качестве воспитательного результата. Стратегия операционного влияния - в преобразовании ученика из объекта среднего влияния в субъекта, производящего сознательно выбор в каждый отдельно миг своей жизнедеятельности в русле социокультурных ценностей современного общества.

Владение педагогической технологией обеспечивает учителю возможность организации педагогического воздействия в соответствии с его основным назначением - переводом ребенка в позицию субъекта. Уровень овладения педагогической технологией может быть элементарным и профессиональным.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ахунова Г.Н. Педагогик технологияси. –Т.ТГЭУ, 2007. – 220 с..
2. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе. –М., 1989. - С.75.
3. Зиямухамедов Б., Тажиев М. и др. Теоретические основы и практическая реализация региональной модели педагогической технологии: Учебно-методическое пособие. – Ташкент, 2010. – 315 с.

ЭРТҮРЛІ ДИДАКТИКАЛЫҚ СИТУАЦИЯЛАРДА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Тажиев М.Т.¹,

¹п.ғ.д., профессор, Өзбекстан Республикасы ЖОАКБМ
жанындағы жоғары және арнайы орта кәсіби білім беруді дамыту орталығының
бөлім басшысы, Ташкент, Өзбекстан, e-mail: Saule2006@bk.ru

Мақалада әртүрлі дидактикалық жағдайларда педагогикалық технологияларды пайдалану мәселесі қарастырылады. Автор белгілі бір ситуациялардағы педагогикалық технологияны сипаттайды. Әдістемелік технологиялық операциялардың әртүрлілігі тәрбиешіге қиын жағдайларда бірін шығармашылықпен таңдауды көздейді. Студенттің объект ретіндегі жағдайын талдайды.

Педагогикалық технологияны меңгеру мұғалімге өзінің негізгі мақсатына сәйкес педагогикалық әсер етуді ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Тірек сөздер: технология, педагогикалық технология, педагогикалық технологияны жобалау, педагогикалық іс-әрекет.

Статья поступила 27.01.2019

UDK 378.14
IRSTI 12.01.07

METHODOLOGY OF FORMING THE FUTURE TEACHER'S READINESS TO INNOVATIVE ACTIVITY BY MEANS OF INFORMATION TECHNOLOGIES

Omirzakova A.¹,

¹master, Ablai Khan KazUIRandWL
Almaty, Kazakhstan, e-mail: omirzakova_at@mail.ru

The article deals with the method of formation of the future teacher's readiness for innovative activity by means of information technologies, where pedagogical activity should be focused on the future, on the latest achievements of science. The main factor affecting the training of a qualified graduate of a pedagogical University with the skills of innovation is a specially organized education, which means innovative training, the fundamental condition of which is the formation of readiness for innovation in future teachers, activities that focus on the formation of personality, capable of creative thinking, self-development, perceive, create, implement new.

Keywords: readiness, innovations, innovative activity, information technologies.

Modernization of education in Kazakhstan has several directions and the main of them are the change of the aims, content and technologies of education. In these conditions, the main objective of the modern education is to develop new technologies for future teachers' training in higher education institutions of the state. Therefore, a modern teacher's activity should be based on the active, creative position of a teacher who is able to develop and implement new learning technologies. The modernization of the educational system is focused on searching the new ways of development. In this case, the development of the teacher's readiness to innovation is the most relevant. Readiness to innovative activity is a prerequisite of a modern teacher's success. Today, one of the most important components of teachers' professional competence is their involvement in innovative activity.

The key concept of the term "readiness" is: "the desire to act", "the state of maturity", "having a certain level of knowledge, skills and abilities", etc. On this basis, a professionally prepared teacher is an active person, who is capable to solve educational problems, to make pedagogical design, to choose pedagogical technologies, to be ready for lifelong education.

The teacher's readiness to innovative activity is also a multidimensional and multifaceted phenomenon, which has both personal and activity oriented characteristics in its content. It is a state that actualizes all the potential opportunities of the individual in order to find the best way out of problem, creatively transform professional activity on the basis of work with innovative technologies and predict the trajectory of personal and professional self-development.

The system of a person's views on the world, in its turn, implies an appeal to the system of priorities of an individual and society as a whole, as they form the human personality - "the system quality acquired by an individual in subject activity and in communication, which characterizes him from the point of his involvement in social relations [1, 85 p.].

From our point of view, to achieve this goal the system of higher education should focus on the transfer of not only subject knowledge, skills and abilities, but also on the formation of a set of qualities that will allow future professionals to make decisions quickly and effectively in various professional situations, to organize the workflow and manage it through the development of modern innovative technologies, creatively improve their personality, as well as the results of their work. The integrative characteristic of this complex of qualities is considered to be readiness to innovative activity.

The formation of readiness to innovative activity of the future teacher in the process of vocational training is carried out through the implementation and activation of the innovative activity of the educational process in the university, gradually improving from adaptive-orientational development of innovative technologies through the formation of cognitive-reflexive skills to create future teachers of their own innovative projects.

Taking into account the fact that by the end of educational process in the university, the student must not only have a full set of professionally significant qualities, but also must be able to carry out professional activities at a level defined by the education standards. The process of formation of readiness to innovation is possible only with properly organized educational process of the higher education institutions, ensuring continuity and consistency of mastering the ways of innovation and working with innovative technologies by future teacher.

To implement this idea, it is necessary to talk about the new quality of future specialist's training at the university, making changes to it at each level, namely target, content, at the level of results (implementation of the target, modular and program approaches). In this case, the choice of principles in teaching, its organization, forms and methods will have a large value. If we talk not just about the presence or absence of a system of certain knowledge

and skills of an undergraduate, but about the concept of innovative learning, then the formation of readiness to innovative activity should be based on a number of principles specific to this type of training:

- conscious analysis of professional activity based on motives;
- problematization of reality - the vision of inconsistencies in it;
- critical attitude to standards;
- reflection and sense-making;
- openness to the environment and professional innovations;
- creatively transformative attitude to the world;
- the desire to self-realization;
- giving a personal meaning to the content of professional activity [2, 76-p.].

It should be noted that the principle implies "normative statements that arise from the causal-investigative laws manifested in the process of learning" [3], a certain system of initial requirements, the implementation of which provides the necessary efficiency in achieving the goals, determines the General direction, content, set of methods implemented in the process of forming students' professional readiness and, in particular, their readiness to innovation. The implementation of these principles is possible only in the creation of certain learning conditions that meet the concept of innovative education in high school.

Based on modern psychological and pedagogical research (V. A. Slastenin, N. M. Borytko et al.), it is possible to define pedagogical conditions as external circumstances that have a significant impact on the course of the pedagogical process in one way or another, consciously designed by teacher, suggesting but not guaranteeing a certain result of the process [3, 63-p.].

To form each component of the future teacher's readiness to innovative activity in our thesis, we used various information maps, created on the basis of the following information technologies:

- technology of creating tests based on the program "My Test" by Bashlakov A. S. (motivational-value and cognitive components);
- technology of programmed learning (work with algorithms, schemes, tables created with the help of "Graphical means of design decisions' representation"), (cognitive and operation-executive components);
- technology of information processes' automation (search, storage and processing of information for various disciplines teachers) "Internet clip" by Yavorsky V. M. (operational and performing and creative components), etc. [4, 123-p.].

In the structure of readiness to innovative activity we have identified three levels of formation: low (passive readiness), medium (active readiness) and

high (conscious activity readiness), revealing both the properties of future teacher's personality and the quality of the specialist in total.

To diagnose the initial level and the state formed experimentally, within the framework of our study, a diagnostic map of the levels of future teachers' readiness to innovative activity have been developed. It gradually (according to the four criteria of readiness selected by us) reflects the relationship and interdependence of various technologies implemented in the educational process of the higher education institutions and the formation of future teacher's readiness to innovate.

Verification of the effectiveness of the future teacher's formation readiness to innovation by means of information technology against the background of our pedagogical conditions was carried out in the traditional way: we followed a certain logic of comparing data at the beginning and at the end of the experiment and followed the rules of the scientific approach in maintaining a balance between quantitative and qualitative, as well as by generalizing empirical data, analyzing the whole picture.

Based on the position of systematic study of the phenomenon of readiness to innovation, we have identified the need for monitoring its formation. At the same time, monitoring was not a separate stage of our work, it was integrated into the educational process as a necessary element.

In our opinion, the implementation of a diagnostic package that allows to monitor the formation of readiness to innovation, helps to optimize the interaction of all subjects in pedagogical process at the university, as it launches the mechanisms of self-assessment, self-reflection in the course of future teacher's professional and personal development, allows to see their prospects.

The presented method was used as the first source statements, on the second and final summative stage. Although in some cases, the diagnosis was aimed not at understanding the essence of the studied phenomenon of readiness, but at the ability of the future teacher to implement innovative activities.

Diagnostics of the ascertaining stage made it possible to analyze the initial state of the participants of the pedagogical process, ensuring the formation of readiness to innovation; to identify the current level of readiness of students, to develop a system of implementation of the conditions allocated by us.

At the stage of the formative experiment, during which the tasks of implementing the system of conditions conducive to the formation of the readiness of the future teacher to innovative activity were solved, the influence of the identified conditions on the formation of the readiness of the future teacher in the educational process of the higher education was taken into account; the dynamics of the levels formed of this type of readiness according to the indicators of students' work was revealed. Stages and criteria of

content components of readiness of the future teacher to innovative activity were reference points of efficiency of experimental work, dynamics of formation's levels of this type of readiness.

Approbation of the model of formation of the future teacher's readiness to innovative activity on the basis of the use of information technologies means provided the increase of pedagogical process efficiency.

At the end of the experimental study in control and experimental groups, we conducted a test of motivation to achieve success and avoid failures with the help of the method by Rean A. A. to diagnose the formation of the motivational value component of the future teacher's readiness for innovation. In order to diagnose the formation of the cognitive component of future teachers' readiness to innovate, to identify the level of their knowledge about the innovative activity, we carried out a control section to identify the effectiveness of our work on the formation of future teacher's readiness to innovate by means of information technology, aimed at diagnosing students' achieved level of knowledge in the sphere of innovative activity. Comparing the answers given by students in the test with the standard test answers allowed to determine the coefficient of knowledge assimilation and to compare it with the initial level of knowledge. The test results, in their turn, were given as a percentage of three levels (high, medium, low) [5, 83-p.].

The conducted research on the problem of formation of future teachers' readiness to innovative activity by means of information technologies allows to formulate the following conclusions.

With the modernization and development of society, there is a change in the content and structure of teacher's training for professional and innovational activities. Today it is necessary to focus pedagogical activity on the latest achievements of science. The main factor affecting the training of qualified graduates in pedagogical universities is a specially organized education, which in our work means innovative training, the fundamental condition of which is the formation of future teachers' readiness to innovation, activity that focuses on the formation of person, who is able to think creatively, to develop himself, to perceive, to create, to implement something new.

Determining our research positions, we proceeded from the fact that in the educational process of the universities the formation of the future teacher's readiness to innovative activity by means of information technology will be effective if the following pedagogical conditions are created:

- high level of formed readiness to innovative activity of the teacher included in the process of training of future specialists – teachers;
- future teachers' mastering the methods of reflexive analysis of their own innovative activity;

- inclusion of future teachers in the implementation of innovation by alternating individual (consultation, diagnosis), group (lectures and seminars) and collective (role-playing games, discussions, trainings) forms and methods of organizing training aimed at shaping readiness to innovative activities;

- information technology tools' application in the educational process of the university to create contextual, projective educational situations.

The study found that each of these conditions has its own local capabilities, while at the same time, unity and interrelation form an organic unity of the environment, different directions of innovative educational activities and the free choice of forms for the realization of student's independent innovative experience, activate creative thinking and reflection of future teachers' own activities, provide the motivation for success in the interaction of the subjects of the training process.

ЛИТЕРАТУРА

1. Леонтьев А.Н. Лекции по общей психологии: учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности. - 4-е изд. - М.: Смысл: академия, 2007. - 511 с.

2. Слостенин В.А., Чижакова, Г.И. Введение в педагогическую аксиологию. - М.: Изд. центр «Академия», 2003. - 192 с.

3. Борытко Н.М. Диагностическая деятельность педагога. - М., 2006. - 288 с.

4. Яворский В.М. Проблемы совершенствования методики преподавания производственных технологий и технических дисциплин в условиях внедрения ИКТ. // Региональное образование: современные тенденции. - 2010. - № 3(12). - С. 123-124.

5. Реан А.А. Психология изучения личности. - М., 2008. - 288 с.

МЕТОДИКА ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ К ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СРЕДСТВАМИ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Омирзакова А.¹,

¹ магистрант, КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан, e-mail: omirzakova_at@mail.ru

В статье рассматривается методика формирования готовности будущего учителя к инновационной деятельности средствами информационных технологий, где педагогическая деятельность должна быть ориентирована на будущее, на новейшие достижения науки. Основным фактором, влияющим на подготовку квалифицированного выпускника педагогического вуза, обладающего навыками осуществления инновационной деятельности, является специально организованное образование, под которым подразумевается инновационное обучение. Основопологающим условием инновационного обучения является формирование готовности к инновационной деятельности у будущих педагогов, деятельности, ориентирующей на формирование личности, способной творчески мыслить, саморазвиваться, воспринимать, создавать, внедрять новое.

Ключевые слова: готовность, инновации, инновационная деятельность, информационные технологии.

**АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ҚҰРАЛДАРЫМЕН
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТКЕ БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМНІҢ ДАЙЫНДЫҒЫН
ҚАЛЫПТАСТЫРУ ӘДІСТЕМЕСІ**

Өмірзақова А.¹,

¹ магистрант, Абылай хан атындағы ҚазХКжәнеӨТУ
Алматы, Қазақстан, e-mail: omirzakova_at@mail.ru

Мақалада болашақ мұғалімнің ақпараттық технологиялар құралдарымен инновациялық қызметке дайындығын қалыптастыру әдістемесі қарастырылады, педагогикалық іс-әрекет болашаққа, ғылымның жаңа жетістіктеріне бағытталуы тиіс. Инновациялық қызметті жүзеге асыру дағдысы бар педагогикалық ЖОО-ның білікті түлегінің дайындығына әсер ететін негізгі фактор инновациялық оқыту болып табылады, оның негіз қалаушы шарты болашақ педагогтерде инновациялық қызметке, шығармашылық ойлауға, өзін-өзі дамытуға, қабылдауға, құруға, жаңасын енгізуге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған қызметке дайындықты қалыптастыру болып табылады.

Тірек сөздер: әзірлік, инновация, инновациялық қызмет, ақпараттық технологиялар.

Статья поступила 28.01.2019

**DIAGNOSTICS OF EXPERIMENTAL AND PEDAGOGICAL WORK ON
THE FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE CULTURE AS A FACTOR OF
STUDENTS SOCIALIZATION**

Kurbanova A. N.¹,

¹master, Ablai Khan KazUIRandWL
Almaty, Kazakhstan

The article reveals the first stage of experimental and pedagogical work on the formation of a foreign language culture as a factor in the socialization of students. The author shows the methodology for conducting the ascertaining experiment. In this article, the grounds, criteria, and indicators of the development of a foreign culture of students' personalities are explained, the ascertaining experiment is revealed, and the results of its analysis are given.

Keywords: foreign language culture, students, diagnostics of foreign culture level.

УДК 378.22
МРНТИ 14.35.07.

**ДИАГНОСТИКА ОПЫТНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РАБОТЫ ПО
ФОРМИРОВАНИЮ ИНОЯЗЫЧНОЙ КУЛЬТУРЫ КАК ФАКТОРА
СОЦИАЛИЗАЦИИ СТУДЕНТОВ**

Курбанова А. Н. ¹,

¹магистрант, КазУМОиМЯ им.Абылай хана
Алматы, Казахстан

В статье раскрывается первый этап опытно-педагогической работы по формированию иноязычной культуры как фактора социализации студентов. Автор показывает методику проведения констатирующего эксперимента. В данной статье обосновываются уровни,

критерии и показатели развития иноязычной культуры личности студентов, раскрывается констатирующий эксперимент и приводятся результаты его анализа.

Ключевые слова: иноязычная культура, студенты, диагностика уровня иноязычной культуры.

Логика нашего исследования предполагает, что эффективность методики формирования иноязычной культуры студентов как фактора социализации в контексте иноязычного образования определяется по результатам диагностики и мониторинга.

В соответствии с разработанной нами концепцией построения методики формирования иноязычной культуры студентов в контексте иноязычного образования в вузе целью опытно-педагогической работы является:

– изучение педагогических условий процесса организации иноязычного образования в вузе, определение его личностно развивающего результата.

– разработка и реализация программы педагогического просвещения студентов по проблеме нашего исследования.

–реализация модели формирования иноязычной культуры студентов в контексте иноязычного образования в вузе.

– проверка эффективности разработанной нами методики.

Таким образом, в контексте педагогической диагностики мониторинга на втором этапе мы использовали методы опытно-экспериментальной работы: анкетирование, тестирование, наблюдение, эксперимент, изучение педагогического опыта, контрольные работы, статистические, графические, математические.

В данной статье обосновываются уровни, критерии и показатели развития иноязычной культуры личности студентов, раскрывается педагогический эксперимент и приводятся результаты его анализа.

Цель данной опытно-педагогической работы - повышение эффективности влияния иноязычной культуры на социализацию личности студентов в вузе.

В соответствии с поставленными задачами опытно-педагогическая работа по реализации проблемы исследования осуществлялась по следующим направлениям:

1. Разработка и реализация содержания обучения иностранному языку, обеспечивающего развитие иноязычной культуры студентов.

2. Реализация педагогической технологии обучения иностранным языкам в вузе и выявленных педагогических условий.

3. Внедрение комплекса форм, средств и приемов реализации технологии обучения иностранным языкам в вузе.

4. Диагностика и мониторинг уровня эффективности формирования иноязычной культуры как фактора социализации личности в процессе иноязычного образования.

В соответствии с целью, предметом, гипотезой и задачами исследования эксперимент проводился в ходе следующих этапов: констатирующий, формирующий и контролирующий.

На констатирующем этапе выявлялось состояние развития иноязычной культуры студентов в процессе иноязычного образования, анализировалось качество организации учебно-воспитательного процесса в анализируемом аспекте на педагогическом факультете Казахского университета международных отношений и мировых языков им. Абылай хана (далее КазУМОиМЯ им. Абылай хана); проводился констатирующий эксперимент, позволяющий определить уровень развития иноязычной культуры, была поставлена проблема, на решение которой направлен следующий этап эксперимента. Основные методы исследования на данном этапе – теоретический анализ литературы по изучаемой проблеме, обобщение педагогического опыта, анкетирование, тестирование, беседа,.

Задачами формирующего этапа являются проверка и подтверждение гипотезы исследования, апробация модели социализации личности студента в образовательном пространстве иноязычной культуры и проверка достаточности условий, обеспечивающих эффективную реализацию данной модели в учебно-воспитательном процессе вуза. Основные методы исследования – опытная работа, педагогический эксперимент, наблюдение, тестирование, самооценка.

Контролирующий этап посвящен описанию хода эксперимента, выявлению количественных и качественных различий экспериментальных и контрольных групп студентов, обработке, анализу, обобщению результатов, со-отнесению их с целью и задачами опытно-педагогического эксперимента.

Программа опытно-педагогической работы по формированию иноязычной культуры как фактора социализации личности студента включает методики:

- 1) анкета для студентов;
- 2) диагностика уровня иноязычной культуры;

На констатирующем этапе был проведён контрольный срез при помощи диагностических методик.

Контрольная и экспериментальная группы состояли из студентов 1 и 2 курсов дневного отделения факультета ПФИЯ по специальности «Иностранный язык: два иностранных языка», в количестве 44 человек

(21 в первой и 23 во второй). Группа № 1 (1 курс, группы 121 и 123) была взята в качестве контрольной, группа № 2 (1 курс, группа 122 и 119) - в качестве экспериментальной, она и подвергается экспериментальному воздействию. В конце данного этапа проведен анализ полученных результатов.

На формирующем этапе осуществлялась опытно-педагогическая работа. Все мероприятия по проверке разработанной модели проводились только в экспериментальной группе.

Выбирая формы реализации задач опытно-педагогической работы, мы опирались на задачи исследования.

Предполагаемые результаты:

- повышение уровня иноязычной культуры как фактора социализации личности студентов;

- сформированная иноязычная культура.

Завершающим этапом опытно-педагогической работы исследования стал контролирующий этап, в ходе которого были подведены итоги, на основании анализа, оценки и обобщения полученных результатов и определена эффективность методики. Была проведена повторная диагностика студентов по методикам для оценки уровня их иноязычной культуры, а также показателей в контрольной и экспериментальной группе. Кроме того были проведены беседы с испытуемыми, опрос и сделан вывод об эффективности методики.

Для диагностирования социально значимых качеств, которые определяют успешность развития компонентов иноязычной культуры личности в процессе овладения иностранным языком, нами были использованы анкеты, опросники по методике оценки ценностных ориентаций по М. Рокичу, личностной рефлексии» (Е.Е. Рукавишников)[1]. «Методика диагностики уровня эмпатических способностей» В.В. Бойко [2].

Иноязычная культура представлена нами как целостная система взаимосвязанных компонентов, которые в свою очередь находятся в постоянном развитии, судить о котором мы можем на основе уровня, а переход от низкого к более высокому уровню показателей, характеризующих каждый из критериев, свидетельствует о положительной динамике развития иноязычной культуры студента в процессе иноязычного образования.

На основе разработанных критериев, показателей и диагностических методик измерения мы сможем оценить динамику и уровни развития иноязычной культуры студентов в ходе констатирующего и формирующего этапов педагогического эксперимента по внедрению разработанной

научено-методической концепции в процессе иноязычного образования в вузе.

Начнем с описания и анализа результатов первого – констатирующего эксперимента. Цель его – установление изучаемой проблемы в практике высшей школы путем изучения наличного состояния изучаемого процесса.

В констатирующем эксперименте приняли участие в общей сложности 100 респондентов. Это студенты 1, 2, курсов (2017-2018 гг.) и (2018-2019 гг.) педагогического факультета КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Основные методы на данном этапе – анкетирование, тестирование, анализ работ, шкалирование.

В процессе констатирующего эксперимента нами были проведены опросы, позволяющие определить начальный уровень сформированности иноязычной культуры студентов на основе суммарного балла по каждому критерию. При этом использовались:

– для оценки *коммуникативного критерия* – комплекс приемов и заданий, обеспечивающих практику в общении (В.Ф.Ряховский); методика диагностики уровня эмпатических способностей (В. В. Бойко);

– для оценки *когнитивного критерия* – информационно-познавательные, приемы, задания на определение уровня владения культурой мышления (Технология извлечения и обработки информации из медиатекстов Ю.В.Сергаевой)[2];

– для оценки *деятельностного критерия* – рефлексивно-актуализирующие задания, опросник «Определение уровня сформированности личностной рефлексии» (Е.Е. Рукавишников), анкета по выявлению способности студента к саморазвитию[1].

При оценке коммуникативного критерия мы оценивали высказывания студентов в рамках заданий, обеспечивающих практику в общении.

Данные констатирующего эксперимента по коммуникативному критерию позволили сделать следующие выводы. На диагностическом срезе экспериментальные и контрольные группы были примерно равны относительно коммуникативного критерия (в среднем низкий уровень составил – 29,5%, средний – 49,7%, высокий – 20,8%).

Студенты продемонстрировали невысокие диалогические умения. Используемые речевые формулы не отличались разнообразием. Типичными ошибками являлись: неспособность поддерживать эмоциональный контакт с собеседником, завершить диалог, использовать стратегии вежливости, варьировать речевое поведение в зависимости от социальных факторов коммуникативной ситуации. Также в ответах студентов отмечались сбои коммуникации и неумение её восстановить.

Высказывания студентов часто отличались категоричностью. Диагностика уровня эмпатии по В. В. Бойко показала, что готовность восприятия собеседника у студентов экспериментальных и контрольной группы развита недостаточно.

Полученные данные по когнитивному критерию показали, что студенты экспериментальных и контрольной группы показывают схожие результаты. В частности, в среднем низкий уровень демонстрируют 32,5% студентов, средний уровень – 48,5%. Количество студентов на высоком уровне чуть выше в контрольной группе – 19%, в экспериментальных – в среднем – 16,3%. Замеры показали, что студенты испытывали трудности в извлечении явной и скрытой информации из медиатекстов и реферировании текстов СМИ. Изложение фактического содержания текста не вызвало явных затруднений. Наибольшую трудность вызывала критическая оценка информации по критериям истинности/ложности, объективности/субъективности. Презентации с использованием мультимедийных средств показали недостаточный уровень умений в области использования информационных технологий для получения и сопоставления информации из СМИ.

В констатирующем эксперименте мы провели анкетирование об универсальных ценностях.

Тестирование студентов показало, что на этапе констатирующего эксперимента студенты экспериментальных и контрольной группы ориентированы на ценности семейно-бытового круга и ближайшее окружение. Наиболее значимыми ценностями для обучающихся являются безопасность (86,3%), любовь (55,3%), счастливая семейная жизнь (50%), материально обеспеченная жизнь (41,2%), жизнерадостность (75,7%), независимость (51,7%) и образованность (51,7%). В то время как на ценности работы над собой ориентированы 19,3%, духовное самосовершенствование 15,7%, о чувстве долга задумываются 9,2%, считают важной терпимость 17,8% опрошенных. Таким образом, в ценностной шкале студентов на начало опытного обучения преобладают ценности личного порядка.

При выполнении ценностно-аналитических заданий большинство студентов (68%) испытывали затруднения при сравнении английской/американской и казахстанской культур в контексте анализа и сравнения содержания ценностей, лежащих в основе соответствующих культурных и языковых картин мира. Из анализа результатов анкетирования на определение уровня толерантности выяснилось, что терпимость понимается студентами лишь как свойство личности, позволяющее человеку терпеть что-либо, и большая часть обучающихся (63,7%)

обладает низким уровнем знаний, определяющих коммуникативность личности и толерантное поведение. При анализе результатов опроса выяснилось, что затруднения вызывают ответы на вопросы, связанные с определением студентами таких понятий как «я», «я и другие», «терпение» и «терпимость» (58,4%), следовательно обучающиеся не в полной мере знакомы с этими понятиями.

Деятельностные умения студентов замерялись на основе опросника «Определение уровня сформированности личностной рефлексии» (Е.Е. Рукавишников). Результаты замеров показали, что рефлексивные умения студентов находятся на преимущественно на низком (в среднем – 40,7%) или среднем (45,2%) уровнях развития. Анкета по выявлению способности студента к саморазвитию и самообразованию зафиксировала средний уровень направленности на постоянное самообразование, культурное, профессиональное и личностное развитие в экспериментальных и контрольной группах (33,6%), что свидетельствует об общей недостаточно высокой мотивации опрашиваемых.

Полученные нами данные и расчеты по выбранным нами группам представлены в таблице 1.

Таблица 1.

Соотношение уровня иноязычной культуры студентов
 (констатирующий эксперимент)

Группы	Уровень иноязычной культуры студентов					
	Низкий		Средний		Высокий	
	к-во	%	к-во	%	к-во	%
119 гр.	15	39	15	46	8	18
120 гр.	15	38	15	47	6	16
121 гр.	15	37	15	48	7	17
122 гр.	16	38	16	46	9	20
123 гр.	16	37	16	47	5	15
126 гр.	17	36	17	47	3	12
218 гр.	14	40	14	46	9	20
219 гр.	15	39	15	46	8	18
220гр.	15	38	15	47	9	19

Анализ полученных данных табл. 1 показал, что большая часть студентов имели средний уровень иноязычной культуры. Количество таких респондентов в среднем составляет 47%. Высокий уровень иноязычной культуры имели 15% исследуемых, а 38% респондентов – лишь низкий уровень. На рис. 1 это представлено наглядно.

Иноязычная культура

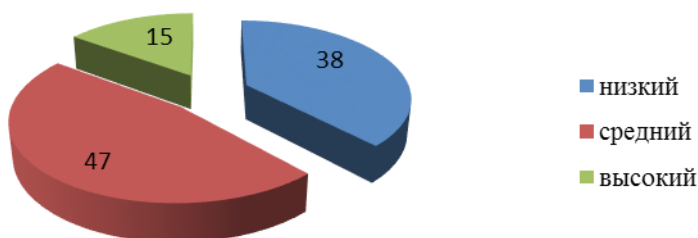

Рис. 1. Среднее соотношение студентов по уровням иноязычной культуры на констатирующем эксперименте

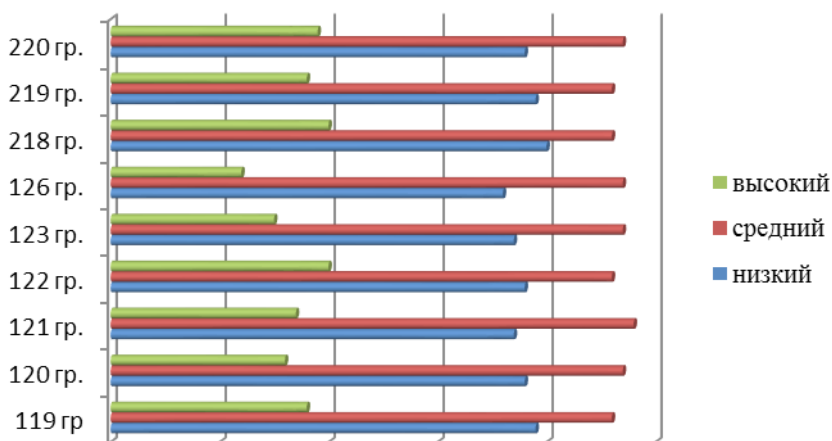

Рис. 3. Процентное соотношение студентов по уровням развития иноязычной культуры на констатирующем этапе эксперимента

В результате мы зафиксировали, что в процессе традиционной системы обучения иностранному языку большинство студентов продемонстрировали средний и низкий уровни развития иноязычной культуры.

Следовательно, возникает необходимость обеспечить систему иноязычной подготовки студентов бакалавриата, которая, на наш взгляд должна носить интегративный, личностно развивающий характер и обеспечивать не только эффективное владение иностранным языком, но и способность к саморазвитию и самореализации в современном поликультурном, постоянно изменяющемся мире.

ЛИТЕРАТУРА

1. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. - М.: Бахрах, 2011. – 112 с.
- Карелин А. А. Большая энциклопедия психологических тестов. - М.: Эксмо, 2007. – 78 с.

**ШЕТ ТІЛДЕГІ МӘДЕНИЕТНІҢ СТУДЕНТТЕРДІҢ ФАКТОРЫ
ЖӨНІНДЕГІ ТӘЖІРИБЕЛІК ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖҰМЫСТЫҢ
ДИАГНОСТИКАСЫ**

Құрбанова А.Н. ¹,

¹магистрант, Абылай хан атындағы ХҚжәнеӘТУ
Алматы, Қазақстан

Мақалада студенттерді әлеуметтендірудің факторы ретінде шет тілінің мәдениетін қалыптастыру бойынша тәжірибелік-педагогикалық жұмыстардың бірінші кезеңі ашылады. Автор анықтамалық эксперимент жүргізу әдістемесін көрсетеді. Осы мақалада студенттердің жеке тұлғаларының шетелдік мәдениетін дамытудың негіздері, өлшемдері мен көрсеткіштері түсіндіріледі, анықтамалық сараптама анықталып, оны талдау нәтижелері келтіріледі.

Тірек сөздер: шетел тілі мәдениеті, студенттер, шетелдік мәдениет деңгейін диагностикалау.

Статья поступила 29.01.2019

**THE ROLE OF TEACHING PROFESSIONALLY-ORIENTED FOREIGN
LANGUAGE IN THE FORMATION OF INTERCULTURAL COMPETENCE OF
MUSICAL SPECIALTIES STUDENTS**

Utebayeva B.T.¹

¹master, Ablai khan UIRandWL, Almaty, Kazakhstan
e-mail: bota071@mail.ru

Modern man lives in a multicultural reality, which is characterized by an increasing volume of information, requiring the extension of the methods of its making and at the same time «compression» processes of perception, comprehension and consolidation; moving at a rapid pace the world is a process of transformation (economic, cultural, educational), which calls for the development of fluency of thinking, flexible strategies, communication and behavior, emotional and value relations.

Thus, modern students need to know not only what to do but how to do it. To do this, they need to check their capabilities and experience, including taking part, in parallel studies, in various types of professional and social activities. In this regard, the vocational education system requires changes, suggesting the creative nature of joint activity of teacher and students; orienting students to the study and the realization of their abilities. The teacher does not transmit knowledge to the student in finished form, and leads to different ways of selfeducation, the teacher provides students a variety of information not only in the study area, but also interdisciplinary fields, expanding their cultural horizons.

Keywords: professional competence, intercultural competence, socio-cultural context, speech genres, shared knowledge, conventions, dialogism of thinking, multiculturalism

УДК 378: 81'243
МРНТИ 14.05.01

О РОЛИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ФОРМИРОВАНИИ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ МУЗЫКАЛЬНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Утебаева Б.Т.¹

¹ магистрант, КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан, bota071@mail.ru

Современный человек живет в мультикультурной реальности, для которой характерно увеличение объема информации, требующей расширения методов ее создания и одновременно «сжатия» процессов восприятия, понимания и закрепления; Быстро развиваясь, мир - это процесс трансформации (экономической, культурной, образовательной), который требует развития беглости мышления, гибких стратегий, общения и поведения, эмоциональных и ценностных отношений.

Таким образом, современные студенты должны знать не только что делать, но и как это делать. Для этого им необходимо проверить свои возможности и опыт, в том числе принять участие в параллельных занятиях, в различных видах профессиональной и социальной деятельности. В связи с этим система профессионального образования требует изменений, предполагающих творческий характер совместной деятельности учителя и учеников; ориентирование студентов на изучение и реализацию их способностей. Преподаватель не передает знания ученику в готовом виде и ведет к различным способам самообразования, преподаватель предоставляет учащимся разнообразную информацию не только в области обучения, но и в междисциплинарных областях, расширяя их культурные горизонты.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, межкультурная компетентность, социокультурный контекст, речевые жанры, общие знания, условности, диалогизм мышления, мультикультурализм.

Владение иностранным языком для профессионального общения является необходимым условием конкурентоспособности специалиста на рынке, труда одним из средств реализации профессиональных амбиций личности. Способность осуществлять эффективное иноязычное общение в ходе профессиональной деятельности является важным компонентом профессиональной подготовки. В связи с этим Государственный образовательный стандарт высшего профессионального образования требует учета профессиональной специфики при изучении иностранного языка, его нацеленности на реализацию задач будущей профессиональной деятельности выпускников. Поэтому изменился социальный заказ общества в области обучения иностранным языкам. Раньше основной целью обучения иностранному языку выступало практическое овладение языком другого народа. При этом обучение профессиональному общению было представлено в учебных заведениях, однако не обсуждалось,

не осознавалось и не выделялось как самостоятельная категория. Но прогрессирующее развитие международных контактов и связей в политической, экономической, культурной и в других областях жизни ставит перед системой образования задачу развития личности студента, специализирующегося в области иноязычной музыкальной культуры, способной и желающей участвовать в межкультурной коммуникации. И одной из главнейших задач обучения английскому языку на данном этапе является подготовка студентов, готовых к культурному, профессиональному и личностному общению с представителями стран с иными социальными традициями, общественным устройством, культурой. Эта задача и вызвала необходимость усиления роли обучения профессиональному общению студентов музыкальных факультетов, что является важным компонентом социального и профессионального становления молодежи.

Готовность к профессиональному общению становится сегодня одним из важнейших показателей социально-профессионального статуса специалиста иноязычной музыкальной культуры. Выполнение такого социального заказа актуализирует проблему формирования умений профессионального общения у студентов музыкальных факультетов на занятиях по английскому языку.

Тем не менее, методика обучения профессиональному общению на занятиях по английскому языку в соответствии с конкретными требованиями, предъявляемыми к специалистам иноязычной музыкальной культуры практически не разработана, что является причиной неудовлетворенности студентов результатами обучения иностранному языку, неспособности выпускников музыкальных ВУЗов осуществлять эффективное иноязычное общение в ходе профессиональной деятельности.

Историко-педагогический анализ тенденций развития вопросов формирования профессионально ориентированных иноязычных компетенций студентов вузов позволил выделить следующие тенденции. Зарождение компетентностной парадигмы приходится на 1950-1970 гг. Данный период характеризуется тем, что в иноязычной подготовке появляются элементы профильного обучения: отбор текстов по специальности для развития навыков чтения и устной речи на основе адаптированных специальных текстов; при изучении профессионально ориентированного языкового материала устанавливается взаимосвязь между желанием студента овладеть знаниями в сфере профессии и успешностью в изучении языка; обосновывается принцип профессиональной направленности учебного материала (тексты для

чтения, темы для устной речи; словари-минимумы и т.п.); реализуется система координации рабочих программ по ИЯ с программами кафедр профилирующих дисциплин. В 1971-1990 гг. происходит усиление когнитивно-деятельностной составляющей иноязычной подготовки. Данный период характеризуется тем, что выделяется страноведческий аспект как форма интеграции спецдисциплин в содержании обучения языку; формируется коммуникативный подход; интенсивный подход (раскрытие резервов памяти, интеллектуальной активности и личности и пр.); внедряется метод активизации возможностей личности и коллектива (овладение комплексом навыков и умений для будущей речевой деятельности); растет интерес к проблеме самостоятельной работы (расширение профессиональных знаний средствами языка на основе высокоинформативных текстов и системы упражнений); на основе детализации целей выделяются ознакомительное, поисковое, просмотрное, изучающее чтение; выдвигается требование успешного развития творческой личности и необходимых профессиональных качеств с учетом интересов и потребностей студентов в учебных материалах и построении процесса иноязычной подготовки. С 1991 – по настоящее время идет процесс расширения информационно-коммуникативных ресурсов иноязычной подготовки: цель – реальное средство общения между специалистами разных стран; профессионально ориентированный развитие всех видов речевой деятельности; формируется функционально – коммуникативный подход, доминанта которого – овладения языком специальности в русле профессиональной компетентности; показателем сформированности способности эффективно участвовать в межкультурной коммуникации становится межкультурная компетенция; развивается социокультурный подход (культурное развитие специалиста – одно из условий успешной профессиональной деятельности). Современные технологии формирования профессионально ориентированных компетенций направлены на личность студента, его активное участие в саморазвитии, развитие творческих способностей будущих специалистов; используются активные методы.

ПОИК студентов музыкальных специальностей представляет собой комплексный ресурс личности, сформированный в контексте образовательного результата интеграции иноязычной речевой деятельности, социокультурных знаний и умений, а также личностных качеств, позволяющих осуществлять эффективную профессиональную иноязычную деятельность в поликультурном социо-музыкальном пространстве. Сущность процесса педагогического обеспечения формирования ПОИК студентов музыкальных специальностей

представляет собой профессиональную детализацию учебного материала и активизацию межличностного взаимодействия в иноязычной музыкальной сфере.

Содержание педагогического обеспечения формирования ПОИК студентов музыкальных специальностей определяется как совокупность организационного, управленческого, технологического, программно-методического, контрольно-оценочного взаимосвязанных блоков педагогического процесса, направленного на формирование и развития у студентов способности и готовности к самостоятельному изучению иностранного языка как средству общения и средству самообразования; развитие творческих форм социальной активности; развитие способности к социальной деятельности; развитие ценностного потенциала.

Структура процесса педагогического обеспечения формирования ПОИК студентов музыкальных специальностей включает в себя определение целей и задач, субъектов и объектов; выявление закономерностей и противоречий, обоснование принципов и функций и методов и форм взаимодействия и контроля, результаты.

Анализ практики формирования профессионально ориентированных иноязычных компетенций студентов музыкальных специальностей выявил негативные тенденции в функционировании системы иноязычной подготовки.

Преодоление выявленных тенденций требует разработки научно-обоснованной системы педагогического обеспечения, основанного на реализации модели педагогического обеспечения формирования профессионально ориентированных иноязычных компетенций студентов музыкальных специальностей; интенсификации их иноязычной профессиональной практики; совершенствовании информационной компетентности преподавателей иностранного языка в музыкальных ВУЗах.

Опытно-экспериментальное исследование по педагогическому обеспечению формирования ПОИК студентов музыкальных специальностей показало, что данный процесс синтезирует такие психико-педагогические процессы, как мотивационный, познавательный, эмоциональный, волевой, что позволяет рассматривать его как интегральный педагогический процесс и не предполагает выделения какого-либо одного процесса, устойчиво занимающего определенное иерархическое положение – в зависимости от конкретной ситуации, содержания и условий конкретной деятельностной задачи – любые из них могут становиться ведущими.

Организация интегративных процессов, подчиняющаяся тетрархическому принципу, таким образом, обуславливает отсутствие единой методики, эффективной для всех условий обучения студентов по дисциплине «Иностранный язык», т.к. метод (принцип, подход), действенный в одних условиях обучения, может дать в других условиях противоположный результат, определенных подходов, принципов, методов, приемов и средств с учетом специфики профессиональной подготовки.

Задачи педагогического обеспечения формирования ПОИК студентов музыкальных специальности реализовались посредством: - развития способности и готовности к самостоятельному изучению иностранного языка средства общения и средства самообразования: использование словарей и др. справочной литературы, выделение и обобщение информации из иноязычных источников; умение осуществлять адекватный перевод; - развития творческих форм социальной активности: творческое преобразование материалов на основе интерпретации, диалогичности мышления, воображения; критическое мышление; саморазвитие; - развития способности к социальной деятельности: рефлексивность, социальная адаптация; толерантность, межкультурное взаимодействие; - развития аксиологического потенциала: духовные профессиональные и личностные ценности; аксиологически значимое восприятие объектов реальной иноязычной действительности – человека, отечества, познания; - формирования способности применения ИК в социальной практике: участие в конкурсах, концертах, мастер – классах, работе с зарубежными студентами и других мероприятиях.

Мотивационно – ценностный блок содержательной базы педагогического обеспечения формирования ПОИК студентов музыкальных специальностей подразумевал развитие их готовности к расширению концептуальной картины мира, к выстраиванию системы взаимодействия с другими культурами, к достижению успеха в профессиональной деятельности, к самоактуализации; готовности осуществлять иноязычную профессионально – значимую практико-ориентированную деятельность.

Когнитивно – деятельностный блок предполагал развитие готовности к синтезу иноязычных и профессиональных знаний и умений, связанных с познанием объектов иноязычной действительности и с реальной иноязычной профессионально значимой деятельностью, способствующий развитию личности студентов музыкальных специальностей.

Компонент «речевая деятельность» операциональной базы системы формирования ПОИК студентов музыкальных специальностей включал в себя способность понимать различные виды коммуникативных

высказываний, строить целостные и логичные высказывания разных функциональных стилей; предполагал выбор лингвистических средств в зависимости от типа высказывания; умение выходить из положения в условиях дефицита языковых средств при получении и передаче иноязычной информации.

Формирование педагогического обеспечения ПОИК студентов музыкальных специальностей предполагало учет эффективной профессиональной деятельности музыканта, включающей развитие умения работать в реальном и виртуальном коммуникативном пространстве; развитие эмоционально – ценностного отношения к миру; опору на такие качества, как диалогичность мышления, поликультурность, эмпатия, толерантность, рефлексия, саморазвитие, а также на такие различные творческой личности, как воображение, импровизация, интерпретация, интуиция, способность ориентироваться в контексте.

Язык, выполняя две основные функции- служить средством коммуникации и средством познания, - вбирает в себя не только лингвистическую, но и психологическую и социальную составляющие. В этой связи, развитие личности студента происходило не на основе уже преобразованного социального опыта, а путем его самостоятельного преобразования на основе культурных, духовных, нравственных, национальных, эстетических ценностей.

Диалогичность мышления – качество развивающее способность студентов к размышлению, изменению стратегии и тактики при решении проблемы и способствующее расширению его творческого сознания. Понятие диалога использовалось в обучении иностранному языку студентов в нескольких значениях: 1) как процесс общения, который состоит из обмена высказываниями между двумя или несколькими лицами; 2) как разновидность учебных текстов; 3) как понятие, используемое при анализе особенностей взаимодействия носителей разных языков и культур – диалог культур. В рамках диалога культур диалогическое мышление помогало глубже осознать разницу между своей и чужой культурами. Диалогичность мышления позволяла развивать способность студента размышлять, изменять подходы и приемы при решении проблемы и способствовала расширению его творческого сознания.

Диалогические отношения могут существовать в пространстве и времени, разъединяющих их на целые эпохи. Диалогические отношения в рамках музыкально-педагогического процесса позволяли педагогу и студенту понять личностные особенности друг друга; создать атмосферу доверия; помогали педагогу наблюдать за проявлениями творческого потенциала студентов. Как процесс общения творческий диалог предполагал активизацию самостоятельного мышления и деятельности

студента, а также построение учебного процесса, в котором педагог и руководил бы им, и развивался со своими студентами, интегрируя в творческий подход к их обучению социальные запросы общества. В качестве основных использовались такие приемы, как пересказ текста от имени действующих лиц, монолог, диалог, воображаемая ситуация, импровизация, обсуждение (например, диалог современного студента – музыканта с Бетховеном; обсуждение вопроса «Нужен ли сегодня аутентичный театр эпохи барокко?»).

Поликультурность – качество, открывающее прямой доступ студентам музыкальных специальностей к сокровищницам мировой культуры и образования; позволяющее более глубоко понимать закономерности развития национальной и инациональных культур и участвовать в их диалоге. В условиях многокультурного мира специалист музыкального профиля должен иметь способность сохранять и интегрировать свою самобытность, развивать межкультурную чувствительность (сенситивность), в том числе посредством коммуникации.

Процесс формирования ПОИК студентов музыкальных специальностей напрямую влияет на развитие поликультурности. Если люди начинают осознавать не сходства между собой, а различия, другая культура начинает восприниматься как один из возможных взглядов на мир. Они всё больше ощущают себя членами более чем одной культуры и обретают способность выйти за рамки привычных культурных рамок и подняться на метауровень анализа ситуации таким образом, чтобы оппозиция «мы – они» («свой – чужой»), порождаемая этническим самосознанием, не создавала напряженности между культурами.

Таким образом, речь идет об умении осуществлять коммуникацию соответственно нормам, исторически сложившимся в данном языковом коллективе, с учетом психологического склада носителей языка, их национального самосознания и национального характера. Правильное сочетание языковых и неязыковых знаний, учет экстралингвистических факторов помогут добиться эффективности в межкультурной и профессиональной коммуникации.

ЛИТЕРАТУРА

1. Самохина, Т. С. Эффективное деловое общение в контекстах разных культур и обстоятельств. – М.: Р. Валент, 2005. – 215 с.
2. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Слово, 2000. – 261 с.
3. Тарасов, Е.Ф. Язык и культура: методологические проблемы. – М., 1994. – С. 105 – 112.
4. Уфимцева Н.В. Языковое сознание и образ мира. – М.: Ин-т языкознания РАН, 2000. – 318 с.
5. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. – Longman, 2004. - 370 p.

**КӘСІБИ-БАҒЫТТАЛҒАН ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ
МУЗЫКАЛЫҚ МАМАНДЫҚТАР СТУДЕНТТЕРІНІҢ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ
ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ РӨЛІ**

Утебаева Б.Т.¹

¹ магистрант, Абылай хан атындағы ҚазХКжәнеӘТУ
Алматы, Қазақстан, bota071@mail.ru

Қазіргі заманғы ақпараттар ағымының тез және күннен-күнге дамып, ұлғайып жатқан шақта, адам, сол ағымға ілесіп алатын, жаңалықтарды қабылдап, саралап, қорытындылай алатын ойы ұшқырлықты, икемділікті, жан-жақтылықты талап ететін әлемде өмір сүруде. Сол себепті, қазіргі заманғы студенттен не істеді ғана біліп қоймай, сонымен қатар оны қалай жүзеге асыру жолдарында білуіде талап етіледі. Ол үшін олар өз қабілеттерін бақылап, білім алумен қатар түрлі кәсіп және қоғамдық жұмыстарға белсене араласып, қабілетін, тәжірибесін ұштауы қажет. Осылайша кәсіби бағытта білім беру жүйесіне бірқатар өзгерістер енгізу қажет. Оқытушы мен студент арасында шығармашылық байланыс орнатып, студентке білімді дайын күйінде емес, әртүрлі әдіс-тәсілдерменізденіске жетелеп өз бетімен зерттеп білуіне мүмкіндік беру қажет. Оқытушының мақсаты сонымен қатар, студентті тек бір пәннің аясында емес, пәнаралық байланыс орнатып, әр түрлі салалардан ақпараттар беріп, олардың жалпы мәдени танымдық көзқарастарын дамыту көзделіп отыр.

Тірек сөздер: кәсіби біліктілік, мәдениетаралық біліктілік, әлеуметтік-мәдени мәтін, білім алмасу, конвенция, ойлау қарым-қатынасы, әртүрлі мәдениеттілік.

Статья поступила 23.02.2019

**ANALYSIS OF DIDACTIC POSSIBILITIES OF THE METHOD OF PROJECTS IN
TEACHING FOREIGN LANGUAGE**

Ibragimova N.T.¹

¹master, Ablai khan KazUIRandWL , Almaty, Kazakhstan

The analysis of the specificity of using the method of projects in foreign language classes shows that its use in modern conditions is based on a systematic, personality - activity, creatively oriented approaches that ensure the construction and functioning of a holistic process of formation of the personality of the future specialist. These approaches are further developed in using innovative methods and techniques of teaching in foreign language classes, one of which is the method of projects.

Keywords: project, projectmethod, reflection, foreignlanguage, activity, projectactivity, competence, competence, projecttechnology, projecttraining.

УДК 37022

МРНТИ 12.51.01

**АНАЛИЗ ДИДАКТИЧЕСКИХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ
МЕТОДА ПРОЕКТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ**

Ибрагимова Н.Т.¹

магистрант, КазУМОиМЯим.Абылай хана, Алматы, Қазақстан

Анализ специфики использования метода проектов на занятиях по иностранному языку показывает, что его использование в современных условиях строится на основе

системного, личностно-деятельностного, творчески ориентированного подходов, обеспечивающих построение и функционирование целостного процесса формирования личности будущего специалиста. Дальнейшее развитие данных подходов приобретают актуальность в использовании на занятиях по иностранному языку инновационных методов и приемов обучения, одним из которых является и метод проектов.

Ключевые слова: проект, метод проектов, рефлексия, иностранный язык, деятельность, проектная деятельность, компетенция, компетентность, проектная технология, проектное обучение.

Современная концепция обучения иностранным языкам строится на основе системного, личностно-деятельностного, творчески ориентированного подходов, обеспечивающих построение и функционирование целостного процесса формирования личности будущего специалиста. Реализация личностно-деятельностного подхода предполагает, что основой учебного процесса становится не только усвоение иноязычных знаний, умений и навыков, но и способы организации и усвоения учебного материала, развитие познавательных сил и творческого потенциала студентов средствами иностранного языка. Дальнейшее развитие данный подход приобретает в использовании на занятиях по иностранному языку инновационных методов и приемов обучения, одним из которых является и метод проектов.

Иностранный язык, в отличие от других учебных предметов, является одновременно и целью и средством обучения. Так, если всеми другими предметами учащийся овладевает посредством языка как инструмента, орудия то при овладении самим языком возникает проблема постепенного, управляемого извне освоения одних более легких средств и способов для решения с их помощью задачи освоения более сложных.

Язык - элемент культуры, он функционирует в рамках определенной культуры. Следовательно, мы должны быть знакомы с особенностями этой культуры, особенностями функционирования языка в этой культуре. Н.Д. Гальскова подчеркивает, что целью обучения во всех типах школ является не система языка, а иноязычная речевая деятельность, причем не сама по себе, а как средство межкультурного взаимодействия. Преподаватель иностранного языка обучает способам речевой деятельности, поэтому мы говорим о коммуникативной компетенции как одной из основных целей обучения иностранным языкам, не забывая, что коммуникативная компетенция может быть сформирована лишь на основе лингвистической компетенции определенного уровня.

Групповая форма работы необходима на занятиях по иностранному языку, особенно если речь идет о коммуникативном обучении, предполагающем обучение общению через общение. Эта форма работы используется практически на всех этапах проектной деятельности. Ее несомненными достоинствами являются: снижение тревожности у

студентов, эмоциональная включенность в совместную деятельность, повышение мотивации за счет необычности формы занятия, возможности проявить себя и повысить свой статус в группе, активный обмен знаниями, навыками и умениями между членами группы

Выбор тематики проектов в разных ситуациях может быть различным. В одних случаях тему для проекта может предложить преподаватель с учетом учебной ситуации по своему предмету, интересов и способностей студентов. В других, тематика проектов, особенно предназначенных для внеаудиторной деятельности, может предлагаться и самими студентами, которые, естественно, ориентируются при этом на собственные интересы, не только чисто познавательные, но творческие, прикладные. Главное - это сформулировать проблем, над которой студенты будут трудиться в процессе работы над проектом.

Тем для проектов неисчерпаемое множество и перечислить хотя бы наиболее, так сказать, «целесообразные», дело совершенно безнадежное поскольку это живое творчество, которое нельзя никак регламентировать.

Как известно, в основе проекта лежит какая-либо проблема, чтобы ее решить, студентам требуется не только знание языка, но и владение большим объемом разнообразных предметных знаний, необходимых и достаточных для решения данной проблемы.

Кроме того, студенты должны владеть определенными интеллектуальными, творческими коммуникативными умениями.

К первым можно отнести умение работать с информацией, с текстом (выделять главную мысль, вести поиск нужной информации в иноязычном тексте), анализировать информацию, делать обобщения, выводы и т.п., умение работать с разнообразным справочным материалом. Формирование многих из названных умений является задачами обучения различным видам речевой деятельности.

К творческим умениям психологи относят, прежде всего, умение генерировать идеи, для чего требуются знания в разных областях, умение находить не одно, а много вариантов решения проблемы, умение прогнозировать последствия того или иного решения.

К коммуникативным умениям относятся, прежде всего, умение вести дискуссию, слушать и слышать собеседника, отстаивать свою точку зрения, подкрепленную аргументами, умение находить компромисс с собеседником, умение лаконично излагать свои мысли.

Таким образом, для грамотного использования метода проектов требуется значительная подготовка, которая осуществляется, разумеется, в целостной системе обучения в вузе (не только в обучении иностранным языкам), причем совсем не обязательно, чтобы она предваряла работу студентов над проектом. Такая подготовительная работа должна

проводиться постоянно, систематически и параллельно с работой над проектом.

Превосходство проекта над другими средствами обучения обнаруживается и в том, что он способен обеспечить не только индивидуальную, но и парную, групповую и коллективную формы работы на занятии, что позволяет каждому обучаемому максимально эффективно использовать учебное время. Кроме того, в процессе совместного выполнения заданий студент реально видит, что «по каждому действию, задаче и т.д. может существовать не его одна, а несколько точек зрения и совсем необязательно, что его точка зрения, его вариант решения будут правильными и лучшими». Каждый в равной мере несет ответственность за выполнение проекта и должен представлять результаты своей работы. Понимание студентами проблемы и их стремление самостоятельно найти пути ее решения связаны с уровнем возникающего в проблемной ситуации познавательного интереса к данной теме, вопросу, задаче. Познавательный интерес Г.И. Щукина считает сильным мотивом учения, который в определенных условиях «становится устойчивым образованием самой личности, модной побудительной силой ее деятельности и отдельных действий».

Получение определенного результата в процессе работы над проектом, сопряженного с успехом или неудачей, заставляет студента - участника проекта тут же реагировать на создавшуюся ситуацию и в случае необходимости менять избранную тактику и стратегию. Тем самым проектная деятельность обеспечивает условия для самоконтроля, способствующие выработке у студентов и рефлексивных умений.

В европейской традиции рефлексия мыслится как способность «вынуться» из той деятельностной ситуации, в которой мы находимся. В.Н. Сластенин говорит о деятельности как системе с рефлексией. Благодаря рефлексии, у человека может меняться отношение к прошлому опыту.

Рефлексия служит орудием критики наличного знания, благодаря чему знания и опыт становятся динамичным, развивающимся элементом и выступает одним из способов стимулирования производства знаний и опыта. Рефлексия является связкой между опытом человека и различными ситуациями, являющимися предметом освоения.

Некоторые методисты советуют студентам в процессе работы над проектом вести записи в форме личного дневника. Согласимся с иностранными авторами, что каждому студенту полезно поразмышлять, что дало выполнение учебного задания ему лично, что не удалось по собственной вине и в чем именно это заключалось (непонимание недостаток информации, неадекватное восприятие своих возможностей и т.д.) Обнаружив объективные причины неудач, следует подумать о том,

как избежать их в будущем. Если все прошло успешно, нужно постараться найти слагаемые удачи. Важно, что такие размышления учат студентов адекватно оценивать себя и других. Итак, можно выделить следующие основные требования к использованию метода проектов.

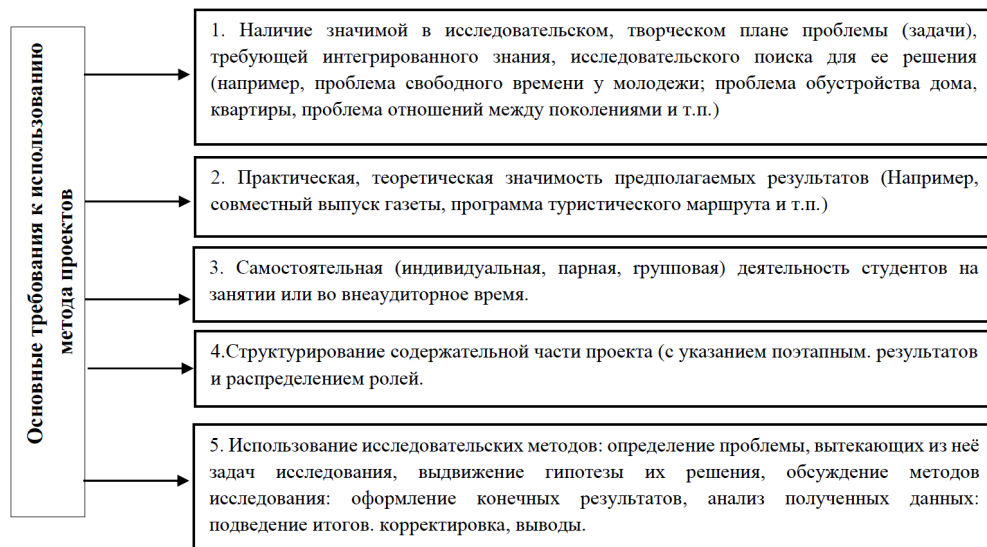

Рисунок 1. Основные требования к использованию метода проектов

Последовательность выполнения любого проекта можно представить в виде таблицы (Таблица 1)

Таблица 1. Типология проектов

ЭТАПЫ	ЗАДАЧИ	ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СТУДЕНТОВ	ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ
Целеполагание	Определение темы, выявление одной или нескольких проблем, выбор рабочих групп	Уточняют информацию. Обсуждают задание. Выявляют проблемы.	Мотивирует студентов. Объясняет цели. Наблюдает.
Планирование	Анализ проблемы, выдвижение гипотез, обоснование каждой из гипотез.	Выдвигают гипотезы, формулируют задачи.	Помогает в анализе и синтезе. Наблюдает.
Выбор методов проверки принятых гипотез	Обсуждение методов проверки принятых гипотез, возможных источников информации.	Обсуждают методы проверки. Выбирают оптимальный вариант, определяют источники информации.	Наблюдает. Консультирует. Советует (по просьбе).
Выполнение	Поиск необходимой информации, подтверждающей или опровергающей гипотезу. Выполнение проекта	Работают с информацией. Синтезируют и анализируют идеи. Проводят исследование. Оформляют проект.	Наблюдает. Направляет процесс анализа (если это необходимо).

Продолжение таблицы 1.			
З а ш и т а	Представление результатов проектирования. Оценка результатов	Защищают проект. Участвуют в коллективной оценке результатов деятельности.	Участвует в коллективном анализе и оценке результатов проектирования.

Проекты могут характеризоваться учебными целями и задачами, формой проведения, способом организации, степенью сложности, количественным составом участников и т.д.

Наиболее полную, на наш взгляд, типологию проектов предложила Е.С. Полат. Так она подразделяет проекты в соответствии со следующими типологическими признаками (Рисунок 2.)

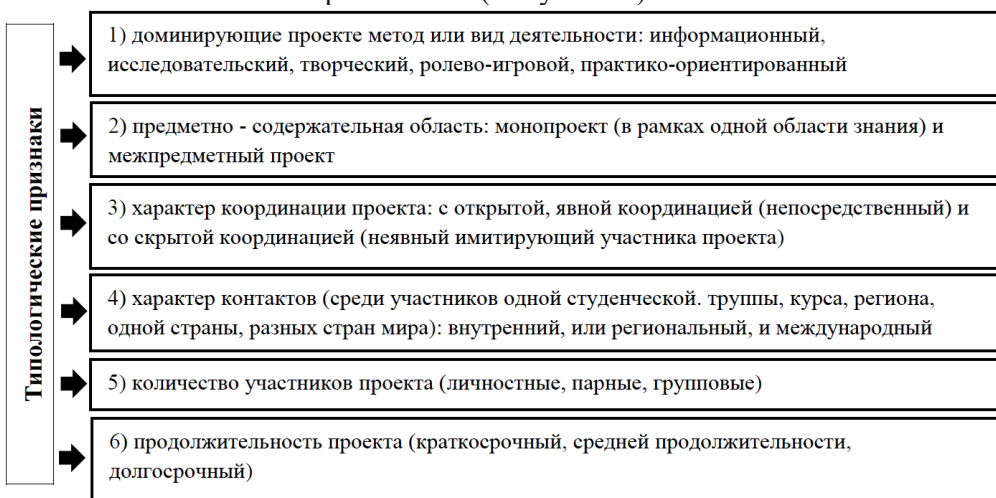

Рисунок 2. Типология проектов (Е.С. Полат)

Разумеется, в реальной практике чаще всего приходится иметь дело со проектами средней смешанными типами проектов, в которых имеются признаки исследовательских и творческих проектов, например, одновременно, практико-ориентированные и исследовательские. Каждый тип проекта имеет тот или иной вид координации, сроки исполнения, этапность, количество участников. Поэтому, разрабатывая проект, надо иметь в виду признаки и характерные особенности каждого из них.

Обратимся теперь к вопросу оценки результатов проектной деятельности.

Для успешного управления деятельностью студентов необходимо организовать непрерывную обратную связь, т.е. предусмотреть такую систему контроля, которая была бы направлена на оперативное выяснение преподавателем неясностей и ошибочных представлений и предупреждение их накопления у студентов. Как правило, в

традиционной учебной деятельности чаще используется «контроль по результату», реже – «контроль по процессу». Понятно, что второй вид контроля, предполагающий оценивание операций, способов и действий получения результата, гораздо более время- и трудоемкий, чем первый. Однако, именно он в наибольшей степени отвечает исследовательскому методу обучения, т.к. только на основе контроля по процессу возможно полноценное овладение поисковыми процедурами

Немецкие методисты рассматривают метод проектов как образовательную технологию, позволяющую создавать педагогические ситуации, в которых формируется компетенция учащихся.

Компетенции учащихся как формируются, так и проявляются в деятельности, при этом проектная деятельность является, во - первых, не единственным, во - вторых, не преобладающим видом деятельности для учащихся.

Поэтому одним из направлений разработки критериев для оценки сформированности компетенции учащихся является создание критериев оценки проектной деятельности учащихся, в которой проявляются ключевые компетенции учащихся

О том, что у студента сформированы компетенции, свидетельствует факт успешного применения им в проектной деятельности сложных умений. Об успешности применения умений свидетельствует достижение студентом результата и получение продукта своей деятельности желаемого качества

Поэтому объектом оценки должен служить продукт проектной работы студентов.

Чтобы оценить проект, преподаватель анализирует;

- продукт, полученный в результате выполнения проекта;
- письменный или устный отчет о выполнении проекта;
- результаты наблюдения за консультацией студента с руководителем проекта или специалистом, групповым обсуждением и презентацией проекта.

Предъявляемые к студентам требования не должны зависеть от типов проектов, следовательно, критерии для оценки должны быть универсальны

Взяв за основу вышеизложенный подход к оценке проектной деятельности, мы разработали систему требований, предъявляемых к студентам первого курса при работе над проектом. Так как выступление проходит на иностранном языке, то при его оценке играют роль как языковые аспекты (грамматика, лексика, фонетика), так и коммуникативный аспект.

Мы привели несколько вариантов оценки проектной деятельности.

Конечно, невозможно говорить об абсолютно верном измерении качества и процесса проектирования, ибо оценка предполагает измерение результатов и сравнение его с эталоном, но именно эталона не существует. Педагоги, использующие метод проектов, знают, что критериальная база в разных группах в разные годы отлична от воображаемого эталона. Причем это отличие может иметь как положительную, так и отрицательную динамику.

Таким образом, мы отмечаем следующие особенности метода проектов при обучении иностранным языкам: во-первых, чтобы решить проблему, лежащую в основе проекта, студентам требуется не только знание языка, но и владение большим объемом разнообразных интеллектуальных, творческих и коммуникативных умений; во-вторых, для грамотного использования метода проектов требуется значительная подготовка, которая осуществляется в целостной системе обучения в вузе; в-третьих, выбор тематики проектов в разных ситуациях может быть различным; в-четвёртых, получение определенного результата в процессе работы над проектом заставляет студента тут же реагировать на создавшуюся ситуацию; в-пятых, проекты по иностранному языку могут характеризоваться учебными целями и задачами, формой проведения, способом организации, степенью сложности, количественным составом участников и т.д.

ЛИТЕРАТУРА

1. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. - М.: Просвещение, 1991. - С.33-36.
2. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. - М.: прогресс, 1985. - С. 378.
3. Пятако Г.И. Педагогические условия развития творческой активности школьников в процессе групповых форм обучения. - М., 1996. - 101 с.
4. Формирование учебной деятельности студентов/Под ред.В.Я. Ляудис. - М.: Изд-во МГУ, 1989. - 239 с.
5. Концепция коммуникативного обучения иноязычной культуре в средней школе: Пособие для учителя/ Под ред. Е.И. Пассова. - М.: Просвещение, 1993. - 127 с.
6. Tajfel H. Human groups and social categories: Studies in social psychology. Cambridge: Univ. Press, 1981.

ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДА ЖОБАЛЫҚ ӘДІСІНІҢ ДИДАКТИКАЛЫҚ МҮМКІНДІКТЕРІН ТАЛДАУ

Ибрагимова Н.Т.¹

¹ магистрант, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ
Алматы, Қазақстан

Шет тілдерінде жобалық әдісін қолданудың ерекшеліктерін талдау қазіргі жағдайдағы оны болашақ маманның жеке басын қалыптастырудың біртұтас процесін құруға және пайдалануға мүмкіндік беретін жүйелі, жеке-белсенділікке, шығармашылыққа бағдарланған тәсілге негізделгенін көрсетеді. Осы тәсілдерді одан әрі

дамыту шет тілдері сабақтарында оқытудың инновациялық әдістерін қолдануда, оның біреуі жобалық әдісі болып табылады.

Тірек сөздер: жоба, жобалық әдісі, рефлексия, шет тілі, іс-әрекет, жобалық қызмет, құзыреттілік, жобалық технология, жобаны оқыту.

Статья поступила 20.02.2019

MODERN REQUIREMENTS TO THE ORGANIZATION OF PROJECT ACTIVITY OF STUDENTS

Musaeva S.Zh.¹

¹master, Kazakh Ablai KhanUIRandWL, Almaty, Kazakhstan
e-mail: musaeva.salta@mail.ru

The article discusses the current requirements for the organization of student project activities. It describes the formative competence of creative activity on the basis of project activities. The ways and methods of the formation of creative activity are revealed.

Keywords: project, project activity, competence, creativity, creative activity.

ӘӨЖ 378.14

FTAMP 14.35.09

СТУДЕНТТЕРДІҢ ЖОБАЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУҒА ЗАМАНАУИ ТАЛАПТАР

Мұсаева С.Ж.¹

¹магистрант, Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӨТУ, Алматы, Қазақстан
e-mail: musaeva.salta@mail.ru

Мақалада болашақ мұғалімдердің жобалық іс-әрекетін ұйымдастыру мәселесі қарастырылады. Жобалық іс-әрекет негізінде қалыптасатын біліктіліктерге, шығармашылық белсенділікке сипаттама беріледі. Шығармашылық белсенділікті қалыптастырудың жолдары мен тәсілдері ашып көрсетіледі.

Тірек сөздер: жоба, жобалық іс-әрекет, біліктілік, шығармашылық, шығармашылық белсенділік

Жоғары кәсіби білім беру жүйесін зерттеу білім беру үдерісінің мақсаттарын, мазмұнын, принциптерін, оқыту әдістемесін және моделдерді қарастыруды қамтиды. Біз педагогикалық мақсатты «оқу-тәрбие үдерісінің нәтижесін, оны жасайтын әрекеттер мен жағдайларға қатысты идеалды, саналы түрде жоспарланған имидж» ретінде қарастырамыз. Сонымен қатар, біз талдаудың үш деңгейін қарастырамыз: әлеуметтік, ғылыми-теориялық және кәсіби-практикалық.

Кәсіби мақсаттардың алғашқы екі деңгейі (әлеуметтік және ғылыми-теориялық) мемлекеттік стандарттарда, кәсіби лингвистика және біліктілік сипаттамаларында белгіленеді. Білім берудің кәсіби-практикалық деңгейдегі мақсаттарын қарастыра отырып, негізгі мақсатты

тұжырымдау, оның негізгі құрамдас бөліктерін айқындау, типтік кәсіби міндеттердің номенклатурасын анықтау және осы негізде білім беру мақсатын болашақ маманның кәсіби білімін, іскерлігін, дағдысын, кәсіби-мәнді сапаларын қалыптастыру деп тұжырымдаймыз.

Білім беру жүйесіне талдау жасау кәсіби білім берудің негізгі мақсаты білім беру, соның негізінде кәсіби іскерлікті қалыптастыру емес, іс-әрекеттің мотивациялық (ынталандырушы), аналитикалық-синтетикалық және атқарушы бөліктері тән, жалпы психологиялық ерекшеліктері бар, кіріктірілген кәсіби білім беруге бағытталған кәсіби іс-әрекетті қалыптастыру болып табылады. Біздің көзқарасымызша, қазіргі заманғы білім беру процесі орындаушыларды дайындауға емес, білікті, іскер, икемді, өздерінің барлық ұстанымдарымен, икемді жасампаз тұлғаны дамытуға бағытталған. Осыған байланысты Л.С. Выготскийдің дамыту оқытудың алдында жүруі керек деген идеясы маңызды болып табылады.

А.П.Беляевтың құрастырған кәсіби білім беру мазмұнына қойылатын талаптардың бірі оқу үдерісінде оқытудың тиімді формалары мен әдістерін пайдалану, студенттердің ойлауын, дербестігін және шығармашылық белсенділігін дамыту жолдары мен құралдарын жүзеге асыру болып табылады [1, 78-б.].

Қойылған міндеттерді шешуге бағытталған кәсіби білім беру мазмұнын жаңарту зерттеушілік іскерліктерін қалыптастыруды қамтиды, біздің көзқарамызша олар төмендегідей іскерліктерді қамтиды:

- болжам жасау және оны тексеру;
- орындалған жұмыстың негізгі мақсаттарын қалыптастыру;
- жағдаяттарды талдау және қорытынды жасау;
- жаңа сұрақтарды қою және дәстүрлі жағдаяттардағы проблемаларды көре білу;
- оқу- зерттеу міндеттерін шешудің негізгі әдістемесін меңгеру;
- міндеттерді шешудің баламалы құралдары мен тәсілдерін іздестіру;
- мазмұнын жалпылау және маңыздыларын бөліп көрсету;
- бағдарламалау;
- қиял мен шығармашылық қиялдың көрінуі;
- бақылау мен эксперименттің нәтижелерін жүйелеу;
- нәтижелерді кестелік және графикалық түрде көрсету;
- нәтиженің шынайылығын анықтау;
- реферат, баяндама, мақала және т.б. түрінде нәтижені рәсімдеу.

Алайда, маманның кәсіби-шығармашылық дербестігін дамытуға ықпал ететін кәсіби білім берудің негізгі бағыттарын жобалау мәселені шешу үшін қажетті, бірақ жеткіліксіз жағдай болып табылады. Көп жағдайда оқу-тәрбие процесінде қолданылатын технологияға, әдістері

мен құралдарына, ұйымдастыру формаларына байланысты.

Қазіргі қоғамда шығармашылық проблемаларды шешуде жаңа идеяларды құруға және енгізуге дайын шығармашыл тұлға өте қажет. Сондықтан біз жоғары кәсіби білім беру мекемелерінің маңызды мақсаттарының бірі ретінде студенттердің дербестік, белсенділік, зерттеушілік, өзін-өзі дамыту, өзін-өзі жүзеге асыру сияқты маңызды кәсіби сапаларын қалыптастыру процесі деп есептейміз. Мамандардың негізгі біліктіліктерін жетілдіру жоғары кәсіби білім беруді жаңартудың бірден бір құралы.

«Біліктілік» ұғымы латын тілінен аударғанда, белгілі бір саланы түсінетін, білетін және қандай да бір мәселені жан-жақты талдауға мүмкіндік беретін білімді игреу болып табылады. Жан-Франсуа-Перрениң айтуынша, «білікті болу дегеніміз алынған білім мен тәжірибені ұштастыра алу».

Біліктілік:

- білім беруге, тәжірибеге, құндылықтарға, бейімділікке негізделген қабілет;

- білімін тәжірибелік қызметте қолдану мүмкіндігі, бұл білім нәтижесінде алынған біліктілік.

Шетел әдебиетінде «біліктілік» терең білім ретінде, тапсырманың орынды орындалу жағдайы және нақты қызметті жүзеге асыру қабілеті ретінде анықталады. «Еуропа үшін негізгі біліктер» құжатында біліктілікке мыналар жатады:

- *оқу үдерісі*: осы негізде білім алушылардың біліктілігі - білімді тәжірибеге, тәжірибені іс-әрекетке айналдыру; білімді қорыту және жүйелеу, өзінің білім беру үдерісін ұйымдастыру, әртүрлі сипаттағы мәселелерді шеше білу, жауапкершілікті алуы;

- *зерттеу және ізденіс*: кең мағынасында кітаппен жұмыс істеу іскерлігі, ғылыми жұмыстарды ұйымдастыру негіздерін меңгеру, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істеу, адамдармен кеңесе білу іскерлігі, сол арқылы дербес ақпаратты алу іскерлігін дамытып, алынған ақпаратты және құжатты өңдеу іскерлігіне ие болу;

- *ойлау үдерісін ұйымдастыру*: құбылыстар арасындағы өзара байланысты көре білу қабілетіне ие болу, алынған білімді келесі бір адамға жеткізе білу, шындықтағы түрлі құбылыстардың, қоғамдық өмірдің және т.б. рөлін бағалау, талдау, салыстыру және т.б.

- *қарым-қатынас*: тұлғаның коммуникативтік іс-әрекеті көпшілік алдында сөз сөйлеу дағдысына, үлкен аудиториямен қарым-қатынас жасай алу іскерлігіне, өз көзқарастарын айта білу және қорғай алу қабілетіне, қарама-қарсы көзқарастарды тыңдай алу және қабылдай алу қабілетіне,

өз ойларын білдіру іскерлігіне бағытталуы керек;

- *ынтымақтастық* студенттің өзара әрекет және ұжыммен жұмыс істеу іскерлігін, дербес шешімдер қабылдау іскерлігін, қақтығысты жағдайларды шешу іскерлігін анықтауы керек.

Біздің көзқарасымызша, білім алушылардың біліктілігі, оқу үдерісінің басты көрсеткіші болып табылады, оның жетістіктерін педагогикалық мақсат деп санауға болады. Біліктілік бірнеше түрі: жалпы кәсіби біліктілік, кәсіби және арнайы біліктілік. Олардың әрқайсысының өз даму аспектілері бар. Жалпыкәсіби біліктілік немесе жалпымәдени біліктілік кәсіби негізі ретінде адамның тұлғалық әлеуеті болып табылады.

Көптеген ғалымдар (М.К. Каган, Н.И. Шевандрин, Л.Д. Столяренко және т.б.) атап өткендей, адамның жеке басын бес негізгі әлеуетпен сипаттауға болады: танымдық; адамгершілік; шығармашылық; коммуникативті; эстетикалық.

1. Танымдық әлеует, ең алдымен, тұлғаның алатын ақпарат көлемі мен сапасына байланысты анықталады.

2. Моральдық-адамгершілік әлеует тұлғаның әлеуметтену үдерісінде иеленген адамгершілік-этикалық нормалар, өмірлік мақсаттар, наным-сенімдер, ұмтылыстар арқылы анықталады.

3. Адамның шығармашылық әлеуеті белгілі бір іс-әрекет саласында немесе қарым-қатынаста көрінетін іскерлік, дағды және қабілеттер арқылы анықталады.

Жеке тұлғаның шығармашылық әлеуеті:

- кәсіби біліктілігін (біліктілік әлеуеті) анықтайтын кәсіби БД (білім, іскерлік, дағды);

- жұмыс істеу қабілеті (психофизиологиялық әлеует);

- интеллектуалды танымдық қабілет (білім беру әлеуеті);

- креативті қабілет (шығармашылық әлеует);

- ынтымақтастық, ұжымдық ұйымдастыру, өзара әрекеттестік қабілеті (коммуникативті әлеует);

- құндылық-мотивациялық сала (адамгершілік әлеует) [2, 45 б.]

4. *Тұлғаның коммуникативті әлеуеті* басқа адамдармен орнатылған қарым-қатынастың дәрежесі, сипаты мен беріктігі бойынша бағаланады.

5. *Адамның эстетикалық әлеуеті* оның көркемдік қажеттіліктерінің деңгейімен және қарқындылығымен, сондай-ақ ол қанағаттандыратын тәсілмен анықталады.

Тұлғаның жалпы мәдени біліктілік компоненттері оның кәсіби құрамын анықтауда негіз болып табылады. Жалпы кәсіби біліктілік адамның қоршаған ортамен тиімді қарым-қатынас жасау қабілетін, қарым-қатынастың тиімді тәсілдерін таңдай алу қабілетін қамтитын

әлеуметтікпсихологиялық немесе коммуникативті компоненттерден тұрады деп есептейміз.

Біздің көзқарасымызша, студенттің кәсіби білім беру мекемесінде дамуы жалпы мәдени-әлеуметтік үрдіске сәйкес болуы керек. Сонымен қатар, жеке әлеуетті дамыту критерийлері кәсіби біліктілік талаптарының призмасы арқылы қарастырылуы тиіс. Мұндай көзқарас кәсіби іс-әрекеттің әлеуметтік жағдайын арттыруға және сонымен бірге студенттердің өзін-өзі жүзеге асыруына мүмкіндік береді.

Э.Ф. Зеер және О.Шахматова кәсіби біліктілікті кәсіби білім мен іскерлік, сондай-ақ кәсіби іс-әрекетті орындау қабілеті деп түсіндіреді [3, 37-б.]. Бір жағынан, кәсіби біліктілік - кәсіби білім беру мен кәсіби іс-әрекеттің кәріктірілген сапалық көрсеткіші, ал екінші жағынан – іс-әрекетті орындаудың жоғары деңгейінде, еңбек мәдениетінде, тұлғааралық коммуникацияда көрініс алатын тұлғаның қасиеті, кәсіби проблемаларды белсенді және шығармашылық түрде шешу іскерлігі, сондай-ақ кәсіпкерлікке және басқару шешімдерін қабылдауға дайындығы, іс-әрекеттің жаңа шарттарына бейімделуі.

Маманның кәсіби біліктілігі рухани-адамгершілік, танымдық-шығармашылық және коммуникативті компоненттерді қамтиды.

Рухани-адамгершілік жетілу - маманды жетілдіру технологиясының үш түрі (білім беру, дербес білім беру, ақпараттық) белсенді әрекет ете бастағанда мүмкін болады деп көрсеткен К.Д. Абулханова, Н. В. Васина, Л.Г. Лаптевтің көзқарасын бөліп көрсетеміз. Бұл технологиялар, басқа да міндеттерді шешумен қатар, тұлғаның рухани және адамгершілік қалыптасуын қамтамасыз етеді, сондай-ақ кәсіби біліктіліктің танымдық-шығармашылық компонентін қалыптастырады.

Біздің зерттеуіміз үшін В.Пзенченконың көзқарасы қызығушылық тудырады, ол «білім беруді дамытуда бастысы - ғылыми, ядролық, бағдарламалық білімге қарсы келмейтін нақты білім болуы керек. Ол білімнің осы түрлеріне сүйеніп, өздерінің алғышартына және нәтижесіне қызмет етеді».

1947 жылы «Табиғи білім» ұғымын алғаш болып қолданған орыс ғалымдарының бірі А.Н. Леонтьев былай деп жазды: «... оқу іс-әрекетін, бала меңгереді, ол оқу іс-әрекетінің мотиві бойынша анықталады. Бұл олардың білімді меңгерудегі зеректігін сипаттайды. Демек, бала тақырыптың маңынасын түсініп қана қоюы жеткіліксіз, ол тақырыпты жан-жақты меңгеруі керек, балада дұрыс көзқарасты қалыптастыру керек. Тек осындай жағдайда ғана, оның алған білімі оған өмірлік білім береді, шынайы «өзінің жеке даралығы» болады және өз кезегінде әлемге деген көзқарасын анықтайды» [4, 86-б.].

Осылайша, мұғалімдер мен психологтардың жұмыстарының негізінде «білімсіздік» білімнің білім алушылардың біліктілік деңгейін арттыруға ықпал етпейтіні туралы қорытынды жасауға болады. Оқу үдерісі қарқынды өзгертін әлемдегі ең құнды «табиғи білімді» алу іскерліктерін дамытуға бағытталуы керек деп есептейміз. Сонымен қатар, білім беру үдерісін ұйымдастырудағы адамгершілік, шынайылық пен мәденилік қағидаттарын іске асыруды қамтамасыз ететін білім алушылардың «білімсіздік» аймағы дамуы керек. Оқу процесін ұйымдастырудың қазіргі жүйелері мен «нақты білім» алуға ықпал ететін жүйенің және білім алушылардың «білімсіздік» аймағын кеңейту арасындағы айырмашылық, біздің ойымызша, білім беру процесінің шығармашылық деңгейі білім сапасын арттырудың маңызды факторы ретінде ғана емес, барлық танымдық іс-әрекеттің маңызды шарты ретінде қарастырылады. Біздің ойымызша, бұл көзқарас және маман құзыреттілігінің когнитивтік-шығармашылық компонентінің атауы анықталды.

К.Албуханова, Н.В.Васина, Л.Г. Лептев, В.А.Сластениннің көзқарасынша, кәсіби шығармашылықтың маңызды ерекшеліктері:

- шығармашылық технологиялық үдерістің объективті шарттастығы;
- шығармашылық іс-әрекеттің мотивациялық, эмоционалдық-еріктік, интеллектуалдық, физикалық және практикалық компоненттерінің бірлігі;
- кәсіби шығармашылық тың проблемалық жағдаймен шарттастығы,
- стандартты емес, өзіндік, оңтайлы, ұтымды тәсілдерді, құралдарды және т.б. пайдалану және олардың үйлесуі;
- субъектінің жаңа тәсілдерді, туындаған шығармашылық, арнайы міндеттердің шешу жолдарын және оларды кәсіби іс-әрекетте жүзеге асыру тәсілдерін іздестірудегі кәсіби іс-әрекетке бағытталуы, шоғырлануы.

Аталған авторлардың пікірі бойынша кәсіби шығармашылық өлшемдері мыналар:

- философиялық (дүниетаным, шығармашылық кәсіптік таным);
- психологиялық-педагогикалық (мотивацияның мазмұны және деңгейі, тұлғаның шығармашылыққа кәсіби бағдарлануы, тұлғаның элеуметтік жағдайы, өзін-өзі бағалау ерекшеліктері, жіктеу мен жүйелеудегі шығармашылық кәсіби ойлаудың, қиялдың және қабілеттердің даму деңгейі, кәсіби іс-әрекетке дайындық деңгейі, кәсіби іс-әрекет үдерісінде ойлау әдістерін қолдану іскерлігі);
- акмеологиялық (шығармашылық кәсібилікке, өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі жетілдіруге, кәсіптік және адамгершілік белсенділікке ұмтылуы).

Когнитивтік және шығармашылық оқу үдерістеріне ұсынылған ғылыми көзқарастарға сүйене отырып, кәсіби біліктіліктің танымдық, шығармашылық компонентінің интегративті көрсеткіштері ретінде төмендегілерді бөліп көрсетуге болады:

1. Оқу және танымдық міндеттерді шешу процесінде шығармашылық ойлау әдістерін қолдану іскерлігі. Шығармашылық – адамдардың ұдайы жаңаны іздеудегі зерттеушілік қабілеті ғана емес, адамның алдында тұрған міндеттерді шешуге шығармашылық тұрғыда келуі болып табылады.

2. Оқу және практикалық мәселелерді мотивациялық тәсіл негізінде шеше алу іскерлігі. Біздің көзқарасымызша, бұл өлшем танымдық мотивтердің артықшылығын көрсетеді.

3. Мамандардың алдында тұрған әлеуметтік-қызметтік міндетті шешуге шығармашылық тұрғыдан келу іскерлігі. Біздің тәжірибеміз көрсеткендей, жоғарыда қарастырылған кәсіби іс-әрекеттің өлшемдері шығармашылықтың бастау алуының өлшемі болып табылады.

Біліктілік адамның жалпы интеллектуалды дамуын, атап айтқанда адамның танымдық тәжірибесінің негізгі компоненттерін қалыптастыруды көздейді. Сондықтан біз мыналарды қарастырамыз:

- мүмкіндігінше әрбір студенттің көзқарастарын қарастыру, өйткені барлық студенттер өз таңдауларын жасау арқылы білікті бола алады; сәйкесінше, мұғалім әрбір студентке белгілі бір арнайы салада табысқа жетуде маңызды бірегей қасиеттерге ие болу тұрғысынан қарап шыға алады;

• студенттің біліктілігін, бейімділігін, қызығушылығын анықтауға және қалыптастыруға көмектесетін оқыту әдістерін өзгерту.

Негізгі біліктер білім кеңістігін, дамыту ортасын ұйымдастыру маңызды орын алатын тұтас білім беру процесіне жүйелі түрде кіріктірілуі керек. Практикалық іс-әрекетті талдау студенттер біліктіліктің жоғары деңгейіне жетуі үшін олар алған білімдері мен іскерліктерін іс-әрекет барысында қолдануға қабілетті болуы керек.

ЛИТЕРАТУРА

1. Беляева А.П. Методология и теория профессиональной педагогики. - СПб.: Лань, 2008. – 208 с.
2. Шевандрин Н.И Социальная психология в образовании. - М.: Владос. 1995. - 544 с.
3. Зеер Э.Ф. Психология профессионального развития: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. -- М.: ИЦ "Академия", 2008. - 144 с.
4. Леонтьев Д.А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности. – М.: Смысл, 1999. – 487 с.

СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К ОРГАНИЗАЦИИ ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ

Мусаева С.Ж.¹

¹магистрант, КазУМОиМЯ имени Абылай хана
e-mail: musaeva.salta@mail.ru

В статье рассматриваются современные требования к организации проектной деятельности студентов. Описываются формирующие компетентности творческой деятельности на основе проектной деятельности. Раскрыты пути и способы формирования творческой активности.

Ключевые слова: проект, проектная деятельность, компетентность, творчество, творческая деятельность.

Статья поступила 27.02.2019

2 Бөлім. ОҚЫТУДАҒЫ ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
Раздел 2. СОВРЕМЕННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ
Part 2. MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES OF TEACHING

**TRAINING OF STUDENTS OF THE FACULTY OF JOURNALISM TO
PROFESSIONAL-ORIENTED READING BY MEANS OF
ELECTRONIC NEWSPAPER**

**METHODS OF FORMATION OF READING AND WRITING SKILLS IN THE
NEW KAZAKH ALPHABET**

NurmyshevaSh.A.¹

c.ph.s., associate professor,
e-mail: nurmysheva75@mail.ru

Learning new Latin graphics, at first glance it seems simple, because there are no people who do not know English graphics based on Latin. It would seem that difficult, one sign replaced another. However, the new rules of writing have its own laws, its own characteristics that are not usual and not easy to digest. The particular difficulty provide borrowed have a word, which was implemented in the Kazakh language without modification in the same form using letters n, e, s, l, b, b, e, u. Now in the new Kazakh chart of these letters is missing. On the one hand, some new letters are very similar (Үү - Uu; Үү - Úú; Ыы - Yy; Уу - Ўў). Therefore, in order to quickly learn to read and write on the new Latin chart, you need training. Need a certain technique (system) training. In this article we offer a number of tasks, the purpose of which is the formation of reading and writing skills on the new Kazakh schedule.

Keywords: tasks, occupation, Latin graphics, Kazakh graphics, borrowed words, methods, terms.

ӘӨЖ 372.811
FTAMP 14.01.07

**ЛАТЫН НЕГІЗДІ ҚАЗАҚ ӘЛПБИИНДЕ ОҚУ-ЖАЗУ ДАҒДЫСЫН
ҚАЛЫПТАСТЫРУ ДӘРІСТЕРІ**

Нұрмышева Ш.А.¹

¹ ф.ғ.к., доцент Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ
Алматы, Қазақстан, e mail: nurmysheva75@mail.ru

Латын қарпі негізді ағылшын графикасын білмейтіндер кем де кем. Бар болғаны бір таңбаның орнына бір таңба ауысып келді деп қарауға да болады. Дегенмен де оның емле мәселелері қызығушылықпен кіріспесеңіз аса оңай меңгеріле салмайтын өз заңына ие. Оның есесіне таңбалануы ұқсас әріптер жаңылыстырмай қоймайды. Әсіресе шеттен кірген сөздердің, дыбыстардың (ц, э, ю, я, ь, ь, ё, щ) қазақ тілінің қалпына салынып сындырылып жазылатын тұстары алғашқы кезде үйренуші қауым тарапынан біраз таңданушылық туғызады. Сонымен қатар кейбір әріптердің таңбалануы өте ұқсас (Үү - Uu; Үү - Úú; Ыы - Yy; Уу - Ўў) болғандықтан жаңылыстыру оңай. Бұл шеттен кірген

сөздерді осы уақытқа дейін сол қалпында алғандығымыздан, оны сындырып айтуға, жазуға құлағымыз бен көзіміздің үйренбегендігінен. Сондықтан жаңа әліпбиді жылдам оқу-жазуға үйрету үшін де біршама әзірлік қажет. Яғни үйретуге белгілі бір жүйе керек. Бұл мақалада жаңа әліпбиді жылдам оқытып, үйрету тапсырмалары көрсетіледі.

Тірек сөздер: тапсырмалар, дәріс, латын графикасы, қазақ графикасы, кірме сөздер, әдістер, терминдер

Бүгінгі таңда еліміз болашағын байланыстырып отырған жаңа әліпбиімізге көшу үшін латын әліпбиінде жазып-оқуды меңгеру үрдісі белең алып келеді. Ендігі жерде бізге «әліпби ауыстыру қажет пе еді?» деген секілді сауалдармен санамызды сарғайтпай, болашақ жаңа әліпбиімізге нақты қолдаулар көрсеткеніміз маңызды. Қоғамдық рухани жаңғырудың идеясының негіздерінің біріретінде латын әліпбиіне көшудің елімізге не үшін қажет екендігі жан-жақты сараланып, талданып болды. Сондықтан да қай қырынан қарасақ та жаңа әліпби - Қазақстан үшін дамыған елдердің қатарына қосылу әрі ұлттық сананы күшейту бағытындағы игі қадам саналмақ. Қалай болғанда да жаңа әліпбиге көшу – тілімізді дамыту, қазақы сөйлеу қалпын сақтап қалу бағытында қолға алынған аса орынды әрекет десек жаңылыспаймыз.

Мемлекеттік тілді дамыту бағытындағы кешенді жобаларды жүзеге асыру бағытында жаңа әліпбиге көшуді ұйғарған тұңғыш президентіміз Н.Ә.Назарбаев «Қазақ алфавитін 2025 жылға қарай латын графикасына көшіруге дайындық жұмысын осы бастан бастап қолға алу қажет» [1.1] - деп атап көрсеткен еді. Бүгінгі таңдағы тарихи өзгерістерге қарамастан бұл үдеріс кезең-кезеңімен жалғасын таппақ. Бұған дәлел ретінде еліміздің жоғары оқу орындарында, тіл дамыту орталықтарында жаңа әліпбиде тегін жазып-оқу курстары ашылып, белсенді жұмыс атқаруда. Осындай курстардың бірі Абылай хан атындағы қазақ ХҚ ӘТУ-де қызмет етуде.

Дегенмен бұл жерде ескеретін, көкейде сұрақ туындататын бір мәселе бар. Бізде әлі нақты бекітілген әліпби жоқ. Онда жаңа әліпбиді оқыту қандай жүйемен, қандай әліпби ережесімен жүзеге асуда? Үйрету дәрістеріне негіз етіп қандай ғылыми еңбекке сүйеніп отырмыз?

Бұл сұрақтарға жауап ретінде 2018 жылы 27 қыркүйекте Ұлттық комиссияның отырысында таныстырылған Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында жасалған «Жаңа әліпби негізіндегі қазақ тілі емлесінің ережелері» [1] жобасын атай аламыз. Бүкіл еліміз бойынша жаңа әліпбиді оқыту курстары өз жұмыстарына осы жобаны негіз етіп алууда.

Студенттерге, оқытушыларға, жалпы жаңа жазуды үйренемін деушілерге оқыту барысында аталған жобаның аса кемшіліксіз емес екенін

аңғардық. Демек бұл жоба аса үлкен болмаса да әлі де болса өзгертулерге, толықтыруларға ұшырайтыны анық. Осы тұста тым асығыстықа салынып кетпедік пе осы деген күмән да туындайды. Дегенмен көрінген таудың алыстығы жоқ, керісінше, үйрену барысында жобалық әліпбидің жетіспейтін кем-кетік тұстарын реттеп алуға мүмкіндік аламыз деп үміттенеміз...

Жаңа әліпбиді оқытып, үйрету бір қарағанда соншалықты күрделі емес. Оның есесіне латын қарпі негізді ағылшын графикасын білмейтіндер кем де кем. Бар болғаны бір таңбаның орнына бір таңба ауысып келді деп қарауға да болады. Дегенмен де оның емле мәселелері қызығушылықпен кіріспесеңіз аса оңай меңгеріле салмайтын өз заңына ие. Оның есесіне таңбалануы ұқсас әріптер жаңылыстырмай қоймайды. Әсіресе шеттен кірген сөздердің, дыбыстардың (ц, э, ю, я, ь, ь, ё, щ) қазақ тілінің қалпына салынып сындырылып жазылатын тұстары алғашқы кезде үйренуші қауым тарапынан біраз таңданушылық туғызады. Бұл шеттен кірген сөздерді осы уақытқа дейін сол қалпында алғандығымыздан, оны сындырып айтуға, жазуға құлағымыз бен көзіміздің үйренбегендігінен. Сондықтан жаңа әліпбиді жылдам оқу-жазуға үйрету үшін де біршама әзірлік қажет. Яғни үйретуге белгілі бір жүйе керек. Алғашқы дәріс қазақ жазуының жаңа таңбалармен таныстырып, көзшалым (оқу), қолшалым (жазу) қалыптастырудан басталады. Осыған байланысты жаңа қазақ жазуын үйретудің бірер тапсырмасын көрсетсек. Алдымен *төл дыбыстардың таңбалануынан* бастайық.

Тапсырма 1. а) Жазылуы ұқсас таңбаларға берілген мысалдарды оқып-жазып, көзіңіз бен қолыңызды үйретіңіз. ә) Көрсетілген таңбаларға өз тарапыңыздан қосымша мысалдар жазып көріңіз.

<p>Аа - Аа <i>Ата-ана - Ata-ana, адам - adam, арман - arman, абзал - abzal</i></p>	<p>Әә - Áá <i>Әйгерім - Áigerim, әже- áje, Әсет - Áset, әке - áke, Әлібек- Álibek, әскер-ásker</i></p>
<p>Гг - Gg <i>гүл - gúl, көгер- kóger көген- kógen, леген- legen, егіз- egiz</i></p>	<p>Ғғ - Ğğ <i>Ғалия - Ğalía, ғашық - ғashyq, ғалым - ғalym, ғұлама - ғulama</i></p>
<p>Ии (ü) - И <i>Игілік - Igilik, uic – uis, ирек - irek, икем - ikem, йод - iod, йон- ion</i></p>	<p>Іі - Ii <i>Іңкәр – Iñkar, ірімшік – irimshik, ілтұпат – iltıpat, көзілдірік – kózildirik;</i></p>
<p>Кк - Kk <i>керемет- keremet, кілем – kilem, көркем – kórkem, көбік - kóbik, кеме – kemet</i></p>	<p>Ққ - Qq <i>Қаламқас – Qalamqas, қарындаш - qarındash, қалақай – qalaqai, қақпақ – qaqraq</i></p>

Нн -Nn Нұр-Сұлтан - Nur-Sultan, намыс -namys, нан - nan, намаз - namaz, заман - zaman	ң - Ńń ыңғай - уńǵai, аңғал - ańǵal, аң-таң -ań-tań, таңқурай - tańqúrai, аңшы - ańshy
Оо -Oo орындық - orındyq, оқу - oqú, ойын - ойун, одағай- odaǵai, орман - ortan	Өө- Óó Өркен – Órken, өрмекиі – órmekshi, өрік - órik, өкімет – ókimet
Ұұ - Uu Ұлан – Ulan, ұсыныс – usynys, ұстамды – ustamdy, ұнтақ – untaq	Үү - Úú Үміт – Úmit, үлкен – úlken, үкім – úkim, үркек – úrkek, үтік– útik, үскірік – úskirik
Ыы - Yy ықылас - yqulas, ымырт - ymyrt, ырыс - yrys, ынтымақ - yntymaq	Уу - Ýý уық – ýuq; уыс - ýys, уым – ýyt, уыз – ýyz

Тапсырма 2. Төмендегі мәтіндерді бірнеше мәрте дауыстап оқыңыз. Оқу жылдамдығын қадағалап отырыңыз.

Týlaq

Týlaq– tósenish retinde qoldanylatyn, júni alynbaǵan mal terisi, keptirilgen kón teri. Kóbine iri qaranyń, qulynnyń terisinen jasalady. Týlaqtyń túkti jaǵyn tósenishke, tyqyr jaǵyn júн sabaúǵa paidalanady. Qazaqta «At arysa – týlaq, er arysa - arýaq» degensóz bar.

Saba

Saba – qymyz, shubata ashytý, irkit pisý úshin paidalanylatyn mal terisinen tigiletin ydys. Saba tigetин teriniń shelmaу men kók etin qyryp tazalap, aǵyndy suǵa bailap shań-tozańnan aryltady. Sodan keiin teriniń júnin qyryp tyqyrlaidy da, qaiуńnyń ne arshanyń, sonдай-aq tobylǵynyń tútinine ustap ystaidy. Sabany jasaу úshin birneshe áreket jasalady. Jaqsy ystalyp, kútimmen ustalǵan saba kóp ýaqtqa shydaidy.

Тапсырма 3. Төмендегі мәтінді латын әліпбиінде жазыңыз.

Қымыз – биенің сүтінен дайындалатын денсаулыққа шипалы әрі жұғымды сусын. Қымыз - қазақ халқының ұлттық тағамдарының ішіндегі ең құрметті дастархан дәмінің бірі. Сары қымыз – дертке шипа, денге күш. Қымыз сабада немесе ағаш күбіде ашытылады. Ашытқысын «қор» деп атайды. Дәкеге түйген қорды сабаға не күбіге салып тастайды. Ол езіліп саумалға толық тарағанда саумалдың дәмі қышқылданады. Сөйтіп жаңа қор жасалады. Әр саумалды құйған сайын қойдың сүр құйрығын немесе жылқының сүр қазысы мен жаясын салып жіберсе, қымыз майлы әрі дәмді болады.

Тапсырма 4. а) Төмендегі шашылған сөз тіркестерін орнына қойып, сөйлем құрастырыңыз. ә) Мәтін кейіпкеріне латын графикасында 10 сөз көлемінде сипаттама жазып беріңіз.

а) tolyq múmkindik беретinder \ elimizdiń zań shyǵarýsy organynda

\\ Sailanuǵa bekingen Ǵalymjannyń \\ qyzmet jasaýyna \\ tańdaǵan mamandyǵynyń ózi.

á) tájirbesi de mol \\ onyń buǵan deingi qyzmet \\ jınaǵan \\ barysynda .

b) aldyna qoıǵan maqsaty \\ saylaýshylaryn \\ qyryndyqtardan qaimyqpar, \\ daýys berýge shaqyramyn \\ jolynda \\ Sailaý okryginiń \\ tabandylyqpen ter tógetin, \\ Ǵalymjan Suraǵan úshin

v) qatelespeidi \\ tańdaý jasaǵandar \\ Osyndar.

g) Eńbekqor, Ǵalymjangá daýys \\ izdenimpaz, \\ berinizder! \\ ultjandy
Тапсырма 5. Төменде берілген өлең үзіндісіндегі ауысқан сөздерді

орынан қойып жазыңыз.

Baqytdegen – seniń bala bilmeyin,

Baqtysyz-aq baqytty bop kúnderin

Baqytyn da, basqasyn da júrgeniń

Baqtysyz-aq oınaǵanyń, kúlgeniń

Baqyt jaily mynaý meniń túnderim

Baqyt degen birde shattyq kimde-kim

Baqytty sol, tárk etip bilgenim,

Baqyt izdep azaptansa birde muń

Тапсырма 6. а) Төмендегі мәтінді 3 рет дауыстап оқыңыз. (Әр оқыған сайын оқу жылдамдығыңызды есептеп отырыңыз.) ә) Мәтін идеясы туралы өз ойыңызды латын графикасында жазыңыз. Жазғаныңыз 20 сөзден кем болмасын.

Jarqyn bolashaqqa jańa qadam

Latyn álipbiine kóshý máselesi óte ózekti ári oryndy, quptarlyq sheshim. Memleket basshysy latyn álipbiine kóshýdiń mańyzdylyǵyn aitty, naqty baǵyt-baǵdaryn kórsetip berdi. Endi ony halyq bolyp qoldaýymyz qajet.

Elimiz qarystap damyǵan tusta, tilimizdiń mártebesin de jadymyzdan shyǵarmaýymyz qajet ekenin eskergenimiz jón. Latyn grafikasyna negizdelgen jańa álipbi nusqasy kónilhe qonymdy. Jańa álipbi týystas túrik halyqtarymen de yntymaqtastyk máselesine oń yqpal etedi dep senemiz. Bir kezderi latyn álipbiI qazaq jerinde qoldanysta bolǵаныn halqymyz jaqsy biledi. Onyń ústine, elimizde aǵylshyn tilin jetikiletin jastar ósip keledi. Olarǵa latyn álipbiine berimdelý asa qyryndyq týǵyza qoımaıdy dep oilaimyn.

Búgingi tańdaaýdan, aýyl mektepterinde de latyn álipbiine kóshýde bastapqy jumystar atqarylyp qolǵa alynýda. Atap aıtсаq Boran Nysanbaev mektebinde «Biz latyndy qoldaimyz» atty aksıasy keń kólemde ótti. Sharaǵa qatysýshylar óz mektepteriniń ataýyn latyn grafikasında jazyp sýretke tústi, oqýshylar qatysqan aksıa barysy áleýmettik jelilerde jarıalanyp, jazylýshylardyń qoldaýyn tapty. Sonymen qatar synyptarda jańa qazaq

álipbiin oqytý buryshтары ashыlyp, qazaq tili muǵalimderi 15 minýttıyq sabaq ótkizdi. Bul sabaqtarda balalar óz esimderin latyn álipbiinde jazýdy úirenip, orfografialyq erekshelikтермен de tanysty.

Тапсырма 7. а) Төмендегі мәтінді латын графикасында таңбалап қайта жазыңыз.ә) Мәтін мазмұнын ашатын 2 мақалды латын графикасында жазыңыз.

Туған жер! Бұл сөздерді естігенде, жан-дүниенің ыстық сезім ұялайды. «Туған жердей жер болмас, туған елдей ел болмас» деген қанатты сөз бар. Шынымен де, туған жердің әрбір тау мен тасы өзені мен көлі, ауасы мен топырағы бәрі де адам үшін ыстық болады. Адамның туған жері көзге жылы,көңілге ыстық көрінеді. Туған жеріңе сүйіспеншілігіңді сөзбен жеткізе алмайсың. Адам баласы туған жерін ешқашан ұмытпайды. Менің туған жерім мен үшін қымбат. Мен туған жерімнің тұнық ауасымен дем алып, бақытты өмір сүріп жатырмын.

Тапсырма 8. а) Төменде берілген сөйлемдегі сөздердің арасын ажыратып жазыңыз. ә) Берілген мақал-мәтелдердің біріне сүйене отырып, өз ойыңызды 25 сөздің көлемінде латын қарпінде жазыңыз.

1. Adammentabıǵattyńtildeskeniómirdińúndeskeni;
2. Aǵashtamyrymenmyqtyadamdosnarymenmyqty;
3. Nóseraldyndanaızaǵaıoımaıdy
4. Ekrereginshyqrasúrenbeıbilimjuqras

Кірме дыбыстардың таңбалауы

Фф - Ff; Хх, Ы - Hh; Вв - Vv; Чч - Chch

Тапсырма 11. Төмендегі кірме дыбыстар таңбасымен таныса отырып, берілген сөздерден латын қарпінде сөйлем құрастырыңыз.

Фф - Ff – Fatıma, fýtbol, fýrnıtura

Хх, Ы - Hh – hat-habar, suhbat

Вв - Vv - vektor, volfram

Чч - Chch- chek, chemodan

Тапсырма 1. а) Төмендегі мәтінді бірнеше мәрте дауыстап оқыңыз. Әр оқығанда оқу жылдамдығыңызға мән беріңіз.ә) Кірме таңбалар кездесетін сөздерді теріп жазыңыз.

Futbolfanattary

Harkovte ótetin álemdik futbol chempionatyna dúniejúziniń ártúpkirinen keletin jankúierler chemodandaryn daıyndap, saqadaı saı otyr desek qatelespeimiz. Ásirese Cheh elinen keletin futbol fanattarynyń qulshynystary erekshe kórinedi,-deıdi sport sholýshysy Viacheslav Harchinski. Alystaǵy Helsinkı, Habarov sekildi qalalarda da osyndaı dodaly oıyn jóninde hat-habar, suhbattardy qalt jibermeitinder bar. Aıaqdop sportyna asa qumarlar bizdiń elde

de jeterlik. Jergilikti fabrikalarymyzda tigiletin fýtbolkalarǵa ózderiniń súikti komandalary men futbolshylarynyń suretin saldyrtqan olar oıyn bastalatyn kúnderdi taǵatsyzdana kútyde. Ronaldo, Messi syndy sport sańlaqtarymen júzdesetin kúnder alys emes. Charterlik reıster kóbirek ashylsa, - deıdi qazaqstandyq aıaqdop jankúieri Abramovich.

Тапсырма 2. Кóp нúkteniń ornyna tuısti sózderdi qoiyp jazýnyz.

Astanalyq dárigerlerdiń áleymettik az qamtylǵan ..... jáne jetim balalarǵa tegin ota jasaý týraly bastamasyna Izrail men Germaniiany qosa alganda, birqatar shetel mamandary da qoldaý bildirip jatyr dep ..... NUR.KZ.

Bul jóninde búgin Maǵzum Ońǵarov jýrnalistermen ótken kezdesý barysynda.....

« Jalpy, bul idea, bul qosǵalys shamamen jarty jyl buryn paida bolǵan edi, bálkim odan da kóp yaqyt buryn shyǵar. 2016 jyly men kishkentai emdelýshige kómek ..... sozým kerek boldy.

Biz plastikalыq ..... salasyndaǵy mamandar bolǵandyqtan, balany, onyń ata-anasyn keńesýge shaqyrdyq. Alaida, qyndyqtar týyndady. Sebebi, onyń qujattary, týy týraly ..... joq. Bala qujat túrinde joq deýge bolady. Ol týǵan qaladaǵy emhanada onyń tirkeyge turýy úshin kómek jasdyq. Aldaǵy yaqyтта biz balanyń betine ota ..... bolamyz.

Biz bar jaǵdaidy klinika basshylyǵyna túsindirdik jáne ol óz kezeginde aleymettik az....., jetim balalar úshin aйна belgili bir shekte tegin ota jasaýǵa bizge ruqsatyn berdi.

Кóp нúkteniń ornyna qoiylatyn sózder: otbasyndaǵy, habarlaidy, málimdedi, qolyn, hirýrgiia, kýáligi, jasaityn, qamtylǵan.

Ескеруіміз керек, жоғарыдағы тапсырмалардың мақсаты аса күрделі емес, бар болғаны латын қарпінде жазып-оқудың алғышарттары ғана.

Берілген тапсырмалар жаңаша қаріптерді есте сақтап қалуға ықпалын тигізеді, жаңа қазақ жазуында жылдам оқып-жазып кетуіңізге оң ықпалын тигізеді деп ойлаймыз. Алдағы мақаламызда шеттен кірген сөздердің, сонымен қатар жаңа әліпбиімізде алынып тасталған ц, э, ю, я, ь, ь секілді таңбалар кезедестін сөздерді жоба ережесіне сай қалай жазып-оқу керектігі жөніндегі тапсырмаларын назарларыңызға ұсынатын боламыз.

ӘДЕБИЕТ

1 «Жаңа әліпби негізіндегі қазақ тілі емлесінің ережелері» Жоба //А. Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында жасалған. –Алматы 2018. – 38 б.

МЕТОДЫ ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ЧТЕНИЯ И ПИСЬМА В НОВОМ КАЗАХСКОМ АЛФАВИТЕ

Нурмышева Ш.А.¹

к.ф.н, доцент, КазУМОиМЯ имени Абылай хана
Алматы, Казахстан, e mail: nurmysheva75@mail.ru

Обучение новой латинской графике, на первый взгляд кажется несложный, т.к нет людей не знающих английскую графику основанной на латинице. Казалось бы, что трудного, один знак заменил другого. Однако, правила нового написания имеют свои законы, свои особенности, которые не привычны и не просто легко усвоить. Особую трудность предоставляют заимствованные слова, которые были внедрены в казахский язык без изменений в том же виде через буквы ц, э, ю, я, ь, ь, ё, щ. Теперь в новой казахской графике эти буквы отсутствуют. С одной стороны, некоторые новые буквы сильно схожи (Үү – Uu; Үү – Uu; Ыы – Yu; Уу - Yu). Поэтому чтобы быстро научиться читать и писать на новой латинской графике нужна подготовка. Нужна определенная методика (система) обучения. В этой статье мы предлагаем ряд заданий, целью которого является формирование навыков чтения и письма на новой казахской графике.

Ключевые слова: задачи, занятие, латинская графика, казахская графика, заимствованные слова, методика, термины.

Статья поступила 25.02.2019

LINGUO-DIDACTIC ASPECTS OF USING ADVERTISING TEXTS IN GRASPING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION

Gabdkarimova G.S.¹

¹ master, KazNU al-Farabi
Almaty, Kazakhstan, e-mail: gabdkarimovagul@gmail.ru

As part of the implementation of intercultural communication, advertising plays certain significance. At the same time, in the course of communication, linguo-culturological competence is formed among students. In turn, the subjects of communication must possess communication skills.

Keywords: the subject of communication, communication, learning technology, method, psychological effects of advertising: cognitive (information transfer, messages), affective (emotional aspect, relationship formation), suggestive (suggestion), manipulative semantika (changing the meaning of words and concepts).

УДК 370.22
МРНТИ 12.51.01

ЛИНГВО-ДИДАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТОВ В ОВЛАДЕНИИ ИНОЯЗЫЧНЫМ ОБЩЕНИЕМ

Габдкаримова Г.С.¹

¹ магистр, КазНУ им. аль-Фараби
Алматы, Казахстан, e-mail: gabdkarimovagul@gmail.ru

В рамках реализации межкультурной коммуникации реклама играет определенную значимость. При этом в ходе общения формируется лингво-культурологическая

компетенция у обучающихся. В свою очередь субъекты коммуникации должны обладать коммуникативными навыками.

Ключевые слова: субъект общения, коммуникация, технологии обучения, метод, психологическое воздействия рекламы: когнитивный (передача информации, сообщения), аффективный (эмоциональный аспект, формирование отношения), суггестивный (внушение), манипулятивная семантика (изменение смысла слов и понятий).

Реклама представляет собой особый вид межкультурной коммуникации, характерной особенностью которой является фактор воздействия, требующий использования особых методов обучения иностранному языку, в частности бизнес коммуникации, с помощью которых реализуется основная цель любой рекламы – привлечение внимания и побуждение к действию. При этом реклама испытывает на себе влияние множества разнородных факторов внешней среды и гибко реагирует на это влияние. Некоторые исследователи сравнивают рекламу по силе воздействия на массовое психологическое сознание с тем воздействием, которые оказывают искусство и религия: «The primary function of advertising is to introduce a wide range of consumer goods to the public and thus support the free market economy, but this is clearly not its only role; over the years it has become more and more involved in the manipulation of social values and attitudes, and less concerned with the communication of essential information about goods and services. In this respect it could be argued that advertising nowadays fulfils a function traditionally met by art or religion» [1, с.78].

Основная цель рекламного текста – привлечь внимание, вызвать субъекта на коммуникацию и стимулировать сбыт. Для достижения этой цели составители рекламного текста обращаются к использованию различных лингвистических и психологических приемов. Рекламный текст должны отличать доходчивость, яркость, лаконичность. Законы конкурентной борьбы требуют от создателей рекламы максимальной точности при передаче информации, выразительности. Работа по составлению рекламного текста предполагает наличие не только определенного дарования или желания, но и соответствующей профессиональной квалификации. Очевидно, что для создания рекламного текста необходимо обладать совершенно определенными коммуникативными навыками.

Рекламный текст с позиции современной прагмалингвистики характеризуется как яркая речевая форма социального воздействия, как одно направленное речевое действие, содержанием которого становится социальное воздействие адресанта на адресат посредством разъяснения и информирования [2, с.78]. Кроме описания характеристик товара

реклама несет дополнительную нагрузку за счет заложенного в текст иллюкативного намерения отправителя текста, так как цель рекламы – привлечь внимание потребителей к тому или иному товару.

Говоря о процессе рекламного воздействия на получателя, безусловно, необходимо отметить, что центральным его элементом является рекламное обращение. Именно рекламное обращение представляет создателя рекламы его целевой аудитории, потенциальным покупателям.

Рекламное обращение можно определить как элемент рекламной коммуникации, являющийся непосредственным носителем информационного и эмоционального воздействия, оказываемого коммуникатором на получателя. Это послание, имея конкретную форму (текстовую, визуальную, символическую и т.д.) и поступает к адресату с помощью конкретного канала коммуникации.

Содержание рекламного обращения определяется множеством факторов, среди которых главную роль играют цели и характер воздействия на адресата.

Воздействие рекламы на получателя признано создавать у него социально – психологическую установку. «Установка – это внутренняя психологическая готовность человека к каким-либо действиям»[3, с.66].

В целом можно утверждать, что реклама – это не только информация, это также психологическое программирование людей. Когда мы говорим о психологическом программировании людей, необходимо введение понятия манипуляция.

Манипуляция – это способ господства путем духовного воздействия на людей через программирование их поведения. Как замечает Г.Шиллер, «для достижения успеха манипуляция должна оставаться незаметной. Успех манипуляции гарантирован, когда манипулируемый верит, что все происходящее естественно и неизбежно. Для манипуляции требуется фальшивая действительность, в которой ее присутствие не будет ощущаться»[4, с.56].

Уже с этой точки зрения можно выделить следующие основные уровни психологического воздействия рекламы:

- когнитивный (передача информации, сообщения);
- аффективный (эмоциональный аспект, формирование отношения);
- суггестивный (внушение);
- конативный (определение поведения), [5, с.82]

Сущность когнитивного воздействия состоит в передаче определенного объема информации, совокупности данных о товаре; факторов, характеризующих его качество. Когнитивный уровень воздействия тесно связан с понятием манипуляции.

Важнейшими мишенями, на которые необходимо оказывать

воздействие при манипуляции сознанием, являются память и внимание. Задача манипулятора – в чем-то убедить людей. Для этого надо, прежде всего, привлечь внимание людей к его сообщению, в чем бы оно не выразалось. Затем надо, чтобы человек запомнил это сообщение, так как многократно проверенный закон гласит: убедительно то, что остается в памяти.

В целях манипуляции сознанием приходится воздействовать на все виды памяти человека и разными способами. Нужно, чтобы человек запомнил какую-то мысль, метафору или формулу. Например:

- 1) Очень приятно сделать себе такой подарок перед Рождеством –
- 2) поменять полы в трех комнатах по цене за две.

TIMBERLAND FLOORING.

Real Wood Floors.

3 Rooms for the price of 2.

Fitted for Christmas.

- 3) Или приобрести одну пачку лекарств, а вторую получить в подарок.

Two months for the price of one.

Lyc-O-Mato now offers you even better value. Buy one 30 capsule pack of 15 mg pure lycopene – one month's supply – and we'll send you another box absolutely free.

При передаче информации часто используется слова с манипулятивной семантикой (изменение смысла слов и понятий). Разновидностью лжи в прессе является «конструирование» сообщения из обрывков высказывания. При этом меняется контекст, и из тех же слов создается совершенно иной смысл. Истинный смысл можно замаскировать с помощью терминов. Это специальные слова, имеющие точный смысл, причем адресаты резко разделяются на тех, кто знает точное значение термина, и на тех, кто не знает. Но главное, что термины обладают магическим воздействием на сознание, имея на себе отпечаток авторитета науки.

Например, реклама Автомобиля Infinity G35 состоит из терминов автомобильной индустрии: *Some say we outdid ourselves equipping the G35 with 260 horses, zero-lift aerodynamics' and technology like DVD navigation. Perhaps. But we've also outdone the competition. The Infinity G35.*

Существует правило: «Сообщение всегда должно иметь уровень понятности, соответствующий коэффициенту интеллектуальности примерно на десять пунктов ниже среднего коэффициента того социального слоя, на который рассчитано сообщение» [6, с.63].

Человек должен воспринимать сообщение без усилий и безоговорочно, без внутренней борьбы и критического анализа. Упрощение позволяет высказывать главную мысль, которую требуется внушить аудитории, в «краткой, энергичной и впечатляющей форме» - в форме утверждения.

Утверждение в любой речи означает отказ от обсуждения, поскольку власть человека или идеи, которая может подвергаться обсуждению, теряет всякое правдоподобие. Это означает также просьбу к аудитории, к толпе принять идею без обсуждения такой, какой она есть, без взвешивания всех «за» и «против» и отвечать «да» не раздумывая.

Целью аффективного воздействия является превращение массива передаваемой информации в систему установок, мотивов и принципов получателя обращения. Инструментами формирования отношения являются частое повторение одних и тех же аргументов, приведение логических доказательств сказанного, формирование благоприятных ассоциаций и т.д. это можно проследить на следующем примере:

Equity Release Information Centre. Arranging equity release plans since 1985. Equity Release Books.

Free to Readers.

This comprehensive book explains the advantages and disadvantages of each plan and what other options you should consider first.

If you are a homeowner aged 55-95 find out if equity release with no monthly repayments is right for you.

Суггестивное воздействие или внушение предполагает использование как осознаваемых психологических элементов, так и элементов бессознательных. Результатом внушения может быть убежденность, получаемая без логических доказательств. Необходимо отметить, что внушение возможно, во-первых, в том случае, если оно соответствует потребностям и интересам адресата, и, во-вторых, если в качестве источника информации может быть использована компания или человек, обладающие высоким авторитетом и пользующиеся безусловным доверием. Например, в рекламе мотоцикла Hitachi повторение фразы *piece of mind* закрепляет ее в сознании. И потом каждый из нас хорошо знаком с данной фирмой.

There's no competition. When you're looking for a peace of mind. The Hitachi name has been trusted for generation to deliver automobile expertise... After all, what could be more important than a piece of mind?

Конативное воздействие обращения реализуется в «подталкивании» получателя к действию, в подсказывании, что он должен сделать.

Earn more. Be independent. Take charge of your future. Join FedEx Ground in Warren! (Local pick-up and delivery contractor).

Например, в данном рекламном тексте, для того чтобы заработать больше денег и быть независимым, чтобы обеспечить себе достойное будущее, необходимо лишь обратиться в компанию FedEx Ground.

If you are looking for a great job that offers good wages, great benefits and a future packed with potential, then you'll fit right in at Nissan.

We are an industry leading tire retailer that specializes in tire & battery replacement.

Совет или рекомендация в данном случае не может быть отвергнута из-за усиления определений: не просто хорошая работа, а замечательная; хорошая зарплата, замечательная выгода. Ни зарплата, ни премии не уточняются, а в определение *замечательный* каждый вкладывает свое понятие.

Для усиления воздействия на адресата и побуждения его к действию нередко используется вызов, например:

At Hertz we're so determined to offer you the best holiday deal, that if any other car rental company quotes you a cheaper weekly price – then we won't just match it, we'll beat it.

Данный вызов заключается в уверенности фирмы в том, что ее цены самые низкие. Адресат не сомневается, не отвечает на вызов, так как в этом нет необходимости.

В методике иноязычного образования реклама является одним из продуктивных материалов в обучении бизнес коммуникация. С учетом вышеизложенных филологических основ и психолингвистической специфики рекламных текстов при обучении необходимо применять технологии информационные-коммуникативные, проектные технологии. При этом обучающиеся определяют коммуникативные стратегии рекламного текста в зависимости от адресата. Использование рекламных текстов также способствует формированию у обучающихся лингвокультурологической компетенции.

Таким образом, реализация функции взаимодействия в рекламном тексте происходит по-разному, но цель этой функции одна – убедить покупателя товаров или потребителей услуг, т.е. адресата, сделать выбор в пользу рекламодателя, отправителя сообщения. При создании рекламного текста применяются различные коммуникативные стратегии. И в рамках преподавания специализированного английского языка и перевода необходимо брать во внимание прагмалингвистические, психолингвистические и лингвокультурологические особенности рекламных текстов.

ЛИТЕРАТУРА

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. - Л., 1981. – 89 с.
2. Бабайцева В.В., Максимов Л.Ю. Современный русский язык. Синтаксис. - М., 1987. – 96 с.
3. Белошапкина В.А. Сложное предложение в современном русском языке. - М., 1967. – 78 с.
4. Бельчиков Ю.А. Лексическая стилистика: проблемы изучения и обучения. - М., 1988. – 101 с.
5. Vestergaard T., Schroder K. The Language of Advertising. Blackwell Publishers Ltd., 1985. – 96 с.
6. Фомин А.Г. Прагмалингвистические условия порождения рекламного текста. – Барнаул, 1999. – 78 с.

ШЕТ ТІЛДІК ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТЫ МЕНГЕРУДЕ ЖАРНАМАЛЫҚ МӘТІНДЕРДІ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ЛИНГВО-ДИДАКТИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Габдкаримова Г.С.¹

¹ магистр, Өл-Фараби атындағы ҚазҰУ,
Алматы, Қазақстан, e-mail: gabdkarimovagul@gmail.ru

Мәдениетаралық коммуникацияны жүзеге асыру шеңберінде жарнама белгілі бір мәнге ие. Соның негізінде қарым-қатынас барысында студенттердің лингво-мәдени білігі қалыптасады. Бұл өз кезегінде коммуникация субъектілері коммуникативті дағдыны меңгеруі керек.

Тірек сөздер: қарым-қатынас, байланыс, оқыту технологиясы, әдіс, жарнаманың психологиялық әсері: когнитивті (ақпарат беру, хабарлар), аффективтік (эмоционалдық аспект, қатынастарды қалыптастыру), суггестивті (ұсыныс), манипуляциялық семантика (сөздер мен тұжырымдардың мәнін өзгерту).

Статья поступила 05.03.2019

THE EXPERIENCE OF USING ROLE-PLAYING GAMES IN THE FORMATION OF THE INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN FOREIGN LANGUAGE

Sarmanova U.D. ¹

¹master, Kazakh Ablai khan UIRandWL
Almaty, Kazakhstan, e-mail:ulpan_95-95@mail.ru

This article describes research on the experience of using role-playing games in the modern educational process. In domestic and foreign literature for the purpose of learning to communicate in a foreign language among all active learning technologies often used role-playing games. As on the basis of role-playing games, students can develop not only the speech activity, but also to use creative imagination, feelings and acting abilities, to form communicative competence, tolerance, work in small groups, the ability to think. A study of the experience of this method will help future teachers.

Keywords: intercultural communication, competence, game, role play

ӘӨЖ 327:37 (574:571)

ҒТАМР 11.25.91

ШЕТТІЛДІК МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ КОММУНИКАТИВТІК ҚАТЫСЫМ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА РӨЛДІК ОЙЫНДАРДЫ ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕСІ

Сарманова У.Д.¹

¹магистрант, Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӨТУ
Алматы, Қазақстан, e-mail:ulpan_95-95@mail.ru

Берілген мақалада қазіргі білім беру үдерісіндегі рөлдік ойындардың қолдану тәжірибесі туралы зерттеулерімді ұсынамын. Отандық және шетелдік әдебиеттерде шетел тілінде қарым – қатынас жасауға үйрету мақсатында оқытудың барлық белсенді технологияларының ішінде жиі рөлдік ойындар технологиясы пайдаланылады. Себебі

рөлдік ойындардың негізінде студенттерге тек сөйлеу іскерліктерін дамытуға ғана емес, сонымен қатар шығармашылық қиялын, сезімдері мен актерлік қабілеттерін қолдануға, коммуникативтік құзіреттілігін қалыптастыруға, толеранттылығын, шағын топта жұмыс істеуін, ойлауда өзбеттілігін қалыптастыруға көмектеседі. Ал осы әдістің қолдану тәжірибесін зерттеу болашақ мұғалімдерге зор септігін тигізері анық.

Тірек сөздер: мәдениетаралық коммуникативтік қатысым, құзыреттілік, ойын, рөлдік ойын

Әр күні өзгеріске толы бүгінгі жауапты кезеңде заман көшінен қалып қоймай уақыт талабына сай ертеңгі болашақ жас ұрпақты білімді етіп тәрбиелеу ұстаздарға зор жауапкершілікті жүктейді. Ол мұғалімнен үздіксіз ізденуді, өз білімін үнемі жетілдіріп отыруды талап етеді. Өйткені еліміздің ертеңі жас ұрпақтың қолында. Мұғалімнің шеберлігі мен жетістігі – сапалы білім және жақсы тәрбие алған шәкіртінде. Оқушы шығармашылығын дамыту ісі үздіксіз жүргізіле бермек. Бұл қоғам талабына сай туындайтын қажеттілік.

Қазіргі ғалымдардың зерттеулерінде құзыреттілікті қалыптастыру білім беру мазмұны құралдары арқылы жүзеге асатыны, осыдан келіп оқушының қабілеттілігі дамитыны және күнделікті өмірдегі шынайы проблемаларды – тұрмыстық мәселелерден бастап, өндірістік және әлеуметтік мәселелерді шешу мүмкіндіктері пайда болатындығына баса назар аударып отыр.

Біз болашақ тіл мамандарының тек тілдің тұлға ретінде ғана емес мәдениетаралық қарым - қатынас құзырлығының қалыптасуын оқу үдерісінде қалай жүзеге асатынын қарастырамыз. Оқу материалдарын меңгеруде студент өз үлесін білімдерімен, идеяларымен қосады және алмасады. Ол үшін сабақта жеке, жұптық, топтық зерттеу жобалары, рөлдік ойындар, шығармашылық жұмыстар, пікірсайыстар ұйымдастырылады. Мұндай жұмыстар кез келген тіл үйренуші студенттер үшін қызықты. Өйткені шетел тілін үйренушінің шеңбері өте кең мазмұнына тек кәсіптік бағдар ғана емес, жалпы адамзаттық құндылықтар, мәденитанымдық мазмұндар орын алған. Сонымен, болашақ шетел тілі маманының тұлға ретінде мәдениетаралық қатысым құзыреттілігін қалыптастыруда төмендегідей өлшемдерді ескереміз:

- мәдениетаралық қатысым құзыреттілігі қалыптасқан субъект-ауызша және жазбаша сөйлеуді еркін меңгерген;
- шетел тілінің терминдері мен қарым-қатынас стилін меңгерген;
- жалпы адамзаттық құндылықтарды бойына сіңірген;
- мәденитанымдық құндылықтарды меңгерген;
- өз білімін, ақпарат көздерін кәсіби жағдайда шешуге қабілетті, белсенді;

- лингвистикалық құзыреттілікті меңгерген;
- инновациялық, интерактивтік білімнің мазмұнын меңгерген маман[1, 46 б.].

Н.Д.Гальскованың пайымдауынша ойын әдістемесі арқылы мәдениетаралық қарым-қатынас құзыреттілігін дамыту өзектілігі қазіргі білім беру саласының тұлғаға бағыттап оқыту үлгісіне ауысуынан туындап отыр.

Жалпы құзыреттілік және оның түрлері туралы ғалым – әдіскерлердің пікірлері мен анықтамалары көп. Ал сол студент бойындағы мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттілікті дамытуда рөлдік ойындардың тиімді әдісі ретінде анықтау үшін ғалымдардың тәжірибелері мен пікірлерін талдаймыз.

Коммуникативті құзыреттілікті дамытуда рөлдік ойындардың орны ерекше. Себебі ойын студенттердің бір бірімен, мұғаліммен әрекеттесуге деген талпынысын жандандырады және әңгімелесу барысында теңдік шартын тудыру арқылы мұғалім мен білім алушы арасындағы дәстүрлі кедергіні жояды. Ойын өз өзіне сенімсіз, ұялшақ балаларғасөйлеу арқылы сенімсіздік кедергісін жоюға көмектеседі. Ойын арқылы студенттер әңгімені бастау, оған ілесу, қолдау, әңгімелесушінің сөзін бөлу, оның ойымен келісу немесе келіспеу, сұрақтар қою сияқты қарым-қатынас элементтерін меңгереді. Рөлдік ойын шетел тілінің әлеуметтік қолдануына сезімтал болуды үйретеді. Жақсы әңгімелесуші көбіне тілдік құрылымдарды дұрыс қолданатын адам емес, серіктестердің түскен жағдайын талдап, түсіне алатын және бар мәліметтерді ескере отырып, әрекеттесу үшін ең қолайлы лингвистикалық тәсілдерді қолдана алатын адам болып табылады. Жалпы ойын студенттердің танымдық мүддесінің қалыптасуына жағымды әсер етіп, шетел тілін жақсы игеруіне әсерін тигізеді. Және олар оқушының бойындағы дербестік, талапшылдық сияқты қасиеттерді дамытып, ұжымшылдық сезімін тәрбиелейді. Студенттер белсене жұмыс істеп, бір - біріне көмектесіп, жолдастарын мұқият тыңдайды; ал мұғалім тек бақылаушы, оқу қызметін басқарушы болады. Рөлдік ойынға қойылатын негізгі талаптарды атап көрсетуге болады:

- Ойын білім алушыларды ынталандырып, тапсырманы дұрыс орындауға деген ниеті мен қызығушылығын тудыруы керек, және оны адекваттық шынайы қарым- қатынастық жағдаяттар негізінде құрастыру керек.

- Рөлдік ойынды мазмұны жығынан да, формасы жағынан да жақсылап ойластырып, нақты ұйымдастыру қажет. Студенттердің берілген рөлді жақсы сомдаудың қажеттілігіне сенімді болуы керек. Сонда ғана олардың сөздері шынайы және сенімді болады.

- Рөлдік ойын бүкіл топпен қабылдануы керек.
- Ол міндетті түрде мейірбандық, шығармашылық атмосферасында өтіп, білім алушылардың бойында қуаныш және қанағаттану сезімін тудыруы керек.

- Оқушы рөлдік ойын барысында өзін неғұрлым еркін сезінсе, әңгіме барысында олсоғұрлым белсенді және бастамашыл болады. Уақыт өте оның кез келген рөлді сомдай алатынына деген сенімділігі арта түседі

- Ойын студенттердің белсенді тілдік қатынаста өтіп жатқан тілдік материалды анағұрлым тиімді қолдана алатындай етіп ұйымдастырылуы керек.

- Мұғалімнің өзі міндетті түрде рөлдік ойынға және оның тиімділігіне сенімді болуы қажет. Тек сонда ғана ол жақсы нәтижеге қол жеткізе алады. Ойынға дайындық кезеңінде және ойынның өту барысында мұғалімнің рөлі үнемі ауысып отырады. Бастапқы кезеңде ол студенттердің әрекетін белсенді түрде бақылап отырса, кейін ол тек сырттан бақылайтын болады.

- Сабақта жанға жайлы жағдай жасап, мейірбандық атмосферасын тудырудың маңызы өте зор [2, 140 б.].

Педагогика саласында зерттеу жүргізетін ғалымдардың басым көпшілігі оқу/оқытудың ойын әдістерін кәсіби дамуды қамтамасыздандырудағы ең тиімді, әрі болашағы зор тәсілдер деп есептейді. Өйткені іс-әрекет арқылы үйрену/үйрету – танымның ең тиімді тәсілі екендігі баршаға аян: адам жадында бірінші мезетте өзінің жасағаны мен бастан кешкен әсерлері қалады. Ал рөлдік және іскерлік ойындар студенттердің өздерін басқа адамдардың орнына қойып, мәселе немесе проблеманы солардың тұрғысынан қарастырып, шешімді өз «қолдарымен» жасауды меңзейді.

«Ойын» сөзі сабақта инсценировканың орын алып, әрекеттердің спектакль түрінде көрсетілетіндігін меңзейді. Ал «рөлдік» сөзі әр қатысушының белгілі бір рөл орындайтынын және де бұл рөлдің басқа рөлдердің қатарында болып, олармен тығыз қарым-қатынаста болатындығын білдіреді. Бұл қарым-қатынас өмірде орын алған қарым-қатынастарды қайталайды, сол себепті де рөлдік ойындар қоғамда кең етек алған проблемалар мен оларды шешудегі тиімді әрекеттерді меңгеруді мақсат тұтады. Мұнда студенттер пікірталастағыдай өз түсініктері мен көзқарастарынан туындаған позицияларды ұстанбай, өздерін басқалардың орнына қояды. Сонымен қатар өзге тілді меңгеру кезінде сөз жаттау дығдысын қалыптастыруға және шетел тілінде тілін дамытуға бірден-бір таптырмайтын құрал боып табылады.

Бұл әдіс студенттерде жинақталған теориялық білім, практикалық тәжірибе, өмірде ұстанатын құндылықтарды еркін түрде меңгеру және қолдану дағдыларын қалыптастырады. Рөлдік және іскерлік ойындарда

студент өзінің теориялық білімдерін өмірде (практикада) кездесетін ситуациялар мен жағдаяттарда қолданады. Ол мұндай ойындарда проблемалардың мазмұны мен мән-жайын дұрыс түсінетіндігін көрсетеді, олардың шешу жолдарын қарастыру арқылы өзінің шығармашылық (креативтік) деңгейін дамытады [3, 7 б.].

Рөлдік ойындар - интербелсенді әдістердің тиімді бір түрі. Әдіскер А.Әлімов өзінің «Интербелсенді әдістерді жоғары оқу орындарында қолдану» атты оқу құралында былай деп берген: «Рөлдік ойындар – тиімді интербелсенді әдістердің бірі.

Рөлдік ойындарда студент өзінің теориялық білімдерін өмірде кездесетін ситуациялар мен жағдаяттарда қолданады. Рөлдік ойындарды жүргізу алдында оқытушының әдістемелік тұрғыдан жан-жақты дайындалуы шарт, оләсіресе келесі мәселелерді алдын-ала мұқиятталдап алуы керек:

- Ойынды өткізудің әдістемесі (ойын шарттары мен ережелері, мақсаттары, кезеңдері, қатысушылар, т.б.)

- Ойынның мүмкін нәтижелерін болжау;
- Ойынның нәтижелерін қорытындылау.
- Рөлдік ойындардың екі түрін ажыратуға болады:
- Әрбір студент рөл ойнайды.
- Студенттердің шағын топтары рөл ойнайды.

Рөлдік ойындар үйренушілерде келесідей біліктерді қалыптастыруға септігін тигізеді:

- қарым-қатынастық дағдылар;
- шағын топтарды жұмыс жасау дағдылары;
- толеранттылық сипат;
- өзіндік тұрғыдан ойлау, пікір және көзқарас қалыптастыру;
- үйренгенді практикалық тұрғыдан қолдану;
- өздерінің үйрену деңгейін анықтап, оны әрі қарай дамыту.

Сондай-ақ, рөлдік ойындарды басшылыққа алу барысында бірнеше ұйымдастыру кезеңдерін атап өту керек. Олар:

1. Жүргізуші тақырыпты хабарлайды, ойынның мақсаты мен рөлге еніп ойнауы үшін барлық жағдайларды жасайды;
2. ойынға қатысушыларды ойынның тәртібі мен таныстырады;
3. жүргізуші ойынның қорытындысын белгілеп отырады;
4. Ойынға қатысушылардың тақырыпты талқылауына көңіл бөлінеді.

Рөлдік ойындарда ойынға қатысушылар басқа адам ретінде өздерін сезінеді, ойлайды және солардың іс-әрекеттерін қайталайды [4, 159 б.].

Білім алушылардың белгілі бір рөлді жақсы орындау қажеттілігіне көздері жетуі қажет. Тек сонда ғана олардың сөздері табиғи және шынайы

болады. А.Н.Леонтьевтің пікірі осы мәселеде өте орынды. «Ойын – адам ісі әрекетінің бір түрі» [5, 131 б.]. Ойын әрдайым өзгерісте болады. Кез келген адам ойын барысында өзінің күшін сынап көреді, ол кезде адамда өзін - өзі тану процесі жүреді. Рөлдік ойынды дайындау, жүргізу және талқылауды басқарудағы және оқу-байланыс орнату жағдайларын құрудағы негізгі қызметті оқытушы да, оқушы да жүзеге асыра алады. Қарым-қатынасты үлгі ете отырып, оқу-сөйлеу жағдайлары рөлдік ойын құрамындағы маңызды компонент ретінде білімгерлерді ұсынылған жағдайларға қояды. Сабақ барысында рөлдік ойындарды қолданудағы мұғалімнің рөлі маңызды. Оқушылардың көзқарасы бойынша рөлдік ойын – бұл ойын әрекеті, ол процессте олар белгіленген рөлдерден көрінеді. Шетел тілін үйрету барысында мұғалім бірнеше рөл атқара алады: бақылаушы, қатысушы, бағалаушы және тағы басқа. Яғни, оқытушы білімгелермен бірге ойынға қатысып, белгілі бір рөлді сомдауы мүмкін немесе сырттай бақылап, атқарылып жатқан жұмысқа баға беруі мүмкін. Рөлдік ойын адамды әлдеқайда икемді етеді, яғни тілдік мінез-құлыққа шеберлікке қол жеткізе отырып, ол алынған дағдылар мен икемділіктерді жаңа жағдайларда оңай қолдана алады.

Рөлдік ойындарды қолдану тәжірибесімен еліміздің тағы бір ұстазы өз мақаласында былай бөліседі: «Сабақ барысында оқушының тілін дамытатындай, коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыратындай ойындарды қолданамын. Олар: «доппен ойыны» – балалар допты бір-біріне лақтырып тез заттың атын немесе түсін, яғни жалғастыру керек. «Сұрақ қой» ойынында үстелдің үстінде бірнеше заттар жатады, оқушылар әр затқа сұрақ қою керек, «Затты тап» ойынында мұғалім әлдебір затты гаетпен жауып, сұрақтар қою барысында оқушылар ол не зат екенін шешу керек, «Сөз құра» – суретке қарап атын атау және осы сөздің бірінші әрпіне сөз құрау керек, «Дым білмес» ойынында дым білмес тақтадағы сөзді немесе карташадағы санды дұрыс оқымайды, мысалы: мұғалім 20 санын көрсетеді, ал дым білмес It's twelve десе, сынып түзетіп No, it's twenty деп жауап беру керек, «Түсті ата» ойынында мұғалім қызыл түсті карташаны көрсетіп « What colour is it ?» балалар It's red деп жауап береді . Әр ойын сабақ мақсатына сай қолданыс табады. Бұл ойындар оқушының сөйлеу тілін жаттықтырады, яғни коммуникативтік құзіреттілікті арттырады.

Қимылдары дамуымен қатар ойын барысында өлең, тақпақ жаттайды, мысалы: «colours», «friends», « school», «family» .

Сонымен қатар оқушы құзыреттіліктерін дамытатындай рөлдік, сюжеттік ойындарға үлкен мән береді. Ойын үстінде бала сұранысы мен мұғалім тапсырмасы өзара ұштасады. Ойын өмірмен байланыста болып, оқушы құзыреттілігін дамытуға септігін тигізеді» [6, 301 б.]. Көріп

отырғанымыздай рөлдік ойындар оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыруға, толеранттылығын, шағын топта жұмыс істеуін, ойлауда өзбеттілігін қалыптастыруға көмектеседі.

Педагог Корягина Ю.С. шетел тілін оқытуда рөлдік ойындардың іс- тәжірибедегі қолданыс зерттеу мақсатында 7 сынып оқушыларын негізге алды. Сабақтың тақырыбы «In the news». Рөлдік ойынды білім беру үдерісінде жүргізу процесін 4-ке бөлді. 1 - кезең ойынға дайындық кезеңі: рөлдер бекітілген таратпа материалдарды әзірлеу (әңгіменің авторы, редактор, критик, газет сатып алушы), кейіпкерлердің іс-әрекетін анықтайтын карточкалар, газет – журналдардың тақырыпшалары және оның қысқаша сипаттамасы жазылған карточкалар даярлау. 2 – кезең ойын барысы: сынып оқушыларын екі топқа бөліп, әр кімге өз рөлдерін алмастырып бекіту, рөлдерді сомдау. 3- кезең талқылау: диалог құру барысында кездескен қиындықтар мен жаңа ақпараттарға талдау жасау. 4- кезең қорытындылау: ойын нәтижесі білім алушылардың барлық кезеңнен өтуі. Педагогтың пікірі бойынша рөлдік ойындар білім алушылардың бір жағынан тақырып бойынша өткен материалды бекітуге немесе сол бойынша білімін кеңейтуге көмектесе, екінші жағынан рөлдік ойындар тілдік сенімділікті қалыптастыруға көмектесіп қана қоймай, сонымен қатар білім алушылар және мұғалімдер арасындағы тұлғааралық байланысын бекітуге оң септігін тигізеді [7, 15 б.].

Қорыта келе, рөлдік ойын адамды әлдеқайда икемді етеді, яғни тілдік мінез – құлыққа шеберлікке қол жеткізе отырып, ол алынған құзыреттіліктер мен икемділіктерді жаңа жағдайларда оңай қолдана алады. Ойын белгілі бір ғылымның зерттеу пәні болғанға дейін ол балаларды тәрбиелеудің маңызды құралдарының бірі ретінде кеңінен пайдаланылады.

Білім беру үдерісінде ойындық тәсілдер мен ситуацияларды пайдалану топта біртұтас ұжымның қалыптасуына ықпал етеді, өйткені әрбір білім алушы өзіне және өз жолдастарына сырт көзбен қарау мүмкіндігіне ие [8, 9 б.]. Ерекше атап өтетін нәрсе – рөлдік ойын оқытудың ең перспективті нысаны болып табылады:

- білім беру үдерісінде жағымды психологиялық климаттың құрылуына ықпал етеді;
- ынталандыруды күшейтеді және оқушыларды белсенді етеді;
- білімді, тәжірибені, коммуникативтік құзыреттілікті дамытып, пайдалануға мүмкіндік береді.

Сол себепті сабақта рөлдік ойындарды пайдалану мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттілікті дамытуда тек оң нәтижелерін көрсетеді.

ӘДЕБИЕТ

1. Жазыбаева Ж.С. Оқыту үдерісінде жаңа технологияларды тиімді пайдалану. – Алматы, 2000, - Б.45-47.
2. Гальскова Д. Н. Современная методика обучения иностранным языкам. – М., 2000. – 280 с.
3. Филатов В.М. Методическая типология ролевой игры // Иностранные языки в школе - 1989. - №4. – С.5-9
4. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – М., 1991. – 206 с.
5. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. - М.: Политиздат, 2012. - 304 с.
6. Әлімов.А. Интербелсенді әдістерді жоғары оқу орындарында қолдану. - Алматы, 2009. – 328 б.
7. Корягина Ю.С. Ролевая игра как форма интенсификации процесса обучения устной речи на иностранном языке // Иностранные языки в школе. – 2017. - №4. – С.14-16.
8. Коньшева А.В. «Использование ролевых игр в обучении иностранного языка на начальном этапе» // Игровой метод в обучении иностранному языку. - 2008. - №5. – С.11 -13.

ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РОЛЕВЫХ ИГР В ФОРМИРОВАНИИ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ

Сарманова У.Д.¹

¹магистрант, КазУМОиМЯ имени Абылай хана
Алматы, Казахстан, e-mail: ulpan_95-95@mail.ru

В данной статье исследуем опыт применения ролевых игр в современном образовательном процессе. В отечественной и зарубежной литературе с целью обучения общению на иностранном языке среди всех активных технологий обучения часто используется технология ролевых игр. Так как, на основе ролевых игр студенты могут не только развивать речевую деятельность, но и использовать творческую фантазию, чувства и актерские способности, формировать коммуникативную компетентность, толерантность, работу в малых группах, умение мыслить. А изучение опыта применения данного метода поможет будущим учителям.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, компетентность, игра, ролевая игра.

Статья поступила 05.03.2019

UDK 1751:81: 81-139
IRSTI 06.81.23

DESIGNING THE FLIPPED CLASSROOM FOR THE DEVELOPMENT OF COLLEGE STUDENTS' COMMUNICATIVE COMPETENCE

Kaldykulova Zh. A.¹

¹master, Suleyman Demirel University, Almaty, Kazakhstan
e-mail: zhazirakaldykulova@gmail.com

This article examines the result of designing the Flipped Classroom for the development of college students' communicative competence. The author states the theoretical aspect of

this research based on Vygotsky's learning theories, Bloom's Taxonomy, active and blended learning, and Bergman and Sam's ideas were used as a sample and first Flipped Class model in the blended learning. The research is mainly focused on communicative skills of college students in the development of English Language and expected to be one of the effective approach in mastering the language.

Keywords: communicative skill, English language, Foreign Language Teaching, Flipped Classroom, blended learning

According to modernized system of Education and Science of Kazakhstan, there was considered every Kazakh young generation has a possibility to become a competitive specialist if they are able to acquire the knowledge with the 21st skills and they need to adapt themselves in the world through the current paradigm and mastering the English language as well as their mother tongue [1]. It is essential to point out that learners' interests and efforts are valuable in acquiring the linguistic knowledge and nowadays, a lot of educators and researchers are still investigating in order to do better the learning process and some of them presented a lot of great influences in it as well. Recently, educators are in a great challenge that they need to keep up with the 21st century skills, creativity, critical thinking, problem solving and communication are necessary to prepare the learners for future. In this case, Foreign Language Teaching has its conception and challenges, the teacher deals with the students' abilities, creativity, cooperation and students' self-development and assessment, also some of learners need much more time to enhance or adjust the language definitions. These mentioned difficulties may affect or impact on the students' performance during the learning process.

Acquiring all skills in language learning may not easy for all students and it cause critical issue in Foreign Language Teaching and many teachers have been dealing with the problem in managing the class to deliver the proper knowledge and have the students to the interactive learning. At this point, students have only a limited time in the involvement of speaking activities. In order to master the communicative ability or competence, the learner should be completely immersed in communicative activities and performances alongside the blended learning. Since, the communication is a comprehensive skill of language acquisition and includes communicative performance and aspects in pronunciation, intonation, grammar and vocabulary banks. Mastering the language should be taught in real-life situation and students' interaction are needed to practice in expressing by words, not the teacher.

Theoretical framework focused on active or blended learning, teaching methods, approaches, and educational technology, which are basic forms of the curriculum. Moreover, researcher explains various concepts of flipped classroom implementation and discussions about the previous achievements of that learning style.

For this investigation, Vygotsky's and Bloom's Taxonomy were essential to determine the connection between flipped classroom, development of language mastering in learning process. The mentioned learning theories make a great influence in social interactions, in cooperation with other learners and teacher, students take a role in self and peer assessment in acquiring the knowledge and abilities.

In this case, social interaction takes a base part within the advancement of cognition. He emphatically prescribed that everything is obtained on social interaction and learner's mental process [2, p.79].

The flipped classroom learners' accomplishment through fitting exercises, such as inner and outside work the classroom. The teacher gives the learning constructions so that the student can complete the assignment with the right sum of help, which can offer assistance the learner by the Zone of Proximal Development.

Basically, the Flipped Classroom (Figure 1: the model of Flipped classroom) has begun to actualize in early 2010s and displayed momentous results in arrange to instruct and learn. This kind of classroom sort is one of the interesting instruction-based of blended learning type and aimed to develop the students' interaction with peer instructing and working collaboratively in group works as well.

The flipped classroom instruction is all most a unused educating strategy, attempting to lock in understudies within the learning handle. By moving the address exterior the classroom, by means of innovation and moving homework into the classroom, through learning exercises [3, p.43]. The unused era of flipped classroom with online recordings taken after by the face-to-face instruction is frequently credited to Bergmann and Sams [4]. In 2007, they were both science instructors at Forest Stop Tall School in Colorado. A few basic reasons just like the in accessible area of their school expanded the number of missing understudies in their school, and they were finding that numerous students needed to take off early within the day to go to athletic occasions or other school related exercises. Bergmann states that the early recordings were as it were for understudies who missed course [3, p.43].

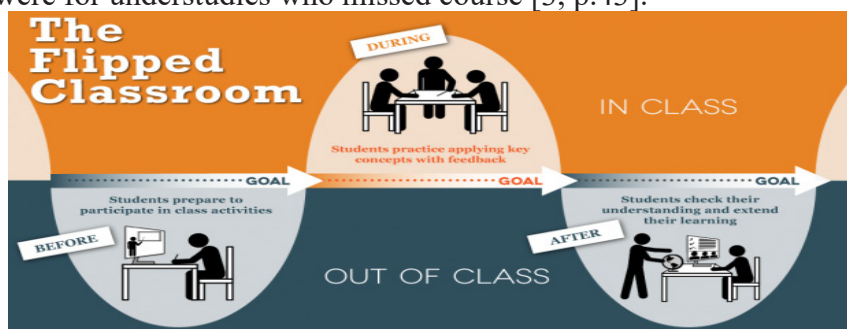

Figure 1: The model of Flipped Classroom

Additionally, in 2011, Salman Khan utilized the term “flipping the classroom” in his TED conversation[5]. Salman Khan has supported the flipped show and has expressed that his recordings permit the instructor center on higher-level learning exercises, such running re-enactments, and labs with understudies, doing person intercessions and encouraging peer-to-peer learning [6]. From that date, intrigued with in the flipped classroom instruction has developed exponentially with modern articles, and blogs on the flipped classroom educating method. As Enfield considered, the flipped classroom mightended up the most excellent guidelines show to utilize in teaching for current instruction system.

Flipped Classroom incorporates an incredible opportunity to assist the learners to achieve in learning prepare with great comes about and for instructors spend more compelling utilize of lesson time. By recognizing flipped classroom as guidelines demonstrate in educating, numerous teachers conducting inquire about endeavored to find more approximately this show. Teachers and analysts made endeavors to characterize the flipped classroom show from the irencounters and share the comes aboutof their considers. The Flipped Learning suggests several rules for teachers who arearranging to actualize the flipped demonstrate [7]:

1. Set up spaces and time out lines that allow understudies to associated and reflect on their learning as needed.
2. Ceaselessly watch and coach understudies to createalterations as fitting.
3. Provide students with diverse ways to memorize substance and illustrate authority.
4. Donate understudies openings to lock in insignificant exercises without the instructor being central.
5. Platform these exercises and make them open to all understudies through separation and input.
6. Prioritize conceptsutilize dincoordinate instruction for learners to get to on their possess.
7. Separate to create substance available and pertinent to all students.
8. Make yourself accessible to all understudies for person, little bunch, and lesson in put in genuine time as needed.
9. Conduct continuous developmental appraisals a midlesson time through perception and by recording information to educate future instruction.
10. Collaborate and reflect with other teachers and take obligation for changing your role.

Methodology

The methodology part of research is designed with quantitative method and used experimental tool to conduct the practical part. The object was considered Suleyman Demirel College and participants were 1st year college students

who are majoring in four different specialties at the Pre-Intermediate level of Practical English subject.

In order to indicate the result, the experimental work was divided into pre, during the process and post parts. As the preliminary test, there was taken a placement test in the beginning of semester and divided into experimental and control groups. The teacher for experimental group was local, but in the control group was a native speaker, from Central African country. Before doing the experiment, there was required to present the rubric which can be used for assessment and notice the outcomes of communicative skills. The topics were taken from Annual plan or curriculum of subject and the textbook was the New English File for Pre-Intermediate level as well.

First of all, the class was flipped completely and students were asked to get introduced to the new topic at home, later, in the class they were immersed into classroom activities by the instructions of teacher. Then, the class was required to have a virtual classroom to watch the video and have an access to complete the assignments. The virtual classroom was created in the app Google Class (Figure 2: Google class) and teacher was posting overall four topics from the Student's book. During the classroom, students had a discussions, shared their knowledge with others to check their understanding of the theme.

Figure 2: The Google Class

Conclusion

The experiment was conducted in the second semester of academic year in 2019, and it took over a month within 4 weeks. Since the methodology part was conducted, however, the results are being analyzing. Thus, the hypothesis was stated that The Flipped Classroom approach can be beneficial for students and as well as for teachers, because of, in the learning process the students' interaction with their peer and collaboration are highly respected. And, teachers' role is defined instructors, rather than being active in the classroom.

REFERENCES

1 ҚР-ның Білім және ғылым министрлігінің 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары.- Астана, 29 желтоқсан, 2016. - [Electronic resource]. –Accessmode:<https://bnews.kz/kz/news/obshchestvo/obrazovanie>. - (Accessed 21.02.2019).

2 Vygotsky L. S. Mind in society: The development of higher mental process. - 1978. - P.79.

3 Bergmann J., Sams, A. Flip your classroom: Reach every student in every class every day. International Society for Technology in Education. - Washington D.C. - 2001. - P. 43-67.

4 Pink D. Think tank: Flip-thinking - the new buzz word sweeping the US.-London,- [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.telegraph.co.uk/finance>. - (Accessed 27.11.2018).

5 Khan S. About Khan Academy. Khan Academy. - [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.khaacademy.org/about>. - (Accessed 15.10.2018).

6 Fink Z. Big thinkers: Salman Khan on liberating the classroom for creativity. - California, 2011. - [Electronic resource] - Access mode: [http://www.edutopia.org/K-12 Education & Learning Innovations with Proven Strategies that Work](http://www.edutopia.org/K-12-Education-Learning-Innovations-with-Proven-Strategies-that-Work). - (Accessed 10.12.2018).

7 Flipped Learning Network. The four pillars of F-L-I-P. - [Electronic resource]. - Access mode: http://blogs.gre.ac.uk/pcnb/files/2015/07/FLIP_handout_FNL. - (Accessed 23.12.2018)

РАЗРАБОТКА ПЕРЕВЕРНУТОЙ ШКОЛЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧАЩИХСЯ КОЛЛЕДЖА

Калдыкулова Ж.А.¹

¹магистрант, Университет имени Сулеймана Демиреля, Алматы, Казахстан
e-mail: zhazirakaldykulova@gmail.com

В данной статье рассматриваются результаты проектирования перевернутой школы (Flipped Classroom) для развития коммуникативной компетенции студентов. Автор заявляет теоретический аспект этого исследования, основанный на теориях обучения Выготского, Таксономии Блума, активном и смешанном обучении, идеи Бергмана и Сэма были использованы в качестве образца и первой модели перевернутого класса (Flipped Class) в смешанном обучении. Исследование в основном сосредоточено на коммуникативных навыках студентов колледжа, в том числе, в развитии английского языка и, как ожидается, станет одним из эффективных подходов в овладении языком.

Ключевые слова: коммуникативные навыки, английский язык, обучение иностранным языкам, перевернутый класс, смешанное обучение.

КОЛЛЕДЖ СТУДЕНТТЕРІНІҢ КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУДА FLIPPED CLASSROOM ӘДІСІН ЖОБАЛАУ

Калдыкулова Ж.А.¹

¹магистрант, Сулеймен Демирель Университеті,
Алматы, Қазақстан, e-mail: zhazirakaldykulova@gmail.com

Бұл мақалада студенттердің коммуникативті құзыреттілігін дамыту үшін Flipped Classroom әдісінің жобалау нәтижелерін талқылайды. Автор осы зерттеудің теориялық аспектісін, Выготскийдің ілімі, Bloom's Taxonomy теориясы, белсенді және аралас оқыту, Bergman және Sam идеяларының негізінде аралас оқытудағы Flipped Classroom әдісінің бірінші үлгісі ретінде қолданды. Зерттеу негізінде, колледж студенттерінің сөйлеу дағдыларына, соның ішінде ағылшын тілін меңгеруге бағытталған және тіл меңгерудің тиімді тәсілдерінің бірі болып табылады.

Тірек сөздер: коммуникативтік дағдылар, ағылшын тілі, шеттілін оқыту, Flipped Classroom әдісі, аралас оқыту.

Статья поступила 20.03.2019

UDC 1751:81:81-139
IRSTI 06.81.23

CARTOONS AS AN EFFECTIVE TOOL IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE GRAMMAR AT SECONDARY SCHOOL

Zhubekesheva Z.T.¹

¹master, SuleymanDemirel University, Almaty, Kazakhstan
e-mail: jane92.07@mail.ru

This article examines the use of cartoons in teaching grammar in elementary school. The article focuses mainly on the effect of animated videos on student learning. The cartoons are believed to be the best technique for young learners in language learning. The sample of the study is 7th grade students of Almaty Bilim Innovation Lyceum. The research used mixed method as a research design. The results and findings of the research revealed that cartoons have an impact in second language acquisition.

Keywords: cartoons, animated videos, effect, grammar

The main goal of teaching a foreign language is to master communicative competence, so an important task of a teacher can be to design the creation of real or imaginary situations of verbal communication in an English class using various methods and techniques of work. To solve this problem, teachers use authentic video films and audio / video courses in foreign language lessons. Audio recording is currently the most common means of auditory clarity. However, the lack of audio recordings is the absence of the external aspect of natural speech: facial expressions, gestures, and movements [1, p.5].

Audiovisual media: movies, educational television, videotapes provide more opportunities. Videos, as well as animated films are used in order to intensify the educational process, giving it a maximum communicative orientation. Audiovisual tools create an additional linguistic environment, where a short period of time allotted for viewing a video or video clip, the student receives a large amount of information through two channels: the visual and the auditory. The visual series helps to better memorize language structures, expand vocabulary and stimulates the development of not only listening skills, but also speech skills.

The most progressive approach to learning a language, which allows students to master English in an entertaining way, is the communicative method. Within the framework of the communicative method, the techniques of using animated films in English lessons have been developed. The well-known methodologist is sure that you can only teach speaking, listening — listening, reading — reading, than the exercise is more like real communication, the more effective it is.

However, in order for children to better memorize English words, they must create associations in their memory — remember their meanings. And the brighter the images, the easier they are remembered. Books and textbooks remain the main manual in English. But physiologically, children cannot

concentrate for long on static, even if very colorful, pictures. Therefore, recently a great way to consolidate material and even learning English is to watch cartoons in English [2, p.13].

Children believe in fairy tales and miracles, cartoons are taken quite seriously, do not share events on the truth and fiction, have a vivid imagination. Therefore, with the correct teaching method, foreign words are perceived not as a “foreign body”, but as part of the surrounding world.

The undoubted advantage of children’s educational cartoons in English is the presence of literate literary speech without dialects, simplifications, adverbs, slang. They are kind, instructive, giving new knowledge, without aggression and rigidity peculiar to rating cartoons. The curriculum is served in a light form, with elements of play, humor, with music and songs.

The main feature of the child’s mental development is the predominance of figurative forms of knowledge. Bright images in cartoons facilitate memorization. Cartoon tales and wonders help build associations.

It is no secret that more than one generation of children grew up on Walt Disney cartoons. All children loved the heroes of such tales as Cinderella, Snow White, Aladdin and His Friends, The Lion King, more modern cartoons Up, Ratatouille, How to Train Your Dragon. Currently, the most popular among children are the animated series “Ninja Turtles”, “Transformers”, “Sponge Bob Square Pants”. The fact that children are familiar with the characters and plot of the tale allows them to easily perceive the text in English, since the main task of the student is not understanding each word, but understanding the meaning of the work as a whole. The undeniable advantage of using the animated series, as a method of teaching English, is the impression and emotional recovery from the information received.

The effectiveness of using animated series for developing speech and listening skills depends on:

1. Accurate determination of their place in the training system.
2. Organization of work with the material.
3. The coordination of the educational opportunities of the cartoon with the tasks of learning.

In the structure of work with the animated series, there are three stages:

Pre-viewing stage.

The objectives of the stage: to motivate students, adjust them to the assignment, making active participants in the learning process; to remove possible difficulties of perception of the text and prepare for the successful execution of the task.

Text stage (while-viewing)

The purpose of the stage: To ensure the further development of students’ linguistic, speech or sociocultural competencies, taking into account their real possibilities of foreign language communication.

Post-text stage ((post) after-viewing).

The purpose of the stage: to use the source text as a basis and support for

the development of productive skills in oral or written speech [3, p.33].

When conducting lessons using cartoons, it is necessary to consider the basic requirements for the material.

- image and sound must be clear and of high quality;
- Mimic characters should be clearly visible;
- there should be a clear link between the plot and the content of the dialogues in the scenes;
- speech must be sufficiently clear and not too fast;
- language must be modern, relevant requirements and standards of the literary language;
- the presence of natural pauses between statements;
- Slang and exclamations should be short enough and not too difficult to understand;
- the text should not be overloaded with new words, expressions and unfamiliar gestures;
- plots should take no more than 10-15 minutes or be divided into semantic segments that can be repeated several times during the lesson;
- all segments must have a complete plot;
- for the lesson, educational, feature, advertising films, news broadcasts and other subjects can be chosen [4, p.53].

Our practical experience shows that the use of animated films is an effective means of development of students' speech-making activities, as the use of video contributes to the individualization of learning and the development of communicative competence. Due to the change of impression and emotional impact of the cartoon formed a personal attitude of students to what they saw. While watching in the classroom there is an atmosphere of joint cognitive activity. Involuntary attention becomes arbitrary, and the intensity of attention affects the process of memorization.

Despite the fact that the development of materials for animated series in English lessons takes a long time, the use of animated series is a productive method of formation of communicative competence and interesting experience for students.

Grammar has a paramount role in teaching and learning languages, and it is one of the most challenging aspects to be taught. Grammar teaching also helps learners discover the nature of language, which consists of predictable patterns that make it comprehensible. For these reasons, teaching grammar must be a crucial part of the teachers' methodology because it helps students develop their linguistic competence in a foreign language. In the context of EFL methodology, grammar rules can be taught inductively or deductively. In the inductive approach learners study examples and based on these they discover the grammatical rule. Conversely, in the deductive approach the grammatical rule is first introduced and learners engage with it by practicing through the use of examples [5, p.1].

Methods

The method used in this research was mixed method. The research was made by non-participant observation, questionnaire and the experiment. The method was mixed because it gives more credible and valid results at the end.

The population of this research was the students at Almaty Bilim Innovation Lyceum. The sampling of the research were two 7th grade classes with 15 students in each class. The level of the students was Pre-Intermediate. The grammar is chosen in parallel with the topics in their course book Laser for Kazakhstan.

During the study, the cartoons “Word girl”, “Wonder pets”, “Paw Patrol”, etc. were used in experimental group. The observation was made by a teacher assistant since the researcher was a teacher during the experimental period. The participants were asked to fill the consent form and they signed for it.

Observation

The classes were observed from the second till the post-test. The research was done three months. The classes were observed by teacher-assistants while the researcher was delivering the lesson herself. The observation showed that students easily got used to using cartoons to learn cartoons in the classroom and they were enjoying watching them. They were given tasks to complete at home using grammar exercises,

Experiment

The pre-test and post-test results were different in both groups. Since the study focused only on grammar learning, the tests were prepared according to the words they are learning during classes. At the beginning of the experiment, the students were told the aim of using mobile apps during the lesson and they signed a consent form.

Table 1. Pre-test

Class A – control group	Class B – experimental group
75%	78%

Pre-test was taken by questions from the grammar topics from the previous units they have studied so far. The test consists of gap-filling, matching correct answers, making sentences using grammar and a 50-word essay. The test’s period was one English lesson session: 40 minutes. Both their classwork and homework were accompanied by various cartoons and sometimes by using subtitles.

Table 2. Post-test

Class A – control group	Class B – experimental group
79%	86%

The results show that there was a significant difference between two groups and between the two tests throughout the time. The researcher tried to use all new grammar structures in the following lessons after they started the experimental period

Interview

Several English language teachers at Almaty Bilim Innovation Lyceum were asked to respond some questions after the research had been done. The respondents were asked to answer the sub-questions. The answers revealed that the teachers do not use a lot of animated pictures in the classroom

Conclusion

The research work is mainly based on finding the effectiveness of using cartoons in teaching English grammar to 7th grade students whose English level is Pre-Intermediate. The purpose was to explore the role of animated cartoons in grammar instruction. It should examine in a real classroom setting the potential of using multimedia to modify input through involving activities and enhance the grammar forms in those cartoons to maximize the benefit of input for language learning. Analysis of some problems that EFL teachers face during the English Weekis included in thiswork. The data gathered with a questionnaire that submitted to students and teachers and interviews of teachers of organizing the English lesson is still in a process of analysis.

Videos that are of interest to learners like the one used in this study may hold potential not just for vocabulary learning and increasing oral fluency as previous studies have investigated but may also be used for grammar instruction. The process of finding a suitable video is not easy. It was difficult finding a potentially interesting video that would grasp students' attention while at the same time contain language of an appropriate level to the students. Another main problem faced is finding video that is not contrived while at the same time is flooded with a specific target form that is included in the students' syllabus. Although videos are ubiquitous on YouTube, finding a video that meets basic criteria such as those mentioned might not be an easy task for teachers. Hence teachers can make use of these applications to make oral input readily available to students through subtitles if they want to encourage noticing of specific forms in authentic input.

REFERENCES

- 1 Richards, J. C., Reppen, R. Towards a pedagogy of grammar instruction. //RELC. -2014. - 45(1). – P. 5-25.
- 2 Ouda, N. J. The Effect of Using Animation on 6th Graders' Attitudes and Comprehension of Short Story in Gaza Governmental Schools. – 2012. - P. 13-14. - [Electronic resource]. - Access mode: <http://library.iugaza.edu.ps/thesis/109559>. - (Accessed: 24.11.2018).
- 3 Bahrani T., Sim T.S. Audiovisual news, cartoons, and films as sources of authentic language input and language proficiency enhancement. – 2010. – P. 33-38. - [Electronic resource] Access mode: <http://www.tojet.net/articles/v11i4/1145>. - (Accessed: 05.01.2019).
- 4 Sultana, S. Cartoons as an Elementary Source of Learning English (L2) for the Young Learners. – Cambridge, 2010. – P. 53-66.
- 5 Azar, B. Grammar-based teaching. A practitioner's perspective. - 2011. – P. 1-12. - [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.tesl-ej.org/ej42/a1>. – (Accessed: 12.01.2018).

ОРТА МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА ШЕТЕЛ ТІЛІНІҢ ГРАММАТИКАСЫН ОҚЫТУДА МУЛЬТФИЛЬМДЕРДІ ТИІМДІ ҚҰРАЛ РЕТІНДЕ ҚОЛДАНУ

Жүбекешева Ж.Т.¹

¹магистрант, Сулейман Демирель Университеті
Алматы, Қазақстан, e-mail: jane92.07@mail.ru

Бұл мақалада орта мектепте грамматиканы оқытуда мультфильмдерді пайдалану қарастырылады. Мақалада негізінен анимациялық бейнелердің оқушылардың тіл үйренуіне әсері талқыланады. Мультфильмдерді тіл үйренудегі жасоқушылар үшін ең жақсы әдіс деп саналады. Зерттеу үлгісі - Алматы қаласының «Білім Инновациялық Лицейінің» 7-сынып оқушылары. Зерттеуде зерттеу әдісі ретінде аралас әдіс қолданылды. Зерттеудің нәтижелері мен қорытындылары мультфильмдердің екінші тілді меңгеруге әсерін тигізетінін көрсетті.

Тірек сөздер: мультфильмдер, анимациялық бейне, эффект, грамматика

“МУЛЬТФИЛЬМЫ КАК ЭФФЕКТИВНОЕ СРЕДСТВО В ОБУЧЕНИИ ГРАММАТИКЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА”

Жубекешева Ж.Т. ¹

¹магистрант, Университет имени Сулеймана Демиреля,
Алматы, Казахстан, e-mail: jane92.07@mail.ru

В этой статье рассматривается использование мультфильмов при обучении языка грамматике в средней школе. В статье основное внимание уделяется влиянию анимационных видеороликов на обучение студентов. Считается, что мультфильмы - лучший метод изучения языка для молодых учеников. Образец исследования - ученики 7 класса Алматинского лицея Билим Инновация”. В исследовании использовался смешанный метод в качестве исследовательского проекта. Результаты и результаты исследования показали, что мультфильмы оказывают влияние на овладение вторым языком.

Ключевые слова: мультфильмы, анимационные ролики, эффект, грамматика

Статья поступила 23.03.2019

USD 378.02
IRSTI 14.35.09

INFOCOMMUNICATION TECHNOLOGY USAGE DURING FOREIGN LANGUAGE TRAINING

Kabdollanova A. A.¹,

¹master Ablai Khan KazUIRandWL, Almaty, Kazakhstan
e-mail: aigerim4ik-94@mail.ru

The article reveals the essence of infocommunication technologies, determines their role in teaching a foreign language in the context of the modernization of foreign language education. The use of new information and communication technologies in teaching is one of the most important aspects of improving and optimizing the educational process, enriching the arsenal of methodological tools and techniques, allowing to diversify the forms of work and make the process of learning a foreign language interesting for students. We consider the web-quest technology, didactic opportunities, which are based on the activity of students, as well as

the motivation to design and research activities.

Keywords: infocommunication technologies, web quest, design and research activities

The concept of education system modernization of Kazakhstan has identified the new priorities. Broad development of information communication technologies and technological innovations inevitably lead to transformations of the whole educational system. The leading aspect is the preparation of the younger generation for life in a rapidly changing information society, in a world where there is a constant need for new professions, for continuous advanced training. The tendency of our country to the equitable and competitive existence in international economic and educational space caused by the processes of globalization and Europeanization, increasing mobility of professionals in various fields, led to changes in the social order of society, which, in turn, led to the transformation of the entire paradigm of higher professional education. In the context of the current situation of language teaching in system of higher professional education should ensure the development of students' abilities, allowing them to use a foreign language as a communication tool in the dialogue of cultures and civilizations of the modern world. These abilities allow students to use a foreign language as a means for individual personal penetration into the culture of other nations, as well as for educational purposes. These abilities can be developed only through the integration of communicative, socio-cultural and intercultural development of students by means of a foreign language. Academician Kunanbayeva S.S. states that the modern tendency towards the growth of a global society, the understanding of a language as the translator of a global human culture, the broadening of international integration and co-operation have caused the strengthening of the culture-forming and cognito-communicative functions of language. The intercultural competency can be understood as a cognitive-based process of "re-socialization" which is achieved to various degrees [1, 77 c.].

Communication has changed in the current information age, prompted by the appearance of new infocommunication technologies. The technological changes have caused a permanent socialization and acculturation process, in which ICT plays an important role. The technological environment is an ideal instrument to facilitate interaction and communicative exchange in language learning which allows for a more global knowledge of reality from an intercultural approach. Infocommunication technologies are actively used to transfer information and ensure the interaction of the teacher and student in modern systems of open and distance education. The growing rate of different types of educational activity induces a progressive FL teacher, a teacher innovator to transform educational environment and integrate modern technologies into training process by means of application of IC technologies and Internet resources.

Infocommunication technologies are a toolkit for active human development in the 21st century. As telecommunications and information technology continue to play an increasingly important role in the daily and professional life of any modern specialist it is necessary to develop new conceptions and resources for application of infocommunication technologies in the development of intercultural communicative competence of students.

In modern science there are many different approaches to the definition of the term “information and communication technologies”. According to the dictionary edited by L. M. Luzina, information and communication technology (ICT) is a set of tools and methods for transforming information data to obtain new quality of information (information product) [2, 76-78 c.]. In modern sources, infocommunication technologies - are digital technologies used for creating, transmitting and distributing information and providing different services (computer equipment, software, cellular communications, e-mail, satellite technologies, wireless and cable communication networks, multimedia, as well as the Internet) [3, 33 c.].

XX century went down in history as the age of the “information explosion”, as the age of the formation of the global information structure. In this regard, of particular importance in society becomes media culture, the role of which cannot be overestimated. In general, “media” (from the Latin «medium» - means the mediator) - a fairly broad, ambiguous concept, the essence of which is still in the 1950s - 1960s, tried to pass the famous Canadian scientist and publicist Herbert Marshall McLuhan. Talking about media education, we believe it is necessary to rely on the definition, recorded in “educational encyclopaedia”: media education - this is the direction in pedagogy, acting for the study of the laws of mass communication (press, TV, radio, film, video and others.). The main objectives of media education: to prepare the next generation for life in the modern information age, the perception of different information, teach a man to understand it, to realize the consequences of its impact on the psyche, master means of communication based on the non-verbal forms of communication by technical means [4, 28 c.].

Recognizing the important role of the media in the education of the younger generation, you must systematically and competently build relations of young consumers of information with vast resources of newspapers, magazines, movies, the Internet. Also it should be noted that media contributes to immersion in the virtual space. Following G.A. Vorobiev, we believe that this virtual space is an authentic virtual interactive language environment and powerful tool of knowledge acquisition. Immersion in the virtual space is a very effective means of developing intercultural communicative competence of students in learning the English language that are beyond language environment [5, 30-35 c.].

Information support of the educational process today is impossible without

the use of Internet resources that provide access to a variety of information, activate self-education processes associated with professional, scientific, organizational, and educational activity. Benefits of Internet use in English teaching classroom were described by different scholars. The most important are the increased motivation; more opportunities to interact with the target language and content area because students spend more time on task; greater integration of speech skills and opportunities to practice them in meaningful contexts; the possibility to implement a teaching tasks based on critical thinking; more self-paced autonomous learning that is learner-controlled rather than teacher-controlled; the Internet provides authentic material which makes language lessons closer to “real world” experiences. A webquest is a good example showing the effectiveness of using the Internet at language classes.

Web Quest is an inquiry-oriented online learning activity in which all of the information used by students nowadays is drawn from the Internet. Web Quests have become very important in many educational areas and have received considerable attention from teachers since they were proposed and developed by Bernie Dodge, an American professor of educational technology at San Diego State University. He has focused on the design, implementation and evaluation of computer-based learning environments and created a learning model which has been widely used as an effective Internet-based educational tool in universities for over a decade and is now one of the most popular and most effective Internet-based project approaches.

Klimova A.B. by a web quest understands a specially organized research project based on the ideas of problem-design and research training, integrating a specific set of forms, methods and techniques that contribute to the development of information and analytical skills, and carried out mainly through Internet resources [6].

Shapovalova M.G. distinguishes between two main types of web-quest: short-term (calculated on one or three classes) and long-term (occupying several months of classes, a semester or an entire academic year) [7].

The following main types of learning tasks for a web-quest were identified by B. Dodge:

- retelling - demonstration the understanding of the topic based on the presentation materials from different sources in a new format: the creation a presentation, poster, story;
- compilation - transformation the format of information obtained from different sources: creation a book of culinary recipes, a virtual exhibition, a time capsule, a culture capsule;
- assessment - the justification of a particular point of view on the problem: detective, puzzle, mysterious story — conclusions based on contradictory facts;
- conviction - the inclination of opponents or neutral-minded persons to

their side; planning and design - the development of a plan or project based on specified conditions; self-knowledge - any aspects of personality research;

- investigation - objective presentation of information (separation of opinions and facts); creative task — creating a play, poem, song, video; scientific research includes the study of various phenomena, facts based on unique online resources [8].

The structure of a web-quest, as a rule, consists of four mandatory sections: 1) introduction - the formulation of the problem, a description of the theme and purpose of the web quest project, the justification of its value; 2) task - the distribution of roles and responsibilities of project participants, the definition of the form of the presentation of the final result, the conditions for its optimal achievement; 3) execution - description of the procedure (stages) of work, resources required to complete the task (links to Internet resources and any other sources of information, as well as supporting materials that allow you to more effectively organize work on the web quest); 4) evaluation - presentation of criteria and parameters for evaluating work on a web-quest.

Based on the above, the web-quest should have a clearly formulated task that provokes higher-order thinking, distribution of roles, which provides different points of view on the problem; reasonable use of online sources. Furthermore, there are following advantages of a web-quest as a teaching tool: it is an extra evaluation technique, which underpins students' inspiration and develops creativity; it improves higher-order thinking skills of the students [9]. The best web-quests demonstrate a connection with real life; they can be used in different disciplines or areas.

The following criteria are recommended as criteria for evaluating a web-quest: originality of work, its research character, quality of argumentation, manifestation of skills in a micro group, quality of written text, quality of oral presentation (presentation), etc.

After writing the design and research work (web-quest), a prerequisite is public defense, presentation is the result of the work. During the presentation, the author not only talks about the progress of the research, but also shows its results, demonstrates his own knowledge and experience in solving the research problem, and demonstrates competences in the studied area.

Thus, The Web contains a vast supply of authentic, fresh language resources, and therefore is deemed to be an effective organized place for language teaching and learning. A web-quest allows you to simulate a real multilateral professional communication, involves working with a real practical situation or a problem that requires research either in individual or in group form. It is possible to use the web-quest in one session, or on a series of lessons; at any stage of study, regardless of the level of language proficiency. As experience shows, at the final stage of work on a web-quest, it is advisable to hold a

public presentation (presentation) of the work done by students, to organize its constructive discussion. It is very important that both the teacher and the students themselves take part in the discussion and evaluation of the results of the web-quest. Integrating WebQuests into language learning classroom has the potential to reform the traditional teaching process.

REFERENCES

1. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования. - Алматы, 2010. - 77 с.
  2. Словарь педагогического обихода /под ред. Л.М. Лузиной. — Псков, 2003. - 76-78 с.
  3. Коптюг Н.М. Интернет-уроки как вспомогательный материал для учителя английского языка //Иностранные языки в школе. - 2000. - №4. - 33 с.
  4. Вегвари В. Новые технологии в обучении русскому языку филологов Венгрии. - М., 1998. - 28 с.
  5. Воробьев Г.А. Развитие социокультурной компетенции будущих учителей иностранного языка (поиск эффективных путей) //ИЯШ. — 2003. - № 2. - 30-35с.
- Климова А.Б. Веб-квест технология как средство развития информационно-аналитических умений студентов при обучении английскому языку для специальных целей- [Электронный ресурс]. –Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/veb-kvest-tehnologiya-kak-sredstvo-razvitiya-informatsionno-analiticheskikh-umeniy-studentov-pri-obuchenii-angliysk.com>. – (Дата обращения 20.05.2019)
- Шаповалова М. Г. Веб квест технологии как одно из условий реализации деятельностного подхода в обучении информатике //Информационные технологии в образовании: конгресс-конференция. 23-24. 11.2010. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ito.edu.ru/2010/Rostov/I/3/I-3-7.html>. – (Дата обращения 20.05.2019)
- Dodge B. Rethinking the Web Quest Taxonomy: A New Taxonomy of Authentic Constructivist Tasks. //Tapped In: The online workplace of an international community of education professionals. -[Electronic resource]. - Access mode: <http://web-quest.org/act/tappedin.htm>. - (Accessed 20.05.2019)
- Dodge, B. WebQuest.org welcome! – 2010. - [Electronic resource]. - Access mode: <http://webquest.org/index.php>. (Accessed 20.05.2019)

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОКОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Кабдолланова А. А.¹

¹ магистрант, КазУМОиМЯ в им. Абылай хана
Алматы, Казахстан, e-mail: aigerim4ik-94@mail.ru

В статье раскрывается сущность инфокоммуникационных технологий, определяется их роль при обучении иностранному языку в условиях модернизации иноязычного образования. Использование новых инфокоммуникационных технологий в преподавании является одним из важнейших аспектов совершенствования и оптимизации учебного процесса, обогащения арсенала методических средств и приемов, позволяющих разнообразить формы работы и сделать процесс обучения иностранному языку интересным для студентов. Рассматривается веб-квесттехнология, дидактические возможности, в основе которых лежит активность студентов, а также мотивация к проектно-исследовательской деятельности.

Ключевые слова: инфокоммуникационные технологии, веб-квест, проектно-исследовательская деятельность

ШЕТ ТІЛДІ ОҚЫТУДАҒЫ ИНФОКОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Кабдолланова А. А.¹

¹ магистрант Абылай хан атындағы ХҚ және ӘТУ
Алматы, Қазақстан, e-mail: aigerim4ik-94@mail.ru

Мақала инфокоммуникациялық технологиялардың мәнін анықтайды, шет тілін оқытуды жаңғырту тұрғысында шет тілін оқытудағы рөлін анықтайды. Оқу үрдісінде жаңа ақпараттық және коммуникациялық технологияларды қолдану оқу процесін жетілдіру мен оңтайландырудың маңызды аспектілерінің бірі болып табылады, әдістемелік құралдар мен техниканың арсеналын байытып, жұмыс түрлерін әртараптандыруға мүмкіндік береді және студенттер үшін қызықты шет тілін үйрену үрдісін жасайды. Біз студенттердің қызметіне негізделген веб-квест технологиясын, дидактикалық мүмкіндіктерді, сондай-ақ жобалау және зерттеу жұмыстарын ынталандыруды қарастырамыз.

Тірек сөздер: инфокоммуникациялық технологиялар, веб-квест, дизайн және зерттеу қызметі

Статья поступила 11.03.2019

3 Бөлім. ЭТНОПЕДАГОГИКА ЖӘНЕ МЕКТЕП ПЕДАГОГИКАСЫ
Раздел 3. ЭТНОПЕДАГОГИКА И ПЕДАГОГИКА ШКОЛЫ
Part 3. SCHOOL OF PEDAGOGICS AND ETHNOPELAGOGICS

FEATURES OF ETHNIC-PEDAGOGICAL CULTURE OF THE KAZAKH FAMILY

Abdraiyim A.R.¹

¹master, KazUIRandWL Ablai Khan
Almaty, Kazakhstan, e-mail: aaltuwka@mail.ru,

The article discusses the features of ethnopedagogical culture of the Kazakh family. Ethnopedagogical culture is one of the spheres of material and spiritual life, which is directly related to the education of the entire population. The family is a system of historical, social and subgroups of parental and children's relations, which are reflected in the relations of children and their relations with each other. Any national-ethnic education is an integral part of human consciousness, and the diversity of national culture, languages, traditions are the basis of the community of the ethnos and the human community.

Keywords: Kazakh family, ethnopedagogics, ethnopedagogical culture, Kazakh national pedagogy, national identity, national-ethnic education, national characteristics.

ӘӨЖ 378.04

FTAMP 14.35.07

ҚАЗАҚ ОТБАСЫ ЭТНОПЕДАГОГИКАЛЫҚ МӘДЕНИЕТІНІҢ ӨЗІНДІК
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Әбдрайым А.Р.¹

¹магистрант, Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ
Алматы, Қазақстан, e-mail: aaltuwka@mail.ru,

Мақалада қазақ отбасының этнопедагогикалық мәдениетінің өзіндік ерекшеліктері қарастырылады. Этнопедагогикалық мәдениет кез-келген халықтың өскелең ұрпақты тәрбиелеумен тікелей байланысты материалдық және рухани өмірінің бір саласы болып табылады. Отбасы — ата-ана мен балалардың өзара қарым-қатынасы және мүшелерінің бір-бірімен туысқандық қатынастары арқылы көрінетін нақтылы тарихи, әлеуметтік кіші топ жүйесі. Кез-келген ұлттық-этникалық білім адамзат санасының құрамдас бөлігі, ал ұлттық мәдениеттің, тілдердің, салт-дәстүрлердің әртүрлілігі этнос пен адамзат қауымдастығының жалпы тіршілігінің негізі болып келеді.

Тірек сөздер: қазақ отбасы, этнопедагогика, этнопедагогикалық мәдениет, қазақ халық педагогикасы, ұлттық сана-сезім, ұлттық-этникалық білім, ұлттық ерекшеліктер.

Этнопедагогикалық мәдениет кез-келген халықтың өскелең ұрпақты тәрбиелеумен тікелей байланысты материалдық және рухани өмірінің бір саласы болып табылады. Ол өскелең ұрпақтың ұлттық санасының, менталитетінің қалыптасуын, этникалық қауымдастық құндылықтарын сақтауын жүзеге асыру барысында сараланған, тәжірибеден өткен эмпирикалық білімді, діни-мәдени идеяларды, адагершілік-этикалық

көзқарастарды қарастырады.

Отбасы - адамның тәрбиеленіп, өмір сүретін ортасы. Мұнда адам дүние есігін ашып, тіршілік етеді. Сонымен бірге, отбасы адамзаттың элеуметтік-тұрмыстық саласындағы басты компоненті болып табылады. Бұл адамның қоғамдық өндіріспен байланысты емес тіршілік әрекетінің ерекше саласы болып табылады. Бала үшін бұл саладағы тіршілік әлемі оның анасы мен туған-туыстарының айналасы болып келеді. Адамның тіршілігінің әр сатысында отбасы оған әлем жайлы түсінігін қалыптастырады және де баланың тәрбиесі отбасының басты міндетіне айналады. Отбасындағы тәрбиелеушілер көлемі өте кең, тіпті бүкіл әулет болып баланың тәрбиесіне қатысады десек те болғандай. Өткен ғасырларда қазақ отбасындағы бала тәрбиесіне ауыл болып, аймақ болып атсалысып отырған. Соған дәлел ретінде, «қызға қырық үйден тыйым» деген мәтелдерді келтірсек болады.

Жер бетіндегі өте көне құрылым ретінде отбасының адамзат қоғамында алатын орны ерекше. Отбасы мәселелерін қарастырған ғалымдардың бірі И.А.Ильин өз зерттеуінде адамдар отбасының «жануарлар отбасынан» айырмашылығы онда «рухани өмірдің үлкен аралы» қалыптасады деген. Егер де отбасы осы рухани өмірге сәйкес келмесе, онда ол жерде айырылысу болуы хақ. Отбасын «алғашқы табиғи, қасиетті одақ» -деп сипаттай келе, ғалым бұл одақты махаббат, сенім және бостандықта құруға шақырады, жүректің қалауымен ар-ожданды сақтай отырып, одан ары қарай адамзаттың рухани бірлігіне – отанға, мемлекетке деген сүйіспеншілікті жоғалтпау керектігіне үйренуді алдыға қояды. Өскелең ұрпақтың дамуына қажетті мәдени, құнды, ақпараттық өріс болып отбасы ерте кезден саналып келген. Себебі, отбасы тәрбиелеуші педагогикалық кеңістік ролін атқарып келді. Әр отбасының өз этносы болады, сондықтан да бұл өріс этнопедагогикалық деп аталады. Тәрбие кеңістігіне тән ортақ сипаттамаларды педагогикалық құбылыс ретінде қарастырғандықтан, отбасы этникалық сипатта болды. Сондықтан да, біз отбасын этнопедагогикалық кеңістік ретінде қарастырамыз [1, 9-б.].

Ұлттық мәдениеттің, тілдердің, салт-дәстүрлердің әртүрлілігі этнос пен адамзат қауымдастығының жалпы тіршілігінің негізі болып келеді. Ал кез-келген ұлттық-этникалық білім адамзат санасының құрамдас бөлігі болып табылады. Барлық халықтар үшін оның өмір сүріп отырған кеңістігінде рухани-адамгершілік құндылықтар мен отанға деген сезім қалыптасады. Сол себепті адамдар «Отан», «Атажұрт», «туған үй», «туған жер», «бабалардың этникалық бесігі» және т.б. ұғымдарды мәңгі есінде сақтайды. Адамдардың өз бесігіне деген адал махаббаты, туған жеріне, өз халқының салт-дәстүрлеріне деген құштарлығы – осының барлығы

ауыспайтын әлеуметтік феномен болып табылады.

Отбасында адамның этникалық санасы қалыптасып, ана тілін үйренеді. Ұлттық сана салт-дәстүрлерден, жөн-жоралғылардан, ой-тұжырымдардан, мінез-құлық ережелерінен, әдеттерен көрініс ала отырып, адамдар арасындағы қарым-қатынасты реттейді және де әлеуметтік-экономикалық және этномәдени дәстүрлерді ұрпақтан-ұрпаққа жеткізіп отырады. Осыған орай, ғалым Л.Н.Гумилевтің «адам сәби кезінен бастап өз этносына тиесілі» деген қанатты тұжырымын еске алуға болады [2, 111-б.].

Қазақ отбасы балалардың тәртіп және мінез құлық тәжірибесін реттей отырып, Отанға, халқына, еңбек және қоғамдық іс-әрекетке жауапкершілік сезімін арттырып, адамгершілікке, қоғамдағы моральдық нормаларды орындауға тәрбиелей білді. Қазақ отбасында ақыл-ой тәрбиесіне ерекше көңіл бөлінгендіктен, баланы ойлау іс-әрекетінің шарты болатын білім қорымен қаруландырап, ақыл-ой тәрбиесі арқылы зиялылық біліктері мен дүниетанымын қалыптастыру міндеттерін шешіп отырған. Баланы жастайынан келешек өмірге дайындау барысында отбасының рөлі, атқаратын қызметі өте ерекше болған.

Қазақ отбасында балаларды, жасөспірімдерді имандылық қасиеттер негізінде тәрбиелеген. «Қызды қияға, ұлды ұяға қондыру» деген ұстанымды берік ұстанған. Эстетикалық тәрбие құралы ретінде қыз баланы құтты жеріне шығарып салуды, келін түсіруді, құда күту, нәрестені бесікке салу т.б. қарастырған. Осы орайда әрдайым адамдық пен шыншылдық, ынтымақ, кішіпейілдік пен қайырымдылық рухтарын естен шығармаған.

Халқымыздың дәстүрлерінің жасөспірімдерді тәрбиелеу барысындағы орны да ерекше. Әсіресе, қазақ отбасында қол алысып амандасуға ерекше көңіл бөлінген. Кез-келген қазақ отбасында баланы сәби кезінен үлкендермен қол алысып амандаса білу дағдысына үйреткен. «Ағаңның қолын алып, сәлем бер», — деп үлкендер әрдайым балаларға екертіп отырған. Осы тәлімнің негізінде қазақ халқында ең алдымен жасы кішілердің үлкендерге қол беріп амандасу дағдысы қалыптасқан. Мұны жас үлкендерді сыйлау, оларға деген ілтипаттың, қадірлеудің белгісі деп санаған. Үлкендерге сәлем беру, орын беру, жол беру, алдынан кесе көлденеңдеп өтпеу, келген адамның атын байлап, есік ашып, төрге шығарып, үйден аман-есен аттандыру сияқты дәстүрлер өмір бойы ұрпақтан ұрпаққа жалғасын тауып, құнды қасиетіміз ретінде көрініс алады. Осының барлығы, қазақтың меймандос халық екендігінің дәлелі. Себебі қазақ ең жақсы төсенішін қонағының астына төсейді, асының дәмдісін соның алдына жаяды.

Жеті атасына дейін жазбай білетін халқымыздың айрықша қасиетін де сөзге тиек ете кетпесек болмас, қазақта «Түбін білмеген — түгін білмейді», «Жеті атасын білмеген жетесіз», «Жеті атасын білген ұл, жеті ру елдің қамын ойлайды» деген қанатты сөз бар. Сондықтан да «қазақ шыққан тегін зерделеп, отбасында балаға жастайынан үйретіп, ұрпағының ертеңіне ерекше мән беріп отырған. Жеті ата шежіресін білу әрбір қазақ үшін азаматтық парыз екендігін, жеті ата шежіресі – қаны таза, дені сау ұрпақ жалғасы екендігін әрдайым естен шығармаған.

Отбасында адамның этникалық санасы қалыптасады деген ойдың дәлелі ретінде Л.С.Выготскийдің «сана — мәдениет — жүріс-тұрыс» туралы пікірін айтуға болады. Әр ұлт өзінің ұлт болып қалыптасуында өзінің рухани мәдениеті: әдебиеті, өнері, ғылымы арқылы мінез-құлық, сана ерекшеліктерін анық көрсетеді. Кез-келген халықтың өмір ұзақтығы, мәдениетінің ұрпақтан ұрпаққа беріліп, ұлт бастамасы «баланың» өз мәдениетіне ену мүмкіндігімен анықталады [3, 37-б.].

Баланың ой-сезімі, санасы бесік жыры арқылы қалыптасып, тілі шыққаннан бастап, оның қанына сіңе бастайды. Өйткені бала жастайынан ауыз әдебиетінің асылдары (жыр-дастандар, аңыз әңгімелер және т.б.) арқылы ұлттық санасын жетілдіріп, қалыптастырады. Баланың ұлттық санасының жетілуі, әлеуметтенуі, оның өз ұлтының құндылықтарын ажырата білуінен көрініс алады. Сондықтан да, ұлттық сананың қалыптасуы әлеуметтік үдеріс барысында мәдениет арқылы жүзеге асады. Ұлт өкілдерінің рухани мәдениетті, яғни халық әндерін, ертегілерін, салт-дәстүрлерін және т.б. білу деңгейі, ұлттық санасының дамуына үлкен әсерін тигізеді.

Адам өз халқының салт-дәстүрін, жөн-жоралғысын, мәдениетін ерекшеліктерін, әдеби құндылықтарын терең білген сайын, оның ұлттық сана деңгейі жоғары дәрежеде болады.

Қазақ отбасы тәрбиесінің өзіндік ерекшеліктеріне тоқтала отырып бала тәрбиелеу барысындағы негізгі міндеттерін де ескерген жөн. Оларға тоқтала кететін болсақ: балаларды жастайынан еңбекке, отбасылық өмірге баулу, дені сау, тату-тәтті отбасын құру, дүниеге ұрпақ әкеліп, оны дұрыс тәрбиелей білу, салауатты өмір салтын ұстау.

Қазақ ұлттық педагогикасындағы дәстүрлі тәрбие жүйесінің мақсаты негізгі ұлттық қасиеттерді (қайырымдылық, мейірімділік, шыдамдылық, адамгершілік, еңбексүйгіштік, адалдылық, тәртіптілік, қонақжайлылық т.б.) дамыту болып табылады [4, 2-б.].

Қорыта келгенде, отбасында адамның этникалық санасы қалыптасып, онда ол өзінің ана тілін меңгереді дей келе, қазақ отбасының баланың ұлттық санасын, этнопедагогикалық мәдениетін қалыптастырудағы

тәрбиелік мүмкіндіктерінің өте зор екендігіне көзімізді жеткіздік. Қазақ отбасы тәрбиесінің негізінде балаларды жастайынан еңбекке, отбасылық өмірге баулу, дені сау, тату-тәтті отбасын құру, дүниеге ұрпақ әкеліп, оны дұрыс тәрбиелей білу, салауатты өмір салтын ұстау негізге алынғандығына дәлелдер көп екендігіне көзімізді жеткіздік.

ӘДЕБИЕТ

- 1 Қалиев С. Қазақ этнопедагогикасының теориялық негіздері мен тарихы. - Алматы, 2003. – 112 б.
- 2 Ұзақбаева С.А. Қазақ халық педагогикасы: оқу құралы. - Алматы. “Глобус” баспасы, 2013. - 468 б.
- 3 Ұзақбаева С.А. Тамыры терең тәрбие. - Алматы: 1995. – Б. 37
- 4 Ұзақбаева С.А., Әбдрайым А. «Қазақ халқының этнопедагогикалық мәдениеті – оқушылардың ұлттық сана-сезімін қалыптастыру факторы» //ҚазХҚЖӨТУ Хабаршысы «Педагогика ғылымдары сериясы». - 2017. - №3 (46). – Б. 109-118

ОСОБЕННОСТИ ЭТНОПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ КАЗАХСКОЙ СЕМЬИ

Абдрайым А.Р.¹

¹магистрант, КазУМОиМЯ им. Абылай хана
e-mail: aaltuwka@mail.ru, Алматы, Казахстан

В статье рассматриваются особенности этнопедагогической культуры казахской семьи. Этнопедагогическая культура - одна из сфер материальной и духовной жизни, которая напрямую связана с воспитанием всего населения. Семья - это система исторических, социальных и подгрупп родительских и детских отношений, которые отражаются в отношениях детей и их отношениях друг с другом. Любое национально-этническое образование является неотъемлемой частью человеческого сознания, а разнообразие национальной культуры, языков, традиций является основой общности этноса и человеческого сообщества.

Ключевые слова: казахская семья, этнопедагогика, этнопедагогическая культура, казахская народная педагогика, национальное самосознание, национальное-этническое образование, национальные особенности.

Статья поступила 10.03.2019

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF USING THE DIDACTIC GAMES FOR THE PURPOSE TO ENHANCE THE COGNITIVE ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Zhurgenova A.A.¹,

¹master, KazUIRand WL named after Ablai khan
Almaty, Kazakhstan, email:asece7@mail.ru

Didactic game gives a large number of opportunities of active inclusion of primary school students in an educational process. It creates all necessary conditions for emergence and permission of problem situations. In the conditions of uncertainty, unpredictability of a game students are actively involved in a game at first for various personal motives, and then more and more involved in the logic of a game activity due to actually activity motives.

Keywords: cognitive activity, pedagogical conditions, didactic game, primary school students, educational process, recommendations to the teachers.

УДК 327.7: 327
МРНТИ 11.25

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДИДАКТИЧЕСКИХ ИГР В ЦЕЛЯХ АКТИВИЗАЦИИ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Жургенова А.А.¹

¹магистрант, КазУМОиМЯим.Абылай хана,
Алматы, Казахстан, e-mail:asece7@mail.ru

Дидактическая игра имеет большие возможности активного включения младшеклассников в учебный процесс. Она создает все необходимые условия для возникновения и разрешения проблемных ситуаций. В условиях неопределенности, непредсказуемости игры учащиеся активно вовлекаются в игру сначала по разнообразным личностным мотивам, а затем все больше втягиваются в логику игровой деятельности за счет собственно деятельностных мотивов.

Ключевые слова: познавательная активность, педагогические условия, дидактическая игра, учащиеся начальных классов, учебный процесс, рекомендации учителям.

Для ранней ступени обучения, развивающий аспект является одним из ведущих. Выдвигая задачу развития речевых способностей в ходе проводимого игрового обучения, педагогу следует строить обучающий процесс на основе познавательного аспекта, стараясь, чтобы занятия в большей части проходили на иностранном языке, и чтобы дети приобретали на них сведения системе другого языка, получали возможность сравнить их с особенностями родного языка, анализировать и делать обобщения. Одновременно перед педагогом стоит цель - обучить детей навыкам аудирования и говорения, которые являются основными видами речевой деятельности для детей младшего школьного возраста.

Для развития психических функций ребенка преподавателю иностранного языка необходимо строить обучающий процесс таким образом, чтобы в его ходе происходило удовлетворение познавательных интересов учеников, а также формирование таких черт характера, как трудолюбие, воля, целеустремленность. Следует отметить, что в ходе такого - обучения одновременно происходит трудовое воспитание, а именно воспитание культуры умственного труда, а также навыков, самостоятельной работы. Таким образом происходит взаимосвязь развивающего аспекта с другими аспектами цели обучения.

Наиболее важным для ранней ступени, обучения, как и для всего дальнейшего образовательного процесса, является воспитательный аспект, а именно нравственное воспитание. Ребенок в младшем школьном

возрасте, как личность, только - только начинающаяся формироваться, представляет собой наиболее благодатную почву для воспитания. Отечественные психологи отмечают, что события, происходящие оказывают огромное влияние на дальнейшую жизнь ребенка. А обучение, проводимое в детстве, оказывает гораздо большее влияние на развитие психических качеств ученика, чем обучение взрослого [1, с.151-172]

В связи с этим, при разработке игровой методики обучения, педагогу необходимо помнить, что учебный аспект не является ведущим на ранней ступени обучения, но, как показало проведенное нами опытное обучение, он зачастую приобретает произвольный характер, когда в ходе реализации задач воспитательного, развивающего, познавательного аспектов происходит одновременное обучение ребенка навыками аудирования и говорения. Таким образом, не выдвигая учебный аспект на первый план, преподаватель может получить хорошие результаты, если правильным образом организует реализацию других образовательных целей в ходе обучения.

В организации и проведении дидактической игры на уроках иностранного языка для младших школьников существует ряд определенных проблем, принятие во внимание которых, приводит к:

- значительному снижению познавательной активности учащегося;
- злоупотребление игровыми методами;
- чередование репродуктивных видов деятельности, только фронтальной и индивидуальной форм учебной работы;
- использование однообразных приемов и методов обучения (при ведущей роли словесных, репродуктивных) и недооценка игровых, частично- поисковых и исследовательских методов.

- Методически обоснованное сточки зрения своей целесообразности, полезности, информативности и простоты восприятия содержание обучения иностранному языку в младшем школьном возрасте является одним из залогов успешной реализации обучающей технологии. Необходимо отметить, что современные отечественные и зарубежные платы и методисты [Злобина С.Н., Грызулина Н.П., Ляпина Г.А., Давыдова В.В., Голованова И.Л.] рассматривают содержание обучения на данном возрастном этапе как постоянно изменяющуюся и развивающуюся категорию, связанную с процессом обучения. При этом в содержание обучения любому предмету (в том числе к иностранному языку) следует включать, по их мнению, не только то, что можно увидеть и услышать на уроке, но и то, о чем думают ученики и учитель, переживают психические и познавательные процессы обучаемого. Иными словами, содержание обучения составляет все то, что вовлекается в деятельность учителя,

учебную деятельность учеников, учебный материал, а также процесс его усвоения [2, с. 47-55].

Следовательно, содержание обучения иностранному языку на младшем школьном возрастном этапе должно включать себя следующие основные компоненты:

- сферы коммуникативной деятельности, темы, ситуации и программы их развертывания, коммуникативные и социальные роли, речевые действия и речевой материал;
- языковой материал, правила его оформления и навыки оперирования ими;
- комплекс специальных (речевых) умений, для овладения иностранным языком как средством общения;
- систему знаний национально - культурных особенностей и реалий страны изучаемого языка, минимум этикетных форм речи и умения пользоваться ими в различных сферах речевого общения (включение элемента лингвоэтнографии);
- учебные умения.

Важным фактором, определяющим успешность проводимого обучения, является то, что предлагаемая тематика и коммуникативные ситуации, на базе которых строится устное и письменное общение, должны соответствовать реальным интересам детей, их возможностям и потребностям, с одной стороны, а с другой - быть лично - значимыми для них и создавать условия для повышения их интеллектуальной активности, которая реализуется в познавательной деятельности.

Научить творчески пользоваться иностранным языком учащихся можно только в ходе активного общения на этом языке. Поэтому деятельностная основа обучения предмету выражается во внешней и внутренней (умственной) активности учащегося. Это значит, что традиционная фронтальная работа, при которой речевую активность проявляет учитель, а ученики активны только в том случае, если их спрашивают, должна сокращаться в пользу их обучения, в том числе и самостоятельных, групповых и коллективных дидактических игр, которые в полной мере отвечают за возрастные особенности младших школьников.

Из понимания значения дидактических игр вытекают следующие требования к ним:

1. Каждая дидактическая игра должна давать упражнения, полезные для умственного развития детей и их воспитания.
2. В дидактической игре обязательно должно быть наличие увлекательной задачи, решение которой требует умственного усилия,

преодоления некоторых трудностей.

3. Дидактизм в игре должен сочетаться с занимательностью, шуткой юмором.

4. Увлечение игрой мобилизует умственную деятельность, облегчает выполнение задачи.

Дидактическая игра на уроках английского языка, являясь ситуативно-вариативным упражнением, создает возможность для многократного повторения речевого образца в условиях максимально приближенных к реальному речевому общению с присущими ему эмоциональностью, спонтанностью, целенаправленностью речевого воздействия. Главное требование при постановке учебной задачи при выполнении таких ситуативно - вариативных упражнений, состоит в том, чтобы вызвать у детей интерес к выполнению задания, стимулировать у них умственную речевую активность, направленную на закрепление нового языкового материала, создать атмосферу соревнования и соперничества в ходе игры.

При выборе и подготовке дидактической игры для младших школьников учителю иностранного языка, следует учитывать тот факт, что игра должна способствовать решению следующих методических задач:

- формированию психологической готовности детей к речевому общению;
- обеспечению естественной необходимости многократного повторения ими языкового материала;
- тренировке учащихся в выборе нужного речевого варианта, что является подготовкой к ситуативной спонтанности речи.

Таким образом, игра на уроках иностранного языка должна давать возможность:

1) оправдать в действительности необоснованное для ребенка требование общения с учителем или товарищами по группе по - английский в то время, как все его коммуникативные проблемы могут быть решены на родном языке;

2) найти способы сделать для ребенка коммуникативно - значимыми фразы, построенные по простейшим моделям;

3) психологически оправдать и сделать эмоционально привлекательным повторение одних и тех же речевых моделей, и стандартных диалогов.

Первое возможно осуществить такими способами, как исполнение ребенком или учителем роли в ролевой игре, общение с вымышленным персонажем, правилами дидактической игры.

Вторая возможность также может быть заложена в правилах игры. Например, в качестве команд в ходе игры достаточно использовать однословные побудительные предложения: “ Jump! Sleep! и т.д.; а вопросы подобного типа: « Isitblue? Isit a cat? « могут включаться в дидактическую игру, представляющую собой угадывание задуманного предмета или местоположения.

Реализация третьей возможности достигается разнообразием предлагаемых игровых ситуаций и дидактических игр, предполагающих смену конкретного содержания ролей. Например, один и тот же диалог приветствия и знакомства можно повторить в таких ситуациях, как « Встреча с английской королевой », « Винни - Пух и его друзья»,

«Встреча сказочных героев на новогоднем балу и т.д.».

При выборе и подготовке дидактической игры, исходя из психофизиологических особенностей учащихся и обучающей цели, учителю необходимо следовать определенным правилам, основываясь на опыте ближних и дальних ученых (М.Н.Скаткин, Г.Льюис, С.Холливел и др.), и применяли в ходе проведенного нами опытно- экспериментального обучения:

Прежде, чем приступить к подготовке игрового упражнения, ответьте на следующие вопросы:

- какова будет цель данной дидактической игры, чему в ее ходе должен научиться ребенок?
- какое речевое действие ребенок должен выполнять в ее процессе: одно из... (какого именно и по какой модели);
- умеет ли ребенок строить подобное высказывание, готов ли он к выполнению данного упражнения, нет ли там дополнительных трудностей “ подводных камней “?

Важнейшим условием эффективности учебных игр является строгий учет возрастных психолого - педагогических особенностей, учащихся младшего школьного возраста. Так, учителю иностранного языка при разработке игрового упражнения следует принимать во внимание тот факт, что для детей 6-8 лет характерны пытливость и любознательность. Вместе с тем, важно помнить, что дети в данном возрасте не могут в течение длительного времени удерживать внимание на одном виде деятельности. Поэтому их игровая деятельность на занятиях должна быть разнообразной, эмоционально насыщенной. К игровым упражнениям, построенным на однообразной интегративной модели, дети, как показывает практика, очень быстро теряют интерес [35, 30-37 с.].

Детям на раннем возрастном этапе также характерны такие качества как яркость и непосредственность восприятия, легкость вхождения

в образы. Дети быстро вовлекаются в игровую деятельность и самостоятельно организуются в групповую игру по правилам. Игровая обстановка трансформирует и позицию учителя, которая балансирует между ролью организатора, помощника и соучастника общего действия. В данном случае на первое место выходят способности учителя к осуществлению воспитательного процесса.

Мастерство воспитателя ярче всего проявляется в организации самостоятельной деятельности детей. Как направить каждого ребёнка на и интересную игру, не подавляя его активности и инициативы? Как чередовать игры и распределять детей в классе, на участке, чтобы им было удобно играть, не мешая друг - другу? Как устранять возникающие между ними недоразумения и конфликты? От умения быстро решить эти вопросы зависит эффективность организуемого игрового процесса.

В школьной педагогике имеется много методов и приемов воздействия на детей, выбор которых зависит от конкретной ситуации. Иногда учителя при знакомстве с передовым педагогическим опытом, в обучении детей иностранному языку обнаруживают новые приемы руководства и оформления игровых зон и механически переносят их в свою работу, не получая при этом желаемого результата. Поэтому следует подчеркнуть, что выбранные методические приемы принесут результат только в том случае, если педагог применяет их системно, трансформирует их в условиях конкретной ситуации, учитывая общие тенденции психического развития детей, закономерности формируемой деятельности, если педагог хорошо знает и чувствует каждого ребенка [4, с.113-124].

Развитие самостоятельной деятельности детей зависит от содержания и формы непосредственного общения педагога с каждым ребенком. Это общение, какими бы педагогическими приемами оно ни осуществлялось, должно протекать в форме равноправного доброжелательного сотрудничества учителя с учениками. Оно должно направлять обучаемых на самостоятельное воспроизведение знаний, умений, способов действия с предметами, полученное на занятиях и в совместной деятельности со взрослым. Педагогу следует поощрять проявление активности, инициативы и выдумки детей.

Проводя игровые занятия по иностранному языку учителю, следует обратить внимание на следующие аспекты (Рис.1):

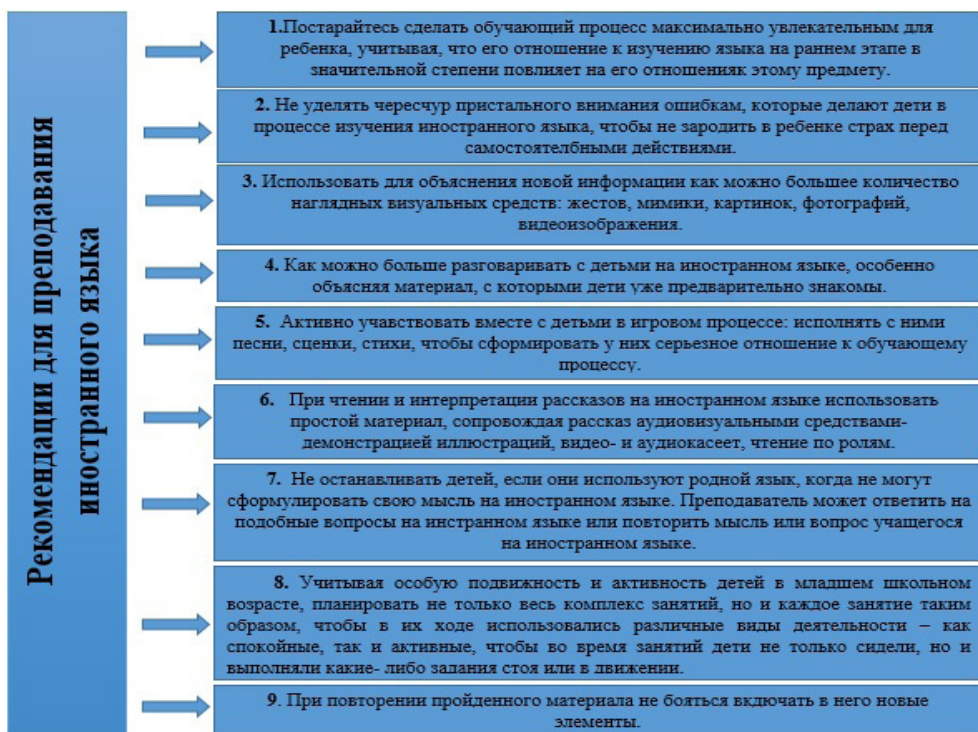

Рисунок 1 – Рекомендации для преподавания иностранного языка

Вышеназванные рекомендации, применимы не только к ежедневным занятиям, но и к процессу формирования игровой модели обучения иностранному языку на младшем возрастном этапе в целом.

Таким образом, соблюдение оптимальных требований к процессу использования на уроке дидактических развивающих игр, создание необходимых педагогических условий для проведения такого рода учебных занятий напрямую “работают” на повышение качества и эффективности обучения младших школьников иностранному языку, в том числе и английскому. Педагогически верно организованная игровая деятельность помогает учителю индивидуально развивать учащихся, а его непосредственное участие в играх с детьми на уроке создает дополнительную обучающую возможность.

ЛИТЕРАТУРА

- 1 Мухина В.С. Возрастная психология. – М.: “Академия”, 1997. - С.151-172.
- 2 Педагогика и психология игры: Межвузовский сб. науч. трудов. – Новосибирск: изд. НГПИ, 1985. - С.47-55.
- 3 Gardner B., Gardner F. Classroom English (Oxford Basics). Oxford University Press. Oxford. 2000. – P.30-37.
- 4 Кошербаева Г.Н., Жургенова А.А. Применение дидактических игр в активизации учебно-познавательной деятельности учащихся начальной школы. – Журнал “Известия”. Серия “Педагогические науки”, № 4 (47), 2017.- Алматы, КазУМОиМЯ им.Абылай хана. – С.113-124.

**БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТАНЫМДЫҚ ӘРЕКЕТІН
БЕЛСЕНДІРУ МАҚСАТЫНДА ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРДЫ
ПАЙДАЛАНУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ**

Жүргенова А.А.¹,

¹магистрант, Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ
Алматы, Қазақстан, e-mail:asece7@mail.ru

Бастауыш сынып оқушыларының оқу үдерісінде дидактикалық ойын оқушылардың белсенділігін арттыруға кәсіптеген проблемаларды шешуге мүмкіндіктер береді, сонымен бірге өзіндік іс-әрекет мотиві бойынша ойынның логикасын түсіндіреді.

Тірек сөздер: танымдылық белсенділік, педагогикалық шарттар, дидактикалық ойын, бастауыш сынып оқушылары, оқу үдерісі, мұғалімдерге ұсыныстар.

Статья поступила 17.03.2019

**FORMATION OF THE COMMUNICATIVE ABILITIES OF YOUNGER
SCHOOLBOYS ON THE BASIS OF THE GAME ACTIVITY**

Zhumabek F.O. ¹

¹master, Ablai KhanUIRandWL, Almaty, Kazakhstan
e-mail:faridazhumabek93@gmail.com

This article refersthe formation of the communicative abilities of schoolchildren in learning a foreign language is as one of the most important issues of nowadays. The high level of speaking in a foreign language is reflected on the full development of the elements of communication skills. These are communication knowledge, communication abilities, communication skills. The features of the ability to form these elements at the initial level of learning foreign languages are considered.The main effectiveness of new information technologies is to give the teacher radical changes in the educational process expand the students' outlook and create a full range of opportunities for their development

Keywords: communication knowledge, communication abilities, communication skills. educational process, information technology, paradigm, psychological and pedagogical, logical and structural thinking, learning path.

УДК 327.7: 327

МРНТИ 11.25

**БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ КОММУНИКАТИВТІК
ҚАБІЛЕТТЕРІН ОЙЫН АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ**

Жумабек Ф.О.¹

¹магистрант,Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан
e-mail: faridazhumabek93@gmail.com

Бұл мақалада шетел тілін оқытуда оқушылардың коммуникативтік қабілетінқалыптастыру бүгінгі күнде ең маңызды мәселенің біріне айналууда. Шетел тілінде сөз әрекетінің жоғары деңгейде болуы коммуникативтік қабілет элементтерінің оқушылардың бойында толық қалыптасуынан көрініс табады. Олар: коммуникативтік білім, коммуникативтік дағды, коммуникативтік іскерлік. Осы элементтерді шетел

тілдерін оқып үйренудің бастапқы деңгейінде сөз әрекетінде қалыптастыра білудің ерекшеліктері қарастырылған. Жаңа ақпараттық технологиялардың негізгі тиімділігі мұғалімге білім беру үдерісіндегі түбегейлі өзгерістерді беру, студенттердің көзқарасын кеңейту және олардың дамуының барлық мүмкіндіктерін жасау болып табылады.

Тірек сөздер: коммуникативтік білік, коммуникативтік дағды, коммуникативтік іскерлік. *оқыту үрдісі*, ақпараттық технология, парадигма, психологиялық – педагогикалық, логикалық – құрылымдық ойлау, білім алу траекториясы.

Қазіргі талапқа сәйкес әрбір оқу пәні бойынша білім, білік және дағдыны ғана игеру оқушының қабілеттілігі жеткіліксіз болып табылады. Қабілеттілік – оқу нәтижесінде өзгермелі жағдайда меңгерген білім, дағдыны тәжірибеде қолдана алу, мәселені шеше білу секілді оқушының дайындық сапасының құрылымдық сипатын анықтайтын жаңа сапа. Н.Ә. Назарбаев өзінің Қазақстан халқына Жолдауында «Бізге экономикалық және қоғамдық дамудың қажеттіліктеріне сәйкес келетін жаңа білім беру жүйесі қажет» деп атап өтеді [1, 13б.]. Бүгінгі қоғамда оқушының академиялық – энциклопедиялық білім жиынтығы жеткілікті болғанымен, күнделікті өмірде кездесіп отырған түрлі жағдаяттарға икемсіздігі байқалып жатады. Бұл оның өмір сүру үдерісінде қажетті құзіреттіліктерінің қалыптаспағанын айғақтайды. Осы міндеттерді жүзеге асыруда тұлғаны дамытуға, оның әлеуетін анықтауға, дербестігін қалыптастыруға бағытталған дәстүрлі сынып-сабақ жүйесінің орнына ізгіліктік философия, психология және педагогиканың идеяларын біріктірген тұлғалық-бағдарлы оқыту жүйесі келуде. Аталған жүйе адамды субъект ретінде өз өмірін қалыптастыруға мүмкіндік береді; оқушыларды белсенділіктің барлық түрін (танымдық, әлеуметтік, шығармашылық және т.б.) жауапкершілікпен жүзеге асыруға үйретеді

Шетел тілін оқытуда оқушылардың коммуникативтік қабілетін қалыптастыру бүгінгі күнде ең маңызды мәселенің біріне айналуда. Шетел тілінде сөз әрекетінің жоғары деңгейде болуы коммуникативтік қабілет элементтерінің оқушылардың бойында толық қалыптасуынан көрініс табады. Олар: коммуникативтік білім, коммуникативтік дағды, коммуникативтік іскерлік. Осы элементтерді шетел тілдерін оқып үйренудің бастапқы деңгейінде сөз әрекетінде қалыптастыра білуіміз қажет [2, 345-347 б].

Бұл ұғымға анықтама беретін болсақ, алғаш рет «коммуникация» термині латынша communication, communicare – ортақтастыру, жеткізу, әңгімелесу деп қолданылған. Ал қабілет сөзі психология саласында – тұлғаның қызмет түрлерін атқару тәсілдерін жетік меңгеруінен көрініс табатын, оларды игеру мүмкіндігін шарттастыратын, жемісті нәтижеге қол жеткізу мүмкіндіктерін көрсететін дара – психологиялық ерекшелігі

деп көрсетілсе, педагогика саласында қабілет дегеніміз - адамның білімді, іскерлікті тез және сапалы меңгеруі деп көрсетілген.

Б.М. Теплов берген анықтамада қабілет дегеніміз- тұлғаның даралық қасиеттері. Ол қабілетті дағдылар мен іскерліктерге теңестірілмейді және де белгілі бір іс-әрекетті орындаудың табыстылығына қатысты бір адамды екіншісінен ажыратады деген.

В.А. Крутецкий коммуникативтік қабілетке былай деп анықтама берген: Коммуникативтік қабілеттер – балалармен қарым –қатынас жасау қабілеті, олармен қарым –қатынас жасауда дұрыс тәсіл таба алу, олармен, педагогикалық көзқарас тұрғысынан, орынды өзара әрекеттесуді орнату іскерлігі, педагогикалық әдептің болуы.

Сондай-ақ коммуникативтік қабілет - дегеніміз шетел тілінің грамматикалық құрылымы мен тілдік бірліктердің қызметін толық білетін, яғни лингвистикалық білімі сөз әрекетінен сөйлеу түрі жоғары деңгейде көрінетін, шетел тілінде еркін қарым-қатынас жасай алатын адамның тілге деген қабілеттілігі деп көптеген әдістемелік әдебиеттерде көрсетілген [3, 360 б].

Коммуникативтік қабілетті қазіргі кездегі шет тілін оқыту үрдісінде кеңінен қолданылып жүрген коммуникативті әдіс пен коммуникативті қабілеттілік ұғымдарына түсінік берілген.

Коммуникативтік әдіс – оқушы мен мұғалімнің тікелей қарым-қатынасы арқылы жүзеге асатыны, белгілі бір тілде сөйлеу мәнерін қалыптастыратын, тілдік қатынас пен әдістемелік категорияларға тән басты белгілер мен қағидалардың басты жүйесінен тұратын, тіл үйретудің тиімді жолдарын тоғыстыра келіп, тілдік қарым-қатынас құралы ретінде іс жүзіне асыратын әдістің түрі.

Оқушы оқу үрдісіндегі басты субъект, ал мұғалім шетел тілінде қарым-қатынас жасаудағы көмекшісі және ұйымдастырушысы болып табылады. Шетел тілі пәнін оқудағы басты әрекет оқушының сыртқы және ішкі белсенділігінен танылады. Шетел тілін оқытуда коммуникативті бағдарлы әрекетті қарастыра отырып, әдіскер Р. Мильурд мынандай тұжырымды көрсетеді, яғни әдістемелік тәсіл көмегімен коммуникативтік ойын еркін қатынас негізінде қарастырылады. Бұл жағдайда тапсырма түрлері мынандай болуы мүмкін: коммуникативті ойын; коммуникативті имитация; еркін қарым-қатынас [4, 236].

Оқушының коммуникативтік қабілетін дамытуда оқыту: оқу, сөйлеу, тыңдау, жазу-ауызша өзарақатынас, жазбаша өзарақатынас бір уақытта дамиды; оқытудың бұл төрт түріде сөйлесушілердің бір-бірін түсінуін қамтамасыз етеді.

Оқу үрдісінегізінде коммуникативтік қабілетін дамытуда ойын элементтерін пайдаланып, топпен және жеке немесе жұпмен жұмыс істеу арқылы оқушының жеке тұлға ретінде ерекшеліктерін анықтау, зейінділігін қадағалау, өз білім деңгейіне өзі баға беруіне көмектеседі [5, 360 б].

Ойын түрінде оқыту барысында әртүрлі түрткінің (мотив) тәсілдерін қолданады:

1. Қарым-қатынас түрткісі.
2. Моральдік түрткілер.
3. Танымдық түрткілер.

1. Қарым-қатынас түрткісі. Оқушылар ойынға қатыса отырып, бір мақсатты шешу арқылы қарым-қатынас жасауды, жолдастарының пікірімен санасуды үйренеді. Ұжымдық тапсырмаларды шешу барысында оқушылардың әртүрлі мүмкіндіктері пайдаланылады. Тәжірибелік іс-әрекет кезінде тез ойлай білетін, жылдам әрі мұқият жұмыс істейтін байқампаз, сын тұрғысынан қарай білетін балалармен бір топта болудың тиімді екенін байқайды. Ойын кезіндегі біріккен эмоцияналды қобалжулар өзара қарым-қатынастың нығаюына ықпалын тигізеді.

2. Моральдік түрткілер. Ойын кезінде әр оқушы өзінің білімін, дағдысын, мінез-құлқын, ерік-жігерін, адамдарға және іс-әрекетке деген қарым-қатынасын көрсетеді.

3. Танымдық түрткілер. Әрбір ойынның аяқталуы оқушылардың мақсатқа, жеңіске жету жолында басқалардан білімінің, дағдыларының, спорттық қабілетінің жоғары болуына итермелейді. Топтық ойында әрбір оқушы бас кезінде тең жағдайда болады. Бірақ ойынның қортындысы әр оқушының дайындығына, қабылетіне, мінез-құлқына, біліміне, шыдамдылығына тәуелді. Кейбір ойындарда оқушылар әлеуметтік бет перде киіп, өздерін тарихтың белгілі бір тұлғасы ретінде сезінеді. Ойында табысқа жету танымдық қызығушылықтың дамуы үшін жағымды эмоция тудырса, жеңілген жағдайда танымдық іс – әрекеттің жоғарылату қажеттілігін тудырады. Ойын балалар үшін бәсекелестігімен тартымды. Ойыннан алынған рахаттану сезімі сабақтарда жағымды жағдай тудырып, пәнді оқуға қызығушылықтарын артырады. Ойындағы алынбаған жауап балалардың ойлау әрекетін белсендендіріп, жауабын табуға тырыстырады. Ойын барысында ортақ мақсатқа жету үрдісіндегі ойлау іс-әрекеті белсендіріледі. Ойлау танымдық мақсаттарды шешуге бағытталады

Бастапқы және кейінгі этаптарда шетел тілін оқытудағы бір негізгі аспект ол- ойын элементтерін тиімді пайдалану болып табылады. Ойын арқылы бала қоғамдық тәжірибені меңгереді, сондықтан әр сабақ

үрдісінде қандай ойын қолдануға болатынын сабақтың мақсатына, жас ерекшелігіне сәйкес таңдау керек. Қандай да болмасын ойынды өткізу үшін мұғалім алдын ала жоспар құрып алуы қажет. Ол жоспар, әдістемелік тұрғыдан алып қарағанда мынадай шарттарға жауап беруі қажет:

- Ойын түрінің өтілетін сабақтың тақырыбы мен мазмұны сәйкес келуі;

- Ойынға бөлінетін уақыттың нақты белгіленуі;

- Ойынның ойналу түрінің топ болып ойнау, кішірек топ болып ойнау

т. б. нақтылануы қажет;

- Ойынға қажетті материалдардың түгел дайындалып қойылуы;

- Қолданылатын сөздер, сөз тіркестері, мақал- мәтелдері, тақпақтар өлеңдердің таңдалынып алынуы;

- Пысықталатын грамматикалық, фонетикалық, лексикалық материалдардың анықталуы;

- Ойынның өту барысының жоспары жасалуы.

Сабақта қолданылатын ойындар алуан түрлі. Олар негізінен, оқу ойындары және коммуникативтік ойындар болып екіге бөлінеді. Ойынның бір ерекшелігі, ол оқушылардың сабақта өздерін еркін ұстауына, ойларын қысылмай айтуға жағдай жасайды. Ағалшын тілі сабағында коммуникативті қабілетті дамыту үшін көбінде мына ойындар қолданылады.

- Фонетикалық ойындар;

- Оқу ережесіне байланысты ойындар;

- Лексикалық ойындар;

- Сөйлеу қабілетін дамытуға арналған ойындар;

- Грамматикалық ойындар;

- Сан есімге байланысты ойындар.

Коммуникативті қабілетті дамыту тез әрі бірден болатын процесс емес. Ол әріптерден бастау алып, фонетиканы, грамматиканы, лексиканы қамтиды. Алғаш әріптерді үйреткеннен бастап әрбір әріптен келетін зат көрсетіп өтсек, онда ол әріп оқушының есінде қалады .

Мысалы:

Aa-Apple

Bb- Banana т.с.с

Сонымен бірге әрбір әріпті дұрыс қатесіз жазу да бастауыштан басталады. Ол үшін арнайы дәптер немесе әр әріпті мұқият тақтаға жазған дұрыс. Дыбыстарды толық меңгерген оқушы сөздерді дұрыс оқи алады. Оны дұрыс оқыту, оның қатесін дұрыстау әр мұғалімнің міндеті. Оқушылардың фонетиканы және грамматиканы толық түсініп әрі қарай жалғастырып оқып қызығуы үшін оларға өтілген әрбір жаңа сабақ ойын

сабағы болып өткені жөн. Оқушылар шетел тілі пәнін ойын сабағы ретінде тез қабылдайды, мұның өзі мұғаліммен оқушыларды пәнге қызықтырудың қосымша шараларын іздестіруді қажет етеді. Мұндай қызықтыру шараларының қатарына: еңбек процестерін суреттеу, еңбек, білім, ғылым озаттары, табиғат, туған ауыл, қала туралы әңгімелеу.

Мектепте шетел тілін оқытудың негізгі мақсаты оқушыларды шетел тілінде сөйлеуге үйрету. Шетел тілін үйретудің бастапқы кезеңінде әр сабақ өз мәнінде көрнекі құрал қолдану арқылы тартымды өтілсе, білім мазмұнының сапасы да артпақ.

Бұл кезеңде оқушылардың сабаққа қызығуын жоғалтып алсақ жоғары сыныптарда олардың тілді әрі қарай меңгеруі қиынға түседі. Сондықтан, сабақ арасында ойын элементтерін қолдану сабаққа қызығуын, белсенділігін, ойлау қабілетін дамытуға, жаңа сабақты пысықтау кезеңін сапалы өткізуге материалды толық меңгеруге көмектеседі.

Тілді меңгеруде және коммуникативті қабілеттері дамытуда грамматиканы оқытудың маңызы зор. Өйткені грамматикасыз сөйлемнің мағынасын түсіну қиынға соғады. Кез келген тілдің грамматикасын оқып-үйрену – оқушылар үшін күрделі де қызықсыз тарау болып табылады. Оқулықта әр тақырыптан кейін берілетін жаттығулар қоры жеткіліксіз болады және бірыңғай жаттығуларды орындаудан оқушылар шаршайды. Осыдан келіп оқушылардың шетел тілінедеген қызығушылығы төмендейді.

Ойын – балаларды оқыту мен тәрбиелеудің ең ежелгі жолдарының бірі болып табылады. Ол әрқашан адам өмірінде негізгі орынды алады. Ол - адамның сәтті түрде жеке тұлға болып қалыптасуына және қабілетінің дамуына жағдай жасайды. Ойын – адамның тек ой әрекетін емес, сонымен қатар эмоционалды қиналысын талап ететін ерекше ұйымдасқан әрекет. Сабақты жоспарлағанда оқушыларға тек жаңа сөздерді немесе қандайда бір құрылымды жаттату ғана емес, сонымен қатар әр оқушының жеке тұлға болып қалыптасуына қажет болатын жағдайлар жасау керек. Оқушылардың шет тілі пәніне қызығушылығын жоғалтпас үшін оқушыларды жұмыс жасаудың қандай жолдары қызықтыратынын түсіну маңызды. Бұл жерде сабақтың сапасын және тиімділігін арттыратын бірден-бір жол, ол – ойын. Ойынды қолдану жақсы нәтиже береді. Оқушылардың біріншіден, пәнге қызығушылығы артады, зейіні оянады, оқытудың негізі – сөйлеу іскерлігін меңгереді, бір-бірімен қарым-қатынас жасайды, өз-өздерін жақсы қырынан көрсетуге тырысады

Қытай даналығында: «Маған айтсаң, мен ұмытып қаламын; маған көрсетсең, мен есімде сақтаймын; ал өзіме әрекет жасауға мүмкіндік берсең, мен үйренемін» деп айтылғандай, біз балаға бір ақпаратты тек

айтып қанақойсақ, ол ұмытып кетуі мүмкін, көрсетсек есінде қалуы мүмкін, ал ойын үрдісінде баланың өзінежасауға мүмкіндік берсек, бала өзіүйреніп кетуі әбденмүмкін. Ойын оқушылардың шығармашыл дара болып қалыптасуына, кез-келген жұмысты шығармашылықпен істей алуға көмектеседі. Жұмысқа шығармашыл болу – оны сапалы орындау, яғни жоғарғы деңгейде орындау деген сөз. Шығармашылық бұл – әрдайым жоғарылау, даму, прогресс жасау. Бірге орындалатын шығармашылық ойындар ересек адамдар мен оқушыларды біріктіреді. Бұнда дұрыс бағытта тәрбиелеудің басты принципі жатыр. Бала ойнау арқылы артқа емес, алдыға жылжиды. Ойында оқушылар барлығын бірге жасайды: олардың ойы, ішкі ойы, қиялы бірге жұмыс істейді. Ойын арқылы мұғалім оқушыға сараптау қойып, баланы тани алады. Ол арқылы баланы сергітуге, қолдау көрсетуге болады. Ойын арқылы балалардың негізгі психикалық қасиеттерін дұрыстауға, жақсартуға және дамытуға болады. Ойын қалай әрекет ету, не айту және қалай жеңу керек сияқты шешімдерді қабылдауға жетелейді. Осынадай сұрақтарды шешуге ұмтылу оқушылардың ойлау әрекетін тездетеді. Тілдік материал еріксіз меңгеріледі, және балаларда қанағаттану сезімі пайда болады. Бірақ та ойынның тартымдылығы мен тиімділігіне қарамастан, шектеу қою қажет. Кері жағдайда ойын оқушыларды шаршатады, және эмоционалды әсерін жоғалтады. Ойын арқылы сөздің айтылуы, лексикалық және грамматикалық материал белсенді түрде меңгеріледі, тыңдап түсіну (аудирование) және ауызша сөйлеу дағдылары дамиды. Сонымен қатар ойын арқылы баланың шығармашылық және ойлау қабілеттері дамиды. Оқушылардың байқампаздық қабілетін ашады, сабақты жандандырады, шет тілін үйренуге деген қызығушылығын оятады. Теңдікті сезіну, сабаққа қызыға қатысу - оқушыларға ұялшақтықты, жасықтықты жеңе алуға, тілдік барьерден өте алуға және шаршаудан бас тартуға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТ

1 Назарбаев.Н.Ә. Қазақстан халқына Елбасының жолдауы. «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» - Астана, 28 ақпан2012. /www.akorda.kz

2 Кларин М.В. Инноваций в мировой педагогике: Обучение на основе исследования, игры и дискуссии: Анализ зарубежного опыта. - Рига, 2000. Б. 23.

3 Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М., 2001. - Б. 12-13.

4 Қасенова. Д. А. Шетел тілін оқыту әдістемесінде коммуникативтік біліктілікті қалыптастырудың артықшылықтары мен принциптері. Республикалық әдістемелік-педагогикалық журнал //Мектептегі шет тілі. - 2010. - №1. - Б. 360.

5 Құлжанбекова Г.К. Тұлғалық бағдарлы білім берудің әдіснамалық және теориялық мәселелері //Республика ғылыми –практикалық конф. Материалдар жинағы. - 2006, наурыз. - Б. 27.

ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ СПОСОБНОСТЕЙ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ НА ОСНОВЕ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.

Жумабек Ф.О.¹

¹магистрант КазУМОиМЯ Абылай хана, Алматы, Казахстан
e-mail: faridazhumabek93@gmail.com

В данной статье описывает формирование коммуникативных способностей школьников в обучении иностранному. Высокий уровень говорения на иностранном языке находит свое отражение в полном развитии элементов коммуникативных навыков, это коммуникативные знания, коммуникативные навыки, коммуникативные умения. Рассмотрены особенности умения формировать эти элементы на начальном уровне изучения иностранных языков. Основная эффективность новых информационных технологий заключается в том, чтобы дать учителю радикальные изменения в учебном процессе, расширить кругозор учеников и создать полный спектр возможностей для их развития.

Ключевые слова: коммуникативные навыки, коммуникативные способности, коммуникативные умения, образовательный процесс, информационные технологии, парадигма, психолого-педагогическое, логико-структурное мышление, траектория обучения.

Статья поступила 17.03.2019

PSYCHOPHYSIOLOGICAL FEATURES OF CHILDREN OF YOUNGER SCHOOL AGE

Talipova Zh. A.¹

¹master student, Kazakh Ablai Khan UIR and WL
Almaty, Kazakhstan, e-mail: zhanna_muratova_2017@mail.ru

The article deals with the problems of psycho-pedagogical and psycholinguistic features of speech development in primary school children in the period of training. When mastering speech, the word is only a signal for the child, which directs the indicative activity in relation to the objects sensually perceived by him so that as a result there is their rapprochement, equating one to another in a certain respect and at the same time distinguishing them from other, externally similar to them objects. The word is a means of education and expression of concepts, judgments, reflections of objects and phenomena in consciousness. Speech is one of the Central mental functions, has a decisive influence on the formation of personality, thinking. That is why the main task of the school course of the native language – the development of students' speech, which should be inextricably linked with the development of thinking, because speech without thinking – is idle speaking, and thinking without speech – unreal. The educational process in a modern school has a lot of opportunities to solve problems that concern specialists. These possibilities are not fully used, as evidenced by the contradictions that are discussed in this article.

Keywords: communication, intercultural communication, modeling, situation, foreign language education, formation of communicative skills.

УДК 327.7: 327
МРНТИ 11.25

ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Талипова Ж.А.¹

¹магистрант, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан
e-mail: zhanna_muratova_2017@mail.ru

В статье рассмотрены проблемы психолого-педагогических и психолингвистических особенностей развития речи младших школьников в период обучения. При овладении речью слово является для ребенка лишь сигналом, который направляет ориентировочную деятельность по отношению к чувственно воспринимаемым им объектам так, что в результате происходит их сближение, приравнивание одного к другому в определенном отношении и одновременно отличие их от других, внешне похожих на них объектов. Слово является средством образования и выражения понятий, суждений, отражений предметов и явлений в сознании. Речь является одной из центральных психических функций, имеет решающее влияние на формирование личности, мышления. Именно поэтому основная задача школьного курса родного языка – развитие речи учащихся, которое следует неразрывно связывать с развитием мышления, потому что речь без мышления – это праздное говорение, а мышление без речи – нереальное. Образовательный процесс в условиях современной школы имеет немало возможностей для решения проблем, которые беспокоят специалистов. Эти возможности используются не в полной мере, о чем свидетельствуют противоречия, которые рассматриваются в данной статье.

Ключевые слова: коммуникация, межкультурная коммуникация, моделирование, ситуация, иноязычное образование, формирование коммуникативных умений.

Начальный период раннего обучения занимает возрастной диапазон от 7 до 12 лет. В младшем школьном возрасте дети располагают значительными резервами развития. Их выявление и эффективное использование – одна из главных задач возрастной и педагогической психологии. С поступлением ребенка в школу под влиянием обучения начинается перестройка всех его сознательных процессов, приобретение ими качеств, свойственных взрослым людям, поскольку дети включаются в новые для них виды деятельности и систему межличностных отношений. Общими характеристиками всех познавательных процессов ребенка становятся их произвольность, продуктивность и устойчивость. Для того, чтобы умело использовать имеющиеся у ребенка резервы, необходимо как можно быстрее адаптировать детей к работе в школе и дома, научить их учиться, быть внимательным, усидчивым. К поступлению в школу у ребенка должен быть достаточно развит самоконтроль, трудовые умения и навыки, умение общаться с людьми, ролевое поведение.

В этот период происходит дальнейшее физическое и психофизиологическое развитие ребенка, обеспечивающее возможность систематического обучения в школе. Прежде всего совершенствуется

работа головного мозга и нервной системы. По данным физиологов, к 7 годам кора больших полушарий является уже в значительной степени зрелой. Однако наиболее важные, специфически человеческие отделы головного мозга, отвечающие за программирование, регуляцию и контроль сложных форм психической деятельности, у детей этого возраста еще не завершили своего формирования (развитие лобных отделов мозга заканчивается лишь к 12 годам), вследствие чего регулирующее и тормозящее влияние коры на подкорковые структуры оказывается недостаточным. Несовершенство регулирующей функции коры проявляется в свойственных детям данного возраста особенностях поведения, организации деятельности и эмоциональной сферы: младшие школьники легко отвлекаются, не способны к длительному сосредоточению, возбудимы, эмоциональны.

Младший школьный возраст является периодом интенсивного развития и качественного преобразования познавательных процессов: они начинают приобретать опосредствованный характер и становятся осознанными и произвольными. Ребенок постепенно овладевает своими психическими процессами, учится управлять восприятием, вниманием, памятью.

С поступления ребёнка в школу устанавливается новая социальная ситуация развития. Центром социальной ситуации развития становится учитель. В младшем школьном возрасте учебная деятельность становится ведущей. Учебная деятельность – особая форма активности ученика, направленная на изменение самого себя как субъекта учения. Доминирующей функцией в младшем школьном возрасте становится мышление. Завершается намечившийся в дошкольном возрасте переход от наглядно-образного к словесно-логическому мышлению.

Раннее школьное обучение строится таким образом, что словесно-логическое мышление получает преимущественное развитие. Если в первые два года обучения дети много работают с наглядными образцами, то в следующих классах объем таких занятий сокращается. Образное мышление все меньше и меньше оказывается необходимым в учебной деятельности.

В конце младшего школьного возраста (и позже) проявляются индивидуальные различия: среди детей. Психологами выделяются группы «теоретиков» или «мыслителей», которые легко решают учебные задачи в словесном плане, «практиков», которым нужна опора на наглядность и практические действия, и «художников» с ярким образным мышлением. У большинства детей наблюдается относительное равновесие между разными видами мышления.

Важным условием для формирования теоретического мышления является формирование научных понятий. Теоретическое мышление позволяет ученику решать задачи, ориентируясь не на внешние, наглядные признаки и связи объектов, а на внутренние, существенные свойства и отношения.

В начале младшего школьного возраста восприятие недостаточно дифференцировано. Из-за этого ребёнок «иногда путает похожие по написанию буквы и цифры (например, 9 и 6 или буквы Я и R). Хотя он может целенаправленно рассматривать предметы и рисунки, им выделяются, так же как и в дошкольном возрасте, наиболее яркие, «бросающиеся в глаза» свойства – в основном, цвет, форма и величина.

Если для дошкольников было характерно анализирующее восприятие, то к концу младшего школьного возраста, при соответствующем обучении, появляется синтезирующее восприятие. Развивающийся интеллект создает возможность устанавливать связи между элементами воспринимаемого. Это легко прослеживается при описании детьми картины. Эти особенности необходимо учитывать при общении с ребёнком и его развитии.

Возрастные стадии восприятия:

1. 2-5 лет - стадия перечисления предметов на картине;
2. 6-9 лет - описание картины;
3. после 9 лет - интерпретация увиденного.

Память в младшем школьном возрасте развивается в двух направлениях – произвольности и осмысленности. Дети произвольно запоминают учебный материал, вызывающий у них интерес, преподнесенный в игровой форме, связанный с яркими наглядными пособиями и т.д. Но, в отличие от дошкольников, они способны целенаправленно, произвольно запоминать материал, им не слишком интересный. С каждым годом все в большей мере обучение строится с опорой на произвольную память. Младшие школьники так же, как и дошкольники, обычно обладают хорошей механической памятью. Многие из них на протяжении всего обучения в начальной школе механически заучивают учебные тексты, что чаще всего приводит к значительным трудностям в средней школе, когда материал становится сложнее и больше по объему, а для решения учебных задач требуется не только умение воспроизвести материал. Совершенствование смысловой памяти в этом возрасте даст возможность освоить достаточно широкий круг мнемонических приемов, т.е. рациональных способов запоминания (деление текста на части, составление плана и др.).

Именно в младшем школьном возрасте развивается внимание. Без сформированности этой психической функции процесс обучения

невозможен. На уроке учитель привлекает внимание учеников к учебному материалу, удерживает его длительное время. Младший школьник может сосредоточено заниматься одним делом 10-20 минут. В 2 раза увеличивается объём внимания, повышается его устойчивость, переключение и распределение [1, 75 с.].

Ранний школьный возраст – возраст достаточно заметного формирования личности.

Для него характерны новые отношения со взрослыми и сверстниками, включение в целую систему коллективов, включение в новый вид деятельности – учение, которое предъявляет ряд серьёзных требований к ученику.

Всё это решающим образом сказывается на формировании и закреплении новой системы отношений к людям, коллективу, к учению и связанным с ними обязанностям, формирует характер, волю, расширяет круг интересов, развивает способности.

В младшем школьном возрасте закладывается фундамент нравственного поведения, происходит усвоение моральных норм и правил поведения, начинает формироваться общественная направленность личности.

Характер младших школьников отличается некоторыми особенностями. Прежде всего они импульсивны – склонны незамедлительно действовать под влиянием непосредственных импульсов, побуждений, не подумав и не взвесив всех обстоятельств, по случайным поводам. Причина – потребность в активной внешней разрядке при возрастной слабости волевой регуляции поведения.

Возрастной особенностью является и общая недостаточность воли: младший школьник ещё не обладает большим опытом длительной борьбы за намеченную цель, преодоления трудностей и препятствий. Он может опустить руки при неудаче, потерять веру в свои силы и невозможности. Нередко наблюдается капризность, упрямство. Обычная причина их – недостатки семейного воспитания. Ребёнок привык к тому, что все его желания и требования удовлетворялись, он ни в чём не видел отказа. Капризность и упрямство – своеобразная форма протеста ребёнка против тех твёрдых требований, которые ему предъявляет школа, против необходимости жертвовать тем, что хочется, во имя того, что надо.

В раннем обучении дети очень эмоциональны. Эмоциональность сказывается, во-первых, в том, что их психическая деятельность обычно окрашена эмоциями. Всё, что дети наблюдают, о чём думают, что делают, вызывает у них эмоционально окрашенное отношение. Во-вторых, младшие школьники не умеют сдерживать свои чувства, контролировать их внешнее проявление, они очень непосредственны и

откровенны в выражении радости. Горя, печали, страха, удовольствия или неудовольствия. В-третьих, эмоциональность выражается в их большой эмоциональной неустойчивости, частой смене настроений, склонности к аффектам, кратковременным и бурным проявлениям радости, горя, гнева, страха. С годами всё больше развивается способность регулировать свои чувства, сдерживать их нежелательные проявления [2, 32 с.].

Большие возможности предоставляет младший школьный возраст для воспитания коллективистских отношений. За несколько лет младший школьник накапливает при правильном воспитании важный для своего дальнейшего развития опыт коллективной деятельности – деятельности в коллективе и для коллектива. Воспитанию коллективизма помогает участие детей в общественных, коллективных делах. Именно здесь ребёнок приобретает основной опыт коллективной общественной деятельности.

На первых порах учащиеся начальной школы хорошо учатся, руководствуясь своими отношениями в семье, иногда ребёнок хорошо учится по мотивам взаимоотношений с коллективом. Большую роль играет и личный мотив: желание получить хорошую оценку, одобрение учителей и родителей. Вначале у него формируется интерес к самому процессу учебной деятельности без осознания её значения. Только после возникновения интереса к результатам своего учебного труда формируется интерес к содержанию учебной деятельности, к приобретению знаний. Вот эта основа и является благоприятной почвой для формирования у младшего школьника мотивов учения высокого общественного порядка, связанных с подлинно ответственным отношением к учебным занятиям.

Формирование интереса к содержанию учебной деятельности, приобретению знаний связано с переживанием школьниками чувства удовлетворения от своих достижений. А подкрепляется это чувство одобрением, похвалой учителя, который подчёркивает каждый, даже самый маленький успех, самое маленькое продвижение вперёд. Младшие школьники испытывают чувство гордости, особый подъём сил, когда учитель хвалит их. Большое воспитательное воздействие учителя на младших связано с тем, что учитель с самого начала пребывания детей в школе становится для них непререкаемым авторитетом. Авторитет учителя — самая важная предпосылка для обучения и воспитания в младших классах [3, 3 с.].

Учебная деятельность в начальных классах стимулирует, прежде всего, развитие психических процессов непосредственного познания окружающего мира — ощущений и восприятий. Младшие школьники отличаются остротой и свежестью восприятия, своего рода созерцательной

любопытностью. Младший школьник с живым любопытством воспринимает окружающую среду, которая с каждым днём раскрывает перед ним всё новые и новые стороны. Наиболее характерная черта восприятия этих учащихся — его малая дифференцированность, где совершают неточности и ошибки в дифференцировке при восприятии сходных объектов. Следующая особенность восприятия учащихся в начале младшего школьного возраста — тесная связь его с действиями школьника. Восприятие на этом уровне психического развития связано с практической деятельностью ребёнка. Воспринять предмет для ребёнка — значит что-то делать с ним, что-то изменить в нём, произвести какие-либо действия, взять, потрогать его. Характерная особенность учащихся — ярко выраженная эмоциональность восприятия.

В процессе обучения происходит перестройка восприятия, оно поднимается на более высокую ступень развития, принимает характер целенаправленной и управляемой деятельности. В процессе обучения восприятие углубляется, становится более анализирующим, дифференцирующим, принимает характер организованного наблюдения.

Некоторые возрастные особенности присущи вниманию учащихся начальных классов. Основная из них — слабость произвольного внимания. Возможности волевого регулирования внимания, управления им в начале младшего школьного возраста ограничены. Произвольное внимание младшего школьника требует так называемой близкой мотивации. Если у старших учащихся произвольное внимание поддерживается и при наличии далёкой мотивации (они могут заставить себя сосредоточиться на неинтересной и трудной работе ради результата, который ожидается в будущем), то младший школьник обычно может заставить себя сосредоточенно работать лишь при наличии близкой мотивации (перспективы получить отличную отметку, заслужить похвалу учителя, лучше всех справиться с заданием и т.д.).

Значительно лучше в младшем школьном возрасте развито непроизвольное внимание. Всё новое, неожиданное, яркое, интересное само собой привлекает внимание учеников, без всяких усилий с их стороны.

Возрастные особенности памяти в младшем школьном возрасте развиваются под влиянием обучения. Усиливается роль и удельный вес словесно-логического, смыслового запоминания и развивается возможность сознательно управлять своей памятью и регулировать её проявления. В связи с возрастным относительным преобладанием деятельности первой сигнальной системы у младших школьников более развита наглядно-образная память, чем словесно-логическая. Они лучше,

быстрее запоминают и прочнее сохраняют в памяти конкретные сведения, события, лица, предметы, факты, чем определения, описания, объяснения. Младшие школьники склонны к механическому запоминанию без осознания смысловых связей внутри запоминаемого материала [4, 49 с.]..

Основная тенденция развития воображения в младшем школьном возрасте — это совершенствование воссоздающего воображения. Оно связано с представлением ранее воспринятого или созданием образов в соответствии с данным описанием, схемой, рисунком и т. д. Воссоздающее воображение совершенствуется за счёт всё более правильного и полного отражения действительности. Творческое воображение как создание новых образов, связанное с преобразованием, переработкой впечатлений прошлого опыта, соединением их в новые сочетания, комбинации, также развивается [5, 33 с.]..

Под влиянием обучения происходит постепенный переход от познания внешней стороны явлений к познанию их сущности. Мышление начинает отражать существенные свойства и признаки предметов и явлений, что даёт возможность делать первые обобщения, первые выводы, проводить первые аналогии, строить элементарные умозаключения. На этой основе у ребёнка постепенно начинают формироваться элементарные научные понятия [6, 75 с.]..

Аналитико-синтетическая деятельность в начале младшего школьного возраста ещё весьма элементарна, находится в основном на стадии наглядно-действенного анализа, основывающегося на непосредственном восприятии предметов [7, 63 с.]..

В первых классах школьники порой не в состоянии передать содержание прочитанного своими словами и переводят его дословно. Это обусловлено тем, что тезаурус ребенка более пассивный, чем активный, то есть ребенок знает и понимает много слов, но не может использовать их в нужный момент. Часто речь детей нечеткая, монотонная. В рассказах преобладают элементы ситуативности, имеющиеся повторы, долговременные паузы, в результате чего высказывания первоклассников становятся непонятными. Школьники включают лишние слова в фразы, названия заменяют описанием, допускают детализированные уточнения. Нередко школьнику не хватает четкого представления о содержании слова или понятия, а потому он может использовать его в подходящем значении: вместо точного названия предмета давать описание, не понимая смысловой разницы между группами и обозначением видовых или родовых понятий, а потому использовать, например, «дерево» вместо «дуб», «береза»; перечисляя мебель, называть «телевизор», «ковер»; к понятиям фрукты относить «арбуз», «крыжовник». Характерно для них объяснение лишь

одного-двух признаков предмета, часто несущественных [8, 2 с.].

Итак, анализ педагогической и психолингвистической литературы убедил, что, учитывая особенности развития речи первоклассников, можно предвидеть недостатки речи и интеллекта и на этой основе организовать коррекционную работу - на первом этапе. На втором - необходимо целенаправленное обеспечение интенсивного формирования речевых умений и навыков путем использования упражнений, представленных в пособии для учителей начальных классов.

ЛИТЕРАТУРА

1. Кунанбаева С.С. «Теория и практика современного иноязычного образования». - Алматы, 2010. - 187 с.
2. Горелов И.Н. Избранные труды по психолингвистике. - М.: Лабиринт, 2003. - С. 32.
3. Пироженко Т. Речь ребенку: психология речевых достижений ребенка. - Киев: Главник, 2005. - С. 3.
4. Горелов И.Н. Указ. соч. - С. 83.
5. Белянин В.П. Психолингвистика: учеб. - М.: Флинта, 19827 - 178 с.
6. Сеница И.А. Психология устной речи. - М., 1974. - 201 с.
7. Дорошенко С. И. Основы культуры и техники устной речи. - Харьков: ОВД, 2002. - 103 с.
8. Скуратовский Л. Мотив как движущая сила познавательной деятельности учащихся в процессе изучения языка //Дивослово. - 2005. - № 2. - С. 2.

КІШІ МЕКТЕП ЖАСЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ПСИХОФИЗИОЛОГИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Талипова Ж.А.¹

¹ магистрант, Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ
Алматы, Қазақстан, e-mail: zhanna_muratova_2017@mail.ru

Мақалада бастауыш сынып оқушыларының оқу процесінде тілді дамытуды психологиялық-педагогикалық және коррекциялаудың ерекшеліктерін қарастырады. Сөз санадағы заттар мен құбылыстардың түсініктерін, пайымдауларын, көріністерін қалыптастыру және білдіру құралы болып табылады. Сөйлеу адамның, ойлаудың қалыптасуына шешуші әсер ететін орталық психикалық функциялардың бірі болып табылады. Сондықтан да, ана тілінің мектептің негізгі міндеті-оқушылардың сөйлеу тілін дамыту, оны ойлаумен тығыз байланыстыру керек, себебі ойланбай сөйлеу-бұл берекетсіз сөйлеу, ал сөйлеусіз ойлау-нақты емес. Қазіргі заманғы мектеп жағдайында білім беру үдерісі мамандарды алаңдататын мәселелерді шешу үшін көптеген мүмкіндіктер бар. Бұл мүмкіндіктер толық көлемде пайдаланылмайды, себебі қарама-қайшылық мәнін қарастырмайды.

Тірек сөздер: қатысым, мәдениетаралық қатысым, үлгілеу, шеттілдік білім, қатысымдық дағдыны қалыптастыру.

Статья поступила 17.03.2019 г.

Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ
ХАБАРШЫСЫ
“ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫ” сериясы

ИЗВЕСТИЯ
КазУМОиМЯ имени Абылай хана
серия “ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ”

BULLETIN
of Ablai khan KazUIRandWL
Series “PEDAGOGICAL SCIENCES”

1 (53) 2019
ISSN 2412-2149

e-mail: pedagoginyaz@mail.ru

Отпечатано в издательстве “Полилингва”

Директор издательства:
Есенгалиева Б.А.

Технический редактор, компьютерная верстка:
Кынырбеков Б.С.

Подписано в печать 16.01.2019 г.
Формат 70x90 1/8. Объем 15 п.л. Заказ № 826. Тираж 300 экз.
Отпечатано в издательстве «Полилингва»
КазУМОиМЯ имени Абылай хана

Издательство “Полилингва” КазУМОиМЯ имени Абылай хана
050022, г. Алматы, ул. Муратбаева, 200
Тел.: +7 (727) 292-03-84, 292-03-85, вн. 24-09
E-mail: kazumo@ablaikhan.kz, ablaikhan@list.ru

